

PA 3826

.A3

1819

LIBRARY OF CONGRESS

00002265151

ÆSCHYLI

Q339
241

TRAGŒDIÆ

EX EDITIONE STANLII

LATINE REDDITÆ

ET

AD EDITIONEM GRÆCAM SCHUTZII

ACCOMMODATÆ.

OXONII,

IMPENSIS D. A. TALBOYS: ET R. PRIESTLEY, LONDINI.

MDCCCXIX.

1878

PA 3826
A3
1819

THE GEDIE

BY EDWARD GEDIE

THE GEDIE

THE GEDIE

THE GEDIE

THE GEDIE

THE GEDIE

THE GEDIE

PROMETHEUS VINCTUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

ROBUR ET VIS.

VULCANUS.

PROMETHEUS.

CHORUS NYMPHARUM OCEANITIDUM.

OCEANUS.

IO FILIA INACHI.

MERCURIUS.

PRÆFATUR VIS ET ROBUR.

Scena Fabulæ in Scythia constituitur ad montem Caucasum.

PROMETHEUS VINCTUS.

ROBUR ET VIS, VULCANUS, PROMETHEUS.

ROBUR ET VIS.

IN extremum quidem venimus terræ solum,
Scythicam in viam, aviam in solitudinem:
Tibi vero Vulcane oportet curæ esse mandata
Quæ tibi pater commisit, hunc ad petras
Præcelsas facinorosum ut constringas 5
Vinculorum adamantinorum firmissimis pedicis.
Tuum enim decus, ignis omnium artificis jubar,
Mortalibus furatus præbuit; hujusmodi autem
Delicti oportet ipsum diis pœnas expendere,
Ut discat Jovis imperium colere, 10
Et desistere a studio erga homines benevolo.

VUL. Robur, et Vis, quoad vos quidem mandatum Jovis
Est expeditum, nihilque vobis amplius impedimento est;
Ego autem non sustineo cognatum deum
Alligare per vim, rupis ad hunc recessum tempestuosum.
Nihilo secius tamen necesse est ut ad hæc me obfirmem.
Negligere enim mandata patris grave est.
Themidis rectæ-consultricis fili altum-sapiens,
Invitum te invitus tenacibus ferramentis
Compingam ad hanc inhospitalem crepidinem, 20
Ubi nec vocem, nec cujusquam mortalium formam
Videbis, sed tostus fervida solis flamma
Coloris mutabis florem, quin cupido tibi
Nox variegata occultabit lucem,
Pruinamque matutinam rursus sol dissipabit; 25
Semper autem præsentis mali molestia
Te cruciabit: quia qui compescat ista nullibi est
Hunc igitur fructum cepisti tui in homines amoris.
Deus enim haud veritus iram deorum,
Mortalibus ultra fas divisisti dona: 30
Quapropter hanc inamabilem custodies petram
Erectus, insomnis, non flectens genu.
Plorationes autem et luctus multos inutiles

Ejulabis. Jovis enim animus placatu difficilis est :

Rigidus vero omnis qui modo cœpit imperare. 35

ROB. Siet : quid tu cunctaris, et frustra misereris?

Cur non istum diis invisissimum odisti deum,

Qui tuum hominibus prodidit munus?

VUL. Sed nimirum magnam vim habet cognatio et consuetudo.

ROB. Fateor ; at repugnare mandatis patris 40

Quo potis es modo ? annon hoc metuis magis ?

VUL. Imo tu semper immisericors et audaciæ plenus.

ROB. Quippe hunc deflere nullum est remedium.

Proinde tu ne frustra agas quæ nihil prosunt.

VUL. O multum exosa manuum solertia. 45

ROB. Quid eam detestaris ? nam, ut paucis dicam quod res est,

Præsentium malorum nullo modo ars ipsa causa est.

VUL. Utinam tamen quis alius eam accepisset.

ROB. Omnia sunt diis concessa præterquam imperare.

Nam nullus est liber nisi Jupiter. 50

VUL. Novi, neque his habeo quod dicam contra.

ROB. Quin ergo festinas vincula isti circumjicere,

Ne te cunctantem animadvertat pater ?

VUL. Atqui licet parata brachialia intueri.

ROB. Capiens ea (brachialia) vi valida 55

Circum manus malleo tunde, et affige ad petras.

VUL. Jam perficitur, neque segniter peragitur opus.

ROB. Tunde amplius, constringe, nusquam laxa.

Peritus est enim inveniendi vias etiam ex rebus desperatissimis.

VUL. Aptatum est hoc brachium inextricabiliter. 60

ROB. Hoc etiam nunc infibula firmiter, ut

Discat se esse Jove minus solertem veteratorem.

VUL. Te excepto nullus alius jure culpaverit me.

ROB. Nunc clavi adamantini audacem mandibulam

Valide trans pectus fige. 65

VUL. Heu heu Prometheu, ingemisco propter tuos labores.

ROB. Tu vero rursus cunctaris, et super hostibus Jovis

Ingemiscis ? vide ne tui ipsius misereare postea.

VUL. Cernis spectaculum oculis, intolerabile.

ROB. Cerno istum meritis digna consecuturum. 70

Sed conjice circum latera catenas.

VUL. Necesse est ut ista peragam, ne nimis imperes.

ROB. Profecto imperabo, et altiore voce insuper acclamabo.

Descende, et crura violenter annulo cinge.

VUL. Atqui jam peractum est hoc opus haud magno labore. 75

ROB. Strenue nunc impinge perforatos compedes,

Quippe horum exactor operum gravis est.

- VUL. Lingua tua garrit similia formæ tuæ.
 ROB. Tu malacissare ; hanc vero meam perviciam,
 Et animi asperitatem ne exprobra mihi. 80
 VUL. Discedamus, quoniam membra irretitus est.
 ROB. Hic nunc præterve gestias, et deorum dona
 Furatus conferas mortalibus. Quid tibi
 Homines po-sunt ab istis laboribus detrahere ?
 Falso te dii Promethea 85
 Vocant ; tu enim ipse eges Prometheo [*qui te doceat*]
 Quo pacto evolvaris ex ista fortuna.
 PRO. O aër immense, et flatus celeribus alis,
 Fluviorumque fontes, marinorumque fluctuum
 Cachinnus innumerabilis, et terra omniparens, 90
 Invoco etiam Solis orbem omnia cernentem :
 Videte qualia ipse deus a diis patior :
- Aspicite qualibus plagis
 Peresus, per myriadum annorum
 Tempus laboraturus sim : talia iste novitius 95
 Deorum dux adversus me excogitavit
 Vincula immitia.
 Heu heu, et præsentem et futuram
 Calamitatem ingemisco. quando tandem ærumnarum
 Istarum terminos oportet exorire ? 100
 Quanquam quid hæc dico ? omnia præcipio
 Accurate quæ sunt futura, nec mihi inopinato
 Malum ullum eveniet : cæterum destinatam oportet
 Facillime ferre sortem, gnarum quod
 Necessitatis est inexpugnabile robur. 105
 Sed neque tacere, neque non tacere fortunam
 Hanc possibile mihi est ; nam hominibus dona
 Ferens, difficultatibus hisce subjugatus sum miser :
 Et quod cleperem ferula-conceptum ignis
 Fontem furtivum, qui magister artis 110
 Omnis mortalibus apparuit, et magnum lucrum.
 Pœnas pro talibus delictis luo
 Sub dio vinculis affixus.
 Heu heu, ah ah.
 Quis sonus, quis odor voce carens advolavit ad me ? 115
 Divinusne an mortalis, an medioxumus ?
 Numquis ad extremam hanc rupem accedit ?
 Laborum meorum spectator, an quid aliud volens ?
 Videtis vinctum me, infelicem deum,

Odio habitum, quotquot
 Jovis aulam ingrediuntur,
 Propter nimium erga homines amorem.
 Heu heu, quemnam rursus audio
 Strepitum volucrum prope? nam æther levibus 125
 Alarum ictibus stridet.
 Omne quod adpropinquat mihi formidabile.

STROPHE I.

CHO. Ne quicquam metuas; hæc enim cohors amica
 Alarum velocibus alternationibus [alternò remigio]
 Advenit ad hanc rupem, paterno 130
 Animo ægre persuaso.
 Auræ autem veloces me miserunt:
 Sonus enim ex ferri stridore penetravit in antra,
 Et excussit mihi erubescensem verecundiam:
 Celeriter vero adveni discalceata curru alato. 135

PRO. Heu heu,
 Progenies Thetidis fœcundæ,
 Et circumfluentis omnem
 Terram fluxu irrequieto filiæ
 Patris Oceani, aspice 140
 Quali vinculo affibulatus,
 In summis scopulis hujus præcipitii
 Excubias inoptabiles obibo.

ANTISTROPHE I.

CHO. Video Prometheus: sed meis horrenda oculis
 Irruit nebula, lachrymarum 145
 Plena, cum conspexi corpus tuum
 Ad petras exsiccatum
 Hisce adamantinis noxis. [i. *clavis noxiis*]
 Nam novi gubernatores obtinent Olympum,
 Novisque legibus Jupiter inique imperat, 150
 Quæ olim sancita, nunc obliterat.

PRO. Imo vero si me subtus terram, et infra Orcum
 Defunctos recipientem, in interminabilem
 Tartarum demisisset, vinculis indissolubilibus
 Inclementer applicitum, ut neque deus, 155
 Neque quis alius hisce gauderet.
 Nunc vero miser subdiale motaculum
 Patior inimicis meis grata.

STROPHE 2.

CHO. Quis est adeo duri cordis
 Deorum, cui hæc sint jucunda ? 160
 Quis non commisereatur malis
 Tuis, præter scilicet Jovem ? at ille perpetuo severe
 Animum inflexibilem reddens,
 Domat cœlicolarum genus : neque prius desinet
 Quam aut ipse satiarit cor suum, aut quis arte 165
 Aliqua occuparit imperium hoc occupatu difficile.

PRO. Profecto me adhuc, quamlibet validis
 Hisce compedibus vexato,
 Opus habebit deorum Princeps,
 Ad indicandum ei consilium novum quo 170
 Sceptro et honore spoliabitur.
 Quamquam me nunquam mellifluis Suadæ
 Incantationibus demulcebit, nec rigidas
 Minas unquam expavescens, hoc ego
 Indicabo, priusquam ex sævis 175
 Vinculis me laxarit, et mihi pœnas pendere
 Hujus ignominiaë voluerit.

ANTISTROPHE 2.

CHO. Tu quidem audax es, et acerbis
 Calamitatibus nihil cedis,
 Sed nimis libere vociferaris. 180
 At meum animum irritat penitus penetrans timor.
 Nam metuo in his malis tuis,
 Quo tandem appulsum oportet te horum laborum
 Cernere eventum. intractabiles enim
 Mores et cor inexorabile habet Saturni filius. 185

PRO. Scio esse asperum, et penes se
 Jus habere Jovem ; attamen
 Mollietur ejus animus
 Tum quando hoc modo contusus fuerit :
 Et sedata obstinata ira, 190
 In concordiam et amicitiam mecum
 Tandem cupido cupidus redibit.

CHO. Rem omnem aperi et clare nobis enarra,
 Quali in delicto te deprehensum Jupiter
 Adeo ignominiose et acerbe affligit : 195
 Doce nos, nisi quid offenderis ista narratione.

PRO. Tristia quidem mihi hæc vel dictu sunt,

Sed etiam triste est tacere: ita ubique res meæ infelices sunt.

Ubi primum dii cœperant alli aliis irasci
 Et seditio inter ipsos excitabatur, 200
 Aliis volentibus Saturnum deturbare solio,
 Ut scilicet Jupiter regnaret, aliis contra
 Annitentibus ne Jupiter unquam diis imperaret;
 Ibi ego optime consulens, permovere
 Titanas, Cœli et Terræ filios, 205
 Non potui: sed illi dolosas artes
 Bellicosius animis aspernati
 Putabant, sine negotio, per vim se dominaturos.
 Sed mihi mater, non semel tantum, Themis,
 Quæ et Terra, (multarum appellationum una forma) 210
 Ut res eventura esset prædixerat:
 Quod non per vim, neque cum potentia,
 Sed dolo oporteret eos vincere qui rerum essent potituri.
 Talia me verbis exponentem,
 Non dignabantur prorsus vel adspicere. 215
 Eorum igitur, quæ tum in mentem veniebant, optimum
 Videbatur esse, assumpta matre,
 Sponte cupienti Jovi assistere.
 Atque ita meis consiliis, Tartari valde profunda
 Vorago occultat Saturnum antiquum, 220
 Una cum auxiliaribus. talibus a me
 Beneficiis affectus ille deorum rex,
 Mala hac mercede me remuneravit.
 Nam inest quodammodo tyrannorum imperio
 Hic morbus, ut non fidant amicis. 225
 Cæterum quod interrogatis qua de causa
 Me cruciat, hoc jam exponam.
 Quamprimum in paterno solio
 Consedit, statim diis distribuit præmia
 Alia aliis, et ita stabiliebat 230
 Imperium: miserorum autem mortalium rationem
 Non habebat ullam, sed deletis istis generibus
 Universo, volebat aliud novum producere.
 Atque his præter me resistebat nemo.
 Ego vero id ausus sum. liberavi homines 235
 Ita ut ne extincti ad Inferos descenderent:
 Propterea igitur talibus calamitatibus premor,
 Toleratu quidem tristibus, visu autem miserabilibus.
 Hominum autem misertus, misericordiam assequi
 Non sum dignus habitus, sed crudeliter 240
 Hunc in modum tractatus sum, Jovis spectaculum inglorium.

- CHO. Ille ferreo est animo et ex petra factus
Prometheu, qui tuis non condolet
Ærumnis: etenim et hæc non aspexisse cuperem,
Et videns corde contristata sum. 245
- PRO. Amicis quidem sum ego miserabilis aspectu.
- CHO. Nunquid etiam ultra hæc progressus es?
- PRO. Impedivi homines ne fata prospicerent.
- CHO. Quo invento hujus morbi remedio?
- PRO. Spes cæcas in ipsis collocavi. 250
- CHO. Magnum sane hoc quod præbuisti mortalibus emolumentum.
- PRO. Adhæc ego ipsis ignem exhibui.
- CHO. Nunc ergo ignem flammeum habent mortales?
- PRO. A quo quidem multas ediscent artes.
- CHO. Talia igitur ob delicta te Jupiter 255
Cruciat, nec quicquam de malis laxat?
Neque hujus conflictus tibi propositus terminus?
- PRO. Nullus alius, nisi quando ipsi videbitur.
- CHO. Sed quomodo videbitur? quæ spes? non cernis te
Deliquisse? quomodo autem deliqueris, neque 260
Mihi dicere jucundum est, et tibi triste. sed hæc
Missa faciamus: tu vero laborum quære solutionem.
- PRO. Facile est si quis extra mala pedem
Habeat, monere et objurgare male
Habentes. Ego vero sciebam hæc omnia, 265
Sponte sponte deliqui, non inficiabor:
Sed opitulando hominibus, ipse calamitates inveni.
Non tamen putabam me pœnis talibus
Maceratum iri ad petras editas,
Sortitum rupem hanc desertam et solitariam. 270
Et vos quidem præsentia mala ne mihi defleatis,
Verum descendentes in terram sortem adventantem
Audite, ut totum a principio ad finem cognoscatis.
Obsequimini mihi, obsequimini, compatimini mihi
Jam laboranti. Nam ita pererrans 275
Infortunium alias alteri assidet. [appropinquat.]
- CHO. Non invitis dixisti
Hoc Prometheu,
Et nunc pebe alacri celeriter-mobilem [volucris vehiculi]
Sedem relinquens, aëremque purum, 280
Viam volucrum, ad asperam
Hanc terram accedo. quin tuos labores
Cupio omnino cognoscere.
- OCE. Venio longum itineris spatium

- Emensus, Prometheu, ad te, 285
 Hunc alitem velocibus pennis
 Imperio sine lupatis gubernans.
 Scias vero me compati sorti tuæ.
 Ad hoc enim, arbitror, me cognatio nostra
 Impellit: et extra genus, 290
 Non est cui potiores partes
 Impartirem (*cui plus deferam*) quam tibi.
 Quam vera hæc sint cognosces, neque frustra
 Verbis gratificari meum est. Agedum
 Indica in quo sit tibi succurrendum. 295
 Nunquam enim dices quod Oceano
 Alius firmior tibi sit amicus.
- PRO. Heu, quid hoc rei? et tu laborum meorum
 Venis inspector? quomodo sustinuisti relinquens
 Cognominem fluxum, et petris obsita 300
 Natura-fabricata antra, hanc ferri-genitricem
 Accedere in terram? ecquid spectaturus fortunam
 Advenisti meam, et compassurus malis?
 Intuere spectaculum: amicum hunc Jovis,
 Qui una constitui regnum ejus, 305
 Qualibus ab ipso miseriis premor.
- OCE. Video Prometheu: et quidem suggerere tibi
 Volo optima, licet versuto.
 Cognosce teipsum, et adapta sibi mores
 Novos: nam et novus est rex inter deos. 310
 Sin ita aspera et aculeata verba
 Projeceris, cito forsân, te etiam longe superius
 Sedens Jupiter audiat, ut tibi amaritudo
 Præsens laborum videatur esse ludus.
 Tu autem, ô miser, quas habes iras dimitte, 315
 Et quære ab hisce solutionem calamitatibus.
 Obsoleta [stulta] forsân videor tibi fari:
 Talis vero nimis superbiloquentiæ
 Linguae, Prometheu, merces esse solet.
 Tu autem nondum es humilis, nec cedis malis, 320
 Sed ad præsentia insuper comparare alia cupis.
 Nequaquam tamen, me monitore usus,
 Contra stimulos pedem protendes, cernens quod
 Monarcha asper nulli obnoxius imperat.
 Proinde ego jam eo, et tentabo, 325
 Si modo possim te hiscè pœnis exsolvere.
 Tu vero quiesce, neque nimis pervicaciter loquaris.
 An non accurate nosti, cum sis abundanter sapiens,

Quod linguæ temerariæ damnum infligitur?

PRO. Felicem te puto quod extra culpam sies, cum 330

Omnium particeps fueris, omniaque ausus sis mecum.

At nunc ista omitte, neque sit tibi mei cura. Omnino

Enim non persuadebis ei; quia non est exorabilis.

Sed videas ne quid ipse lædaris hoc itinere.

OCE. Longe melior es ad consulendum proximis, 335

Quam tibimet; hoc re non ratione conjicio,

Sed tu me gliscentem neutiquam retrahes.

Glorior enim, gloriior hanc gratiam mihi

Jovem daturum, ut te ex hisce malis liberet.

PRO. Ob hæc quidem te laudo, neque unquam 340

Desinam (*laudare* :) nam alacritate non deficis;

Veruntamen nihil labora; quia frustra, nihil me

Juvans, laborabis, siquidem velis laborare.

Sed tu cum extra teli jactum sis, [cum in tuto sis] quiesce.

Ego enim etsi infelix sim, non ideo 345

Velim quamplurimis aliis calamitates contingere.

OCE. Nequaquam, quia me etiam infortunia fratris

Atlantis affligunt, qui in locis Hesperiiis

Stat, cœli et terræ columnam

Humeris sustinens, onus difficulter portatile. 350

Et terrigenam illum incolam Ciliciæ antrorum

Conspectus, commiseratus sum, immane monstrum,

Centicipitem vi domitum

Typhona impetuosum, qui cunctis restitit diis,

Horrendis buccis cædem exsibilans; ex oculis 355

Autem fulgurabat visu-terribilem splendorem,

Tanquam Jovis imperium vi eversurus:

Sed in illum irruit Jovis vigilans telum,

Fulmen caducum expirans flammam,

Quod ei excussit grandisona 360.

Jactatione. nam usque ad ipsa præcordia ictus

Ambustus et tonitruo fractus est viribus:

Et nunc inutile atque protensum corpus,

Jacet prope fretum maritimum

Suh radicibus Ætnæis depressus. In verticibus 365

Autem summis sedens laminas ignitas cudit

Vulcanus, unde olim cum fragore erumpent

Fluvii ignis, feris maxillis vorantes

Feracis Siciliæ arva spatiosa [lævia].

Talem Typhon ebulliet indignationem fervidis 370

Telis ex imo astuario ignem exhalante,

Jovis licet fulmine concrematus.

PRO. Tu vero non es imperitus, neque me præceptore

- Eges ; teipsum serva quocunque scis modo :
 Ego autem hoc præsens infortunium exantlabo, 375
 Donec Jovis mens iram deponat [irâ respiret].
- OCE. Non ergo Prometheu hoc nosti, quod
 Iræ concitatae medici sunt orationes?
- PRO. Si quis tempestive cor molliat,
 Et non tumentem animum vi atterat. 380
- OCE. At in magno studio conando et audendo, quodnam
 Cernas inesse damnum? doce me.
- PRO. Laborem supervacuum, et cum levitate stultitiam.
- OCE. Sine me hoc morbo laborare, quia
 Utilissimum est, recte-sapientem non videri sapere. 385
- PRO. Meum videbitur delictum esse hoc.
- OCE. Manifeste domum tua me remittit oratio.
- PRO. Vide enim ne te mei commiseratio in odium conjiciat.
- OCE. Num ejus quinuper sedet in omnia-gubernantem thronum?
- PRO. Hujus cave ne unquam exacerbetur animus. 390
- OCE. Tua, Prometheu, calamitas mihi est magistra.
- PRO. Ito, revertere, retine hanc præsentem mentem.
- OCE. Propenso mihi renuntiasti hæc verba.
 Nam viam aëris amplam radit pennis
 Quadricruris ales, et jam libens 395
 In stabulis propriis inclinaverit genua.

STROPHE 1.

- CHŌ. Deploro tibi exitialem
 Fortunam, Prometheu,
 Et lachrymas-stillans ab oculis
 Teneris fluxus genas 400
 Humidis fontibus humectavit
 Nam stupenda hæc Jupiter
 Propriis legibus administrans,
 Insolentem ostentat decessoribus
 Diis potentiam. 405

ANTISTROPHE 1.

- Tota vero etiamnum lugubriter
 Regio insonuit,
 Magnificamque et
 Antiquam deflens tuam
 Fratrumque dignitatem, 410
 Et quotquot vicinam sacræ
 Asiæ sedem incolunt,
 Graviter-gemendis malis tuis

Compatiuntur mortales :

STROPHE 2.

Et terræ Colchidos incolæ 415
 Virgines, in pugnis intrepidæ,
 Et plebs Scythiæ;
 Qui extremum terræ tractum circa
 Mæotidem paludem occupant,

ANTISTROPHE 2.

Et Arabiæ Mavortius flos, 420
 Quique editam civitatem
 Prope Caucasum incolunt,
 Exercitus pugnax,
 Acuminatis horrens cuspidibus.

Unum quidem solum deorum antea in laboribus 425
 Domitum adamantinis
 Corruptelis, Titanem vidi
 Atlantem, qui semper supereminens robur
 Firmum et cœlestem polum
 Humeris ingemiscens-sustinet : 430
 Mugit vero marinus fluctus
 Collisus, suspirat fundus,
 Et ater Orci secessus fremit
 Subtus terram, fontesque fluviorum pure-fluentium
 Deplorant dolorem miserabilem. 435

PRO. Nequaquam existimate fastu aut arrogantia
 Me tacere; sed cogitatione mordeor in animo,
 Meipsum videns ita insultatum.
 Atqui istis novis diis munera
 Quis alius, quam ego, prorsus distribuit? 440
 Sed ea taceo: etenim scientibus illa
 Vobis dicerem: cæterum offensiones in hominibus
 Audite, ut ipsos rudens prius existentes,
 Intelligentes effeci, et mente consilii participes.
 Dicam vero, nullam reprehensionem in homines 445
 Habens sed in iis quæ dedi benevolentiam
 Commemorans, qui primum quidem videntes
 Frustra videbant, audientes non audiebant: sed
 Somniorum imaginibus similes, longo tempore
 Omnia temere eomiscebant; et neque lateritias. 450
 Domos soli oppositassciebant, nec lignorum fabricationem:

- Sed subterranei habitabant, velut agiles
 Formicæ in secessibus antrorum sole carentibus.
 Et nullum erat eis neque hiemis signum,
 Neque floridi veris, neque frugiferæ 455
 Æstatis certum: sed sine ratione omnia
 Agebant, donec ego ipsis ortus
 Astrorum indicavi, et occasus judicatu-difficiles.
 Adhæc numerum (i. *Arithmeticam*) artium
 Præstantissimam eis inveni literarumque connexiones, 460
 Et memoriam omnium effectricem Musarum matrem:
 Primus etiam ad juga copulavi animalia
 Jugis servientia et clitellis, utque corporum
 Humanorum loco maximos labores
 Susciperent, et sub curru duxi freni amantes 465
 Equos, ornamentum prædivitis luxuriæ.
 Marivaga vero nullus a me alius
 Linivola invenit nautarum vehicula.
 Hujusmodi artificia miser cum ego invenerim
 Hominibus, ipse non habeo solertiam, qua 470
 Liberer ab hoc nunc præsentī malo.
- CHO. Indignum pateris exitium, mente lapsus
 Erras: sed tanquam medicus malus in morbum
 Prolapsus, animum despondes, nec potes invenire
 Quibus tute remediis sis curabilis. 475
- PRO. Reliqua ex me audiens mirabere magis
 Quales artes et quæstus excogitavi.
 Hoc maximum, si quis in morbum incideret,
 Non erat remedium ullum, neque esculentum,
 Neque unguentum, neque poculentum, sed 480
 Pharmacorum inopia exsiccabantur, antequam ego eis
 Monstravi salubrium medicamentorum
 Compositiones, quibus omnes depellerent morbos.
 Modes etiam multos vaticinii ordinavi,
 Et primus definivi somniorum quænam oporteat 485
 Rata evenire, et omina judicatu-difficilia
 Explicui ipsis: signaque in viis obvia,
 Tum alitum aduncis unguibus volatum accurate
 Distinxi, et qui natura dextri,
 Et qui sinistri, et qualem vitæ rationem 490
 Quique haberent, et quæ inter se invicem
 Inimicitia, benevolentiaque et consessus:
 Viscerumque lævitatem, et quo colore
 Prædita diis volupe essent;
 Fellis etiam, et jecinoris variegatam speciem; 495
 Membraque adipe cooperta, et longum

- Lumbum comburendo in artem inventu difficilem
 Perduxi homines; et signa flammea
 Revelavi, ante caligine-obducta.
 Atque talia quidem hæc: subtus vero terram 500
 Hominibus abdita commoda,
 Æs, ferrum, argentum et aurum, quis
 Dixerit se invenisse ante me?
 Nemo, sat scio, ne frustra gloriari volens.
 Uno autem verbo cuncta summatim accipe, 505
 Omnes artes mortalibus a Prometheo.
- CHO. Ne deinceps homines juves ultra quam convenit,
 Teipsum vero infelicitè agentem negligas. Quia
 Ego bonæ sum spei te ex hisce vinculis etiamnum
 Solutum, nihilo minus Jove valiturum. 510
- PRO. Non hæc ita ut sors perfica
 Absolvat fatatum est, sed infinitis cladibus
 Et miseriis afflictus, ita demum vincula evadam.
 Ars vero longe est imbecillior necessitate.
- CHO. Quis est ergo necessitatis gubernator? 515
- PRO. Parcæ triformes, (i. *tres*) memoresque Erinnyes.
- CHO. Hisne ergo Jupiter impotentior?
- PRO. Non sane effugerit ille fatum.
- CHO. Quid aliud Jovi destinatum quam semper imperare?
- PRO. Hoc tu jam non audieris, ne flagita. 520
- CHO. Num grave quid est quod ita abscondis?
- PRO. Recordamini alius sermonis, hunc minime
 Tempus est efferre, sed est occultandus
 Quam maxime: nam hunc retinendo, ego
 Effugiam vincula ignominiosa et miserias. 525

STROPHE I.

- CHO. Neutiquam omnia-administrans
 Vim suam meæ voluntati
 Opponat Jupiter,
 Neque ego cessarim ad deos sacris
 Victimis accedens 530
 Boum mactatorum, apud patris Oceani
 Fluxum perennem,
 Neque peccem verbis:
 Sed mihi hoc maneat,
 Nec unquam effluat: 535

ANTISTROPHE I.

Profecto dulce est spe fidenti

Longam vitam
 Producere, clara
 Animum ampliantem hilaritate.
 Ego vero inhorresco te intuens 540
 Infinitis laboribus dilaceratum
 * * * * *

Jovem enim non expavescens,
 Proprio genio colis
 Homines nimis Prometheu. 545

STROPHE 2.

Age quam ingrata
 Gratia, o amice, dic, ubi hic robur [præsidium]?
 Quod auxilium mortalium? non aspexisti
 Impotentiam imbellem,
 Somnio parem, qua improvidum hominum 550
 Genus est impeditum?
 Nunquam Jovis ordinationem
 Antevertunt hominum consilia.

ANTISTROPHE 2.

Hæc didici, tuam
 Exitialem intuens sortem Prometheu : 555
 Sed ad me advolavit, cantio discrepans
 Ab illa quam circum lavacra et lectum
 Tuum canebam consilio nuptiarum,
 Quando eodem patre prognatam [sororem nostram]
 Duxisti Hesionem, dotalibus 560
 Persuasam, uxorem consortem tori.
 10. Quæ tellus? quod genus (*hominum?*) quem
 Dicam me videre istum in vinculis petrosis
 Hiemantem [afflictum]? cujus delicti
 Pœnis peris? ostende ubi 565
 Terrarum æumnosa errem.

Heu heu, ah ah.
 Rursus me miseram œstrus quispian stimulat,
 Spectrum Argi terrigenæ, avertas o Terra,
 Inhorresco illum multioculum [vigilantem] bubulcum
 intuens. 570
 Incedit ille fraudulentum oculum habens,
 Quem ne defunctum quidem occultat terra:
 Sed ab inferis commeans me miseram
 Exagitat, et errare facit famelicam per maritimam

Arenam : sistula vero cera-compacta sonora 575
 Submurmurat carmen somniferum. Heu heu,
 Quo quo, ubi ubi ubi; quo me longivagi errores
 Impellunt? quid unquam, sili Saturni, quid unquam,
 Deprehendens me delinquentem
 Intricasti hisce calamitatibus? heu heu. 580
 Ab cestro illato terrore miseram
 Amentem itane vexas?
 Igne combure, aut terra absconde, aut
 Da (*me*) marinis monstris pabulum, ne mihi
 Invideas hæc vota rex. 585
 Satis me errores multivagi
 Exercuerunt, nec scire possum quî
 Æurnas evitem.

CHO. Audin' alloquutionem virginis illius cornigeræ?

PRO. Quomodo non audiam illam cestro percitam 590
 Puellam Inachida? quæ Jovis calfacit cor
 Amore, et nunc longinquis cursibus
 Junoni invisâ, per vim exercetur.

IO. Unde tu patris mei nomen pronuntias?
 Dic mihi infelici, quis tu? 595
 Quis, miser, me miseram
 Adeo vere alloqueris?
 Etiam divinitus-immissum morbum edixisti,
 Qui me pungens tabefacit
 Stimulis ad cursum incitantibus, heu heu. 600
 Ideo famem afferentibus flagris saltuum
 Cursu-concita veni,
 Domita consiliis infensis. Quinam autem
 Infelicium sunt, heu heu, qui perinde ac ego
 Laborant? sed mihi diserte significa 605
 Quid me adhuc manet pati,
 Quid me facere oportet: quod remedium morbi sit.
 Indica, si scis, edissere,
 Dic misere vagabundæ virgini.

PRO. Dicam tibi plane rem omnem, quam scire expetis, 610
 Ænigmate non involvens, sed sermone simplici,
 Sicut ad amicos os aperire expedit.

Datorem ignis mortalibus cernis Prometheus.

IO. O qui in adjumentum commune hominibus
 Apparuisti miser Prometheus, cujus causa hæc pateris? 615

PRO. Modo desii meas deflere æurnas.

- IO. Non præbueris mihi hoc officii?
 PRO. Dic quod postulas; nam quidvis ex me percipies.
- IO. Indica quis in prærupta illa rupe te alligavit.
 PRO. Jovis quidem consilium, Vulcani vero manus. 620
- IO. Sed qualium delictorum pœnas luis?
 PRO. Tantum duntaxat tibi enarrasse satis est.
- IO. Quin adhæc etiam indica quod tempus mihi
 Finis erit yagationis miseræ.
- PRO. Satius est te ignorare hæc quam cognoscere. 625
- IO. Ne tu id me celes quod sum passura.
 PRO. Atqui haud invideo tibi hoc officii.
- IO. Cur ergo cunctaris quin efferas rem omnem?
 PRO. Invidia nulla; sed vereor animum turbare tuum.
- IO. Ne de me sollicitus sis magis quam dulce est mihi. 630
- PRO. Quia cupis, dicendum est; ergo audias.
 CHO. Nondum quidem; sed et mihi partem voluptatis
 Præbeas. prius hujus sciscitando cognoscamus morbum,
 Ipsa exponente ærumnas exitiales:
 Reliqua vero certamina ex te edoceantur. 635
- PRO. Tuum est, Io, eis hoc indulgere officii
 Cum ob alia, tum quia sunt patris sorores.
 Quin etiam deflere et deplorare casus (*suos*)
 Ibi, ubi est quis relaturus lachrymas
 Ab auditoribus, habet operæ pretium. 640
- IO. Non scio quomodo debeam vobis refragari:
 Sed sermone perspicuo totum quod cupitis
 Cognoscetis: tametsi erubescam etiam enarrans
 Unde divinitus-immissa tempestas, et corruptio
 Formæ mihi calamitosæ accidit. 645
- Nam semper nocturnæ visiones ventitantes
 In thalamos meos, demulcebant me
 Lenibus verbis; O perbeata puella,
 Cur diu permanes virgo, cum liceat tibi conjugium
 Nancisci præstantissimum? Jupiter enim jaculo 650
 Desiderii a te (misso) incaluit, et Venerem communicare
 Cupit: tu autem, O puera, ne apolactises (*recalcitres*)
 Cubile Jovis, sed ex eas ad Lernæ profundum
 Pratum, et pascua et bovia patris,
 Ut Jovis oculus deponat desiderium. 655
- Talibus somniis totas noctes
 Misera occupabar, donec patri
 Auderem narrare somnia noctu ventitantia.
 Ille autem ad Pytho et in Dodonam crebros
 Oraculorum-consultores mittebat, ut cognosceret 660
 Quid agendo aut loquendo gratificaretur diis.

Illi reversi nuntiarunt ambigua
 Oracula obscure et intricate prolata.
 Tandem apertum vaticinium venit Inacho
 Diserte inculcans et iubens 665
 Extra domum et patriam me pellere,
 Ut derelicta errem in extremis terræ finibus:
 Quod si nolit, a Jove venire flammeum
 Fulmen, quod totam familiam delebit.
 Talibus persuasus Apollinis vaticiniis, 670
 Expulit et exclusit me domo
 Invitam invitus: sed coegit eum
 Jovis frenum [imperium] per vim hæc facere.
 Statim vero forma et animus perversi
 Fiebant, et cornuta, ut videtis, acuto 675
 Stimulata æstro, saltu lymphatico
 Ferebar ad potu-salubrem fluxum Cenchreae,
 Fastigiumque Lernæ: bubulcus vero terrigena
 Intemperans ira Argus insequabatur, multis
 Oculis observans gressus meos. 680
 Inopinatum autem eum et repentinum fatum
 Vita privavit. Ego vero æstro percita
 Flagro divino de terra in terram agitor.
 Audis quæ acta sunt, si autem habeas dicere quid
 De malis reliquum sit, indices: nec me 685
 Misertus demulceas verbis fallacibus: nam luem
 Turpissimam judico sermones commentitios,

CHO. Mitte, mitte. desiste, heu.

Nunquam nunquam optarim tam insolitam orationem
 Pervenire ad aures meas, neque ita tristia visu 690
 Et intolerabilia damnat; piacula, terricula ancipiti
 Stimulo refrigerare animum meum:
 Heu heu, fatum, fatum,
 Inhorruì cum aspexerim fortunam Ius.

PRO. Ante ingemiscis, et terrore plena es. 695
 Cohibe (*te*), donec reliqua etiam addiscas.

CHO. Dicas, edoceas: nam ægrotantibus dulce est
 Clare in antecessum nosse mali residuum.

PRO. Priorem petitionem obtinuistis a me
 Facile: primum enim hanc audire voluistis 700
 Ad se pertinentes ærumnas declarantem.
 Reliqua nunc accipite, qualia oportet mala
 A Junone hanc juvenculam pati.
 Tu vero Inachi semen verba mea

- Animo conde, ut exitus ediscas itineris. 705
 Primum quidem hinc ad exortum solis
 Conversa, transi inarata arva:
 Accedes vero ad Scythas Nomadas, qui casas vitiles
 Incolunt sublimes super rotundis curribus,
 Arcubus longe-jaculantibus instructi : 710
 Quibus ne propinques: sed pedes ad fluctisonas
 Crepidines littoris petrosas declinans terram pertranseas.
 Ad sinistram autem manum fabri ferrarii
 Chalybes habitant, a quibus oportet te cavere.
 Sunt enim immites, et inaccessi peregrinis. 715
 Pervenies etiam ad fluvium Hybristem haud falso
 Nomine, quem ne transeas, quia non est facilis
 Vadatu, priusquam ad ipsum venias Caucasum,
 Montium altissimum, ubi fluvius effundit vim
 Ex jugis editioribus: sed oportet astris-vicina 720
 Transcendentem cacumina ad meridianam
 Viam tendere, ubi ad Amazonum aciem
 Viros odio prosequentem appuleris, quæ aliquando
 Themiscyram circa Thermodontem incolent, ubi
 Est asper ponti Salmydessius sinus 725
 Nautis inhospitalis, noverca navium:
 Istæ te deducunt et valde lubenter.
 In ipsis autem angustis portis paludis Isthmum
 Cimmericum attinges, quem oportet te audacter
 Deserentem trajicere angustias Mæoticas. 730
 Erit vero hominibus fama in æternum ingens
 Tui transitus, nam Bosphorus cognomine
 Indigitabitur. Solum autem Europæ relinquens,
 Pervenies in continentem Asiaticam; nunquid
 Vobis videtur deorum gubernator in omnibus æque 735
 Violentus esse? huic enim mortali Deus
 Commisceri volens hos injecit errores.
 Acerbum comparasti, o puella, conjugii tui
 Procum. quas enim jam audisti narrationes puta
 Tibi esse neprocemia quidem eorum quæ dicenda sunt. 740
- IO. Hei mihi mihi, eheu eheu.
 PRO. Tu vicissim exclamas et singultis. quid
 Facies ubi reliqua auscultes mala?
 CHO. Num aliquid reliquum mali illi dices?
 PRO. Imo tempestuosum mare moxiæ calamitatis. 745
 IO. Quid ergo lucri mihi vivere, quin potius illico
 De hac aspera petra memet projecerim,
 Ut in terram decidens ab omnibus malis
 Liberarer? Nam satius est semel mori,

- Quam diebus (*vitæ*) omnibus mala perpeti. 750
- PRO. Næ ægre ferres meas afflictiones,
Cui non est fato-concessum mori :
Hoc enim fuerit malorum liberatio.
Nunc vero nullus est finis mihi propositus
Laborum, antequam Jupiter regno excidat. 755
- IO. Nunquid aliquando erit ut Jupiter e regno excidat?
- PRO. Gauderes, puto, istam conspicata cladem.
- IO. Quippe nî, cum a Jove malis afficiar ?
- PRO. Hæc igitur ita esse cognoscere potes.
- IO. A quo spoliabitur sceptro regio ? 760
- PRO. Ipse a suis iudicii-inanibus consiliis.
- IO. Quomodo ? indica, nisi quid inest incommodi.
- PRO. Tale junget conjugium, cujus olim pœnitebit.
- IO. Divinumne, an humanum ? dicas, si fas dicere.
- PRO. Quid quale illud sit ? (quæris) non enim licet efferre. 765
- IO. Nunquid per uxorem throno deturbabitur ?
- PRO. Quæ scilicet pariet filium patre præstantiorem.
- IO. An illi nulla est hujus calamitatis aversio ?
- PRO. Non sane, priusquam ego ex vinculis solutus fuero.
- IO. Quis ergo est te soluturus invito Jove ? 770
- PRO. Oportet esse quendam ex posteris tuis.
- IO. Quid ais ? meusne filius te liberabit a malis ?
- PRO. Tertius genere a decem aliis generationibus.
- IO. Hæc vaticinatio non adhuc est per conjecturas facilis intellectu.
- PRO. Quin neque tuas anquiras ærumnas. 775
- IO. Ne me porrecto beneficio continuo prives.
- PRO. Duarum narrationum alterutra te donabo.
- IO. Quarum ? indica et da mihi delectum.
- PRO. Contribuo : elige aut reliquos labores tibi
Aperte indicabo, aut eum qui me soluturus est. 780
- CHO. Harum quidem istam illi, hanc autem mihi
Gratiam concedas, neque asperneris petitionem :
Isti quidem narres reliquam errationem,
Mihi vero liberatorem : hoc enim cupio.
- PRO. Quandoquidem cupitis, non refragabor 785
Quin exponam omne quicquid est quod vultis.
Tibi Io primum edisseram vagum errorem,
Quem tu inscribas memori mentis tabula.
Quando transieris fluvium, continentium terminum,
Ad ortum lucidum a sole tritum 790
Maris trajiciens fremitum, donec pervenias
Ad campos Gorgonios Cisthinæ, ubi
Phorcides vetulæ puellæ habitant

- Tres cygniformes, oculum communem possidentes
 Et dentem unum, quas neque unquam sol aspicit 795
 Radiis, neque nocturna luna unquam.
 Prope utem harum sorores tres aligeræ
 Anguicomæ viris invisæ Gorgones,
 Quas homo nullus conspicatus retinebit spiritum.
 Talem tibi hujus indico præcautionem: 800
 Aliud vero audias ingratum spectaculum.
 Voraces enim non latrantes Jovis canes
 Gryphes caveto, et monoculum exercitum
 Arimasporum equestrem, qui aurifluum
 Habitant juxta fluentum Plutonis alvei: 805
 Hos tu nè adpetas. Sed in longinquam terram
 Ad populum nigrum pervenies, qui ad solis
 Degunt fontes, ubi fluvius Æthiops.
 Hujus incedas juxta ripas, donec pervenias
 Ad Catabasum, ubi de montibus byblinis 810
 Nilus effundit fluxum venerandum potu-jucundum.
 Hic te ducet in terram triquetram
 Nilotida, ubi longam coloniam
 Condere tibi Jo et filiis (tuis) est fato concessum.
 Horum si quid est tibi obscurum et inventu-difficile, 815
 Repetas et planius ediscas:
 Quippe mihi plus adest otii quam velim.
 CHO. Si quid huic reliquum aut omissum
 Narrare potes de vagatione valde perniciosa,
 Narra; sin autem omnia exposuisti, nobis vicissim 820
 Officium præsta quod petimus, recordare quæso.
 PRO. Hæc terminum audivit totius vagationis suæ.
 Sed ut sciat se non frustra audire me,
 Quæ prius labore effecta reddidit quam huc venit,
 exponam,
 Hoc ei exhibens certum signum (*veritatis*) orationis
 meæ. 825
 Omittam igitur verborum turbam plurimam,
 Et pergam ad ipsum errorum terminum.
 Postquàm pervenisti in regionem Molossam,
 Et ad eminentem Dodonam, ubi
 Et oraculum et sedes Jovis Thesproti, 830
 Miraculumque incredibile, quercus adloquaces,
 A quibus tu clare et non ænigmatice
 Salutata es inclyta Jovis futura
 Conjux, si modo quid horum adblanditur tibi:
 Inde cæstro concita secundum littoralem 835
 Viam pervenisti ad magnum Rheæ sinum,

Unde retrovagus cursibus vexaris:
 In posterum autem secessus (ille) maritimus,
 Pro certo hoc scias, vocabitur Ionius,
 Monimentum tui itineris omnibus hominibus. 840
 Hæc tibi sunt signa, quod mens mea
 Cernat plus quam quod apparet.
 Reliqua deinceps in communi vobis et isti dicam,
 Reversus ad idem vestigium priorum sermonum.
 Urbs est Canobus terræ extrema, 845
 Ad ipsum Nihî ostium et aggerem sita:
 Ibi quidem Jupiter te efficiet mentis compotem,
 Placida tantum attractans et tangens manu.
 Cognominem vero ab attractione Jovis
 Paries nigrum Epaphum: qui fruetur (*tanta*) 850
 Quantam latifluus Nilus irrigat terra:
 Ab illo generatio quinta liberorum quinquaginta
 Redibit Argos non lubens
 Fœminina, fugiens cognatas nuptias
 Patruelium: illi autem animis insanientes, 855
 Ut circi non procul distantes a columbis,
 Venient venantes nuptias quas venari non debebant,
 Ast invidet eis deus corpora:
 Pelasga vero (terra) excipiet fœminea
 Cæde domita, audacia, noctis opportunitatem observante.
 Mulier enim quæque suum virum vita privabit,
 Anceps gladium cæde tingens.
 Talis eveniat hostibus meis Venus.
 Unam tamen puellarum amor demulcebit, ut non
 Maritum occidat, sed languescet. 865
 A proposito; et ex duabus existimationibus alteram eliget,
 Cluere potius ignava, quam cæde polluta.
 Hæc in Argo regium pariet genus.
 Ad hæc clare enarranda opus fuerit longa oratione:
 Ex hac quidem stirpe nascetur fortis (ille, et) 870
 Celebris-arcubus, qui me ex hisce laboribus
 Liberabit. Hujusmodi oraculum mihi grandæva
 Mater illa Themis Titania enarravit: quomodo
 Autem et quando, hæc longo tempore indiguerint
 Ad narrandum, et tu iis cognitis nihil juvabere. 875

10. Heu, heu, heu, heu, heu,
 Me rursus mentis inflammatio et animum percutientes
 Furores urunt, cæstri quidem acies
 Ardentissima me stimulat,
 Cor vero præ metu præcordia verberat: 880

Oculi autem volutim rotantur
 Ex extra orbitam feror, rabiei
 Impetu insano, linguæ impotens:
 Voces vero turbidæ temere allidunt
 Ad fluctus noxæ exosæ.

885

STROPHE.

CHO. Revera sapiens, sapiens revera fuit,
 Qui primus hanc sententiam in animo
 Concepit et verbis elocutus est,
 Quod parem conjugem sibi jungere longe
 Optimum sit; nec cum, qui loco tenui natus sit,
 Aut divitiis affluentes,
 Aut genere superbientes amare deceat [affinitates].

890

ANTISTROPHE.

Nunquam nunquam me o
 Fata * * * *
 Conspiciatis factam Jovis lecti sociam:
 Neque marito copuler cuipiam e cœlicolis.
 Nam exhorreo proci non amantem virginitatem
 Iûs. videns ob conjugium laceratam
 Immitibus Junonis erroribus [laborum].

895

Mihi vero quia æquale conjugium
 Metus expers, non vereor neque potentiorum
 Deorum amor oculus inevitabilis aspiciat me.
 Hoc enim bellum inexpugnabile, difficultatibus
 Abundans, nec scio qualis forem. Nam
 Haud novi quomodo Jovis effugerim consilium.

900

905

PRO. Profecto Jupiter, licet adhuc mente pervicaci,
 Flet humilis, quales instituit
 Nuptias nubere: quæ ipsum ex regno
 Et soliis evanidum ejicient; et imprecatio patris
 Saturni tum jam omnino perficietur;
 Quam imprecabatur antiquis soliis excidens.
 Horum laborum aversionem nullus deorum
 Præter me poterit ei plane indicare.
 Ego hæc novi, et quomodo, [perficientur.] proinde
 Jam confidenter sedeat æriis ictibus
 Fretus, et vibrans manibus ignem-sperans jaculum.
 Nam hæc ei nihil sufficient, quo minus

910

915

Inhoneste ruina cadat intolerabili.

Talem adversarium nunc præparat

Ipsæ adversus se, monstrum inexpugnabile; 920

Qui potentiorē fulmine inveniet flammam,

Fragoremque validum superantem tonitru;

Et qui marinum, terram concutiens malum,

Tridentem, illam Neptuni hastam dissipabit.

Illisus autem huic malo discet

925

Quantum imperare et parere distant.

CHO. Tu jamdudum quæ cupis, illa Jovi male ominaris.

PRO. Quæ sient, præterea autem quæ vellem loquor.

CHO. Expectandum igitur Jovi aliquem dominaturum?

PRO. Etiam et his labores importabiliores sustinebit.

930

CHO. Quomodo non metuis, talia projiciens verba?

PRO. Quid (ego) metuam, cui non est fatale mori?

CHO. At tibi ærumnam ista graviorem inferre potest.

PRO. Faciat ille, [quicquid voluerit] omnia mihi expectanda.

CHO. Qui colunt vindictæ deam, sapiunt.

935

PRO. Cole, invoca, adulare istum æternum gubernatorem.

Mihi autem Jupiter minus nihilo est curæ.

Agat, imperet hoc brevi tempore

Ut vult; non enim diu imperabit diis.

Sed enim conspicio illum Jovis cursorem,

940

Illum novitii regis ministrum:

Omnino nuntiatum quid novi venit.

MER. Te, illum veteratorem, illum acerbe peracerbum,

Qui deliquisti adversus deos, hominibus

Præbens dona, illum ignis furem dico:

945

Pater te jussit quas jactitas nuptias

Edisserere, et a quibus ille excidat imperio;

Et hæc quidem nullatenus obscure,

Sed singula eloquere plane; neque mihi duplices

Prometheu imponas vias; cernis enim quod

950

Jupiter talibus non emollitur.

PRO. Grandisona et confidentiæ plena

Est hæc oratio, qualis deorum ministrum decet.

Nuperum imperium novitii obtinetis, quinetiam

Putatis vos incolere arces nulli dolori pervias:

955

Non ex his ego reges duos excidissee vidi?

Et hunc jam regnantem tertium aspiciam

Turpissime et citissime. nunquid tibi videor

Metuere et formidare novos deos?

Immo multum et omnino absum (a metu). proinde 960

Tu qua venisti via, eam repetas festinanter.

Nam nihil eorum quæ ex me scisciteris cognosces.

MER. At tali etiam prius pervicacia

Temet coniecisti in has infelicitates.

PRO. Tuis servitiis meam hanc miseriam,

965

Pro certo habe, non ego permutarim.

Satius enim duco huic mancipari petræ,

Quam Jovi patri (*tuo*) esse fidum nuntium.

Ita cum procacibus procaciter agendum.

MER. Videris delectari præsentiis malis.

970

PRO. Delector? sic delectantes meos

Videam hostes: et te inter eos dico.

MER. Nunquid et me ob has calamitates incusas?

PRO. Uno verbo omnes odi deos,

Quicumque beneficiis affecti, me injuria affligunt.

975

MER. Percipio te insanire morbum non exiguum.

PRO. Laborem sane morbo, si morbus odisse hostes.

MER. Non tolerandus esses, si feliciter ageres.

PRO. Hei mihi. MER. Hoc verbum Jupiter ignorat.

PRO. Ast tempus senescens omnia edocet.

980

MER. Atqui tu nondum didicisti sanus esse.

PRO. Te enim ministrum non alloquutus fuissem.

MER. Nihil videris dicere eorum quæ vult pater.

PRO. Siquidem deberem ei persolverem gratias.

MER. Nimirum conviciaris me perinde ac si essem puer.

985

PRO. Annon tu es puer, atque eo etiam insipientior,

Si speras te aliquid ex me auditurum?

Non est cruciatus neque machinatio, qua

Jupiter me inducet hæc enunciare,

Priusquam laxata fuerint vincula corpus affligentia.

990

Proinde jaciatur ardens flamma,

Nive alas habente albas terrestrique

Tonitru misceat, et confundat omnia:

Nihil enim horum me flectet, ut dicam

Per quem oporteat eum excidere regno.

995

MER. Vide quæso num hæc tibi profutura videantur.

PRO. Hæc sunt dudum visa et deliberata.

MER. Aude, o vanissime, aude aliquando

In præsentiis ærumnis recte sapere.

PRO. Frustra me, fluctus instar, monendo sollicitas.

1000

Nunquam tibi in mentem veniat me Jovis

Sententiam exhorrentem, effœminatum fore,

Et isti valde invisio supplicaturum

Muliebribus manuum supinationibus,

Ut me solvat ab hisce vinculis: ab hoc omnino absum.

MER. Videor colloquendo multa et frustra dicere.

Nihil enim mitigaris et emolliris precibus

Meis : sed frænum mandens tanquam nuper jugatus
Pullus, violentus sis et habenis repugnans.

Sed ferocis invalido consilio callido. 1010

Nam pervicacia non-recte-sapienti,

Ipsa per se minimo minus valet.

Considera vero si non parueris monitis meis,

Qualis tempestas et ingens malorum fluctus

In te irruet inevitabilis : primum edim asperum 1015

Hunc rupis recessum tonitru et fulminis flamma

Pater diffringet, et abscondet corpus tuum,

Petrosus autem sinus te excipiet.

Et longo temporis defunctus spatio,

Denuo prodibis in lucem ; sed Jovis 1020

Volucer canis Aquila cædis avida rapax

Corporis fragmentum magnum dilacerabit,

Conviva quotidianus non vocatus adventans :

Atrum et adesum jecur epulabitur.

Neque hujus ærumnæ finem aliquem expectes, 1025

Priusquam deorum aliquis successor tuorum laborum

Appareat, et velit descendere ad obscurum

Orcum, et ad tenebrosa profunda Tartari.

De his delibera ; quia hic non est fictitia

Verborum ostentatio, sed serio enuntiata. 1030

Nam mentiri nescit os

Jovis, sed perficit omne verbum. Tu vero

Dispice et cura ; neque pervicaciam unquam

Existimes meliorem bono consilio.

CHO. Nobis quidem Mercurius videtur non intempestiva 1035

Fari ; jubet enim te, pervicacia

Deposita, investigare sapiens consilium. Obtempera

Turpe est enim sapienti in peccare.

PRO. Scienti mihi hæc mandata

Iste exposuit, sed male tractari 1040

Hostem ab hostibus, nihil est indecori.

Porro, in me projiciatur

Crispisulcans igneum fulmen, æther vero

Concutiatur tonitru, et turbine

Furentium ventorum, terram autem ex fundo 1045

Cum radicibus vibret ventus,

Fluctum vero maris insano vortice

Cum astrorum cœlestium

Cursibus commisceat, atque in atrum

Tartarum penitus projiciat corpus 1050

Meum, necessitatis rigidis turbinibus ;

Omnino tamen me necare non poterit.

MER. Tales nimirum mente-percussorum

Cogitationes et voces licet audire.

Quid enim abest a delirio?

1055

Et quum tanto prematur infortunio, quid de insania remitteret?

Vos vero ærumnis

Hujus compatiētes, locis

Ex his celeriter aliquo discedite;

Ne animos vestros attonitos reddat

1060

Mugitus tonitrus immanis.

CHO. Aliud quid loquaris et suadeas

Mihi quod et persuadebis. nam

Hunc sermonem adduxisti non ferendum.

Quomodo jubes me improbitatem exercere?

1065

Cum hoc volo perpeti, quicquid oporteat;

Didici enim odisse desertores;

Nec datur vitium

Quod magis quam hoc despuam.

MER. Sed meminertis quæ ego præmoneo;

1070

Neque a malo deprehensæ,

Incusetis fortunam, neque dicatis unquam

Jovem vos in improvisum

Infortunium conjecisse; non inquam, sed vos

Vosmet: scientes enim

1075

Neque ex improviso, neque clam

In inextricabilem laqueum calamitatis

Incogitantia implicabimini.

PRO. Atqui facto et non amplius verbo

Tersa concussa est;

1080

Et reboat raucus fragor

Tonitrus, volumina vero emicant

Fulgurum ignea, turbines autem pulverem

Circumagitant; et exsiliunt ventorum

Omnium flatus, in se mutuo

1085

Ex adverso spirantem seditionem ostendentes:

Æther vero mari est confusus.

Talis vehemens plaga a Jove

Terrorem incutiens in me aperte venit.

O matris meæ veneratio, ô omnium

1090

Communem lucem circumvolvens æther,

Cernis quam injusta patiar.

SEPTEM CONTRA THEBAS.

DRAMATIS PERSONÆ.

ETEOCLES.

NUNCIUS EXPLORATOR.

CHORUS VIRGINUM.

ISMENE.

ANTIGONE.

PRÆCO.

*Prologum agit Eteocles, populum Thebanum ad urbis custodiam
instruens.*

SEPTEM CONTRA THEBAS.

ETEOCLES.

CADMEI cives, tempestiva oportet loqui (*eum*),
Qui rerum curam gerit in puppi civitatis
Clavum movens, palpebras non componens somno.
Si enim bene rem geramus, causa ad deos refertur:
Sin aliter, quod absit, acciderit infortunium, 5
Unus Eteocles multus per urbem
Decantaretur a civibus præludiis tumultuosis,
Et lamentis, quorum Jupiter averruncus,
Uti nominatur, sit Cadmæorum civitati.
Vos autem nunc oportet, et eum qui nondum attigit 10
Pubertatis florem, et eum qui tempore pubertatem excessit,
Vigorem multum reparantem corporis
Curam habentem unumquemque, sicut convenit.
Urbi succurrere, et deorum indigenarum
Altaribus, (ne unquam honoribus destituantur) 15
Liberisque, terræque matri, charissimæ altrici.
Hæc enim (*vos*) pueros reptantes benigno solo,
Omnem suscipiēns educationis molestiam,
Nutrivit, ut colōni [cives] scutigeri
Fideles essetis in hanc necessitatem. 20
Et nunc quidem in hunc usque diem bene propensus
Est deus: hoc enim tempore obsessis
Feliciter in plerisque bellum a diis succedit.
Jam vero sicut ait vates, curator avium,
Auribus et mente observans absque igne 25
Fatidicas volucres arte infallibili:
Ille talium vaticinationum magister
Dicit maximum agmen Achivorum
Noctu contrahi, et insidiaturum esse urbi.
Quare ad portas, et turrium pinnas 30
Festinate cuncti, accelerate cum armis omnibus,
Implete propugnacula, et super tabulata
Turrium state, et portarum in exitibus

Manentes confidite, neque advenarum
Formidate admodum multitudinem : felicem exitum deus
dabit. 35

Quin et ego speculatores, exploratoresque exercitus
Emisi, quos viam spero non frustra capessere ;
A quibus certior factus nunquam capiar dolo.

NUN. Eteocles, præstantissime Cadmæorum rex,
Venio certa inde ab exercitu ferens : 40

Ipse enim ocularis testis sum rerum omnium.
Nam viri septem bellicosi duces
Bovem mactantes super clypeum nigro (*ferro*) revinctum,
Et contingentes manibus taurinum cruorem,
Per Martem, Bellonam, et Pavorem sanguinis-avidum 45
Sancte-jurarunt, se aut civitati suffossiones
Struentes, vi perdituros Cadmæorum urbem,
Aut hanc morientes terram tincturos sanguine.

Quin et sui monumenta domum ad parentes (*mittenda*)
Adrasti currum manibus circumposuerunt, lacrymam 50
Stillantes : misericordia vero in ore nulla fuit.

Ferreus enim animus virtute excandescens
Spirabat, ut leonum, pugnam cernentium.
Et horum rumor non ignavia protrahitur.
Sortientes vero reliqui, ut forte lectus 55

Unusquisque ad portas turmam duceret.
Adversus hæc optimos quosque viros delectos urbis
Ad portarum exitus ordina celeriter.
Jam enim prope integre-armatus Argivorum exercitus
Accedit, pulverem excitat, et campos spuma alba 60
Colorat guttis ex equinis naribus.

Tu vero, tanquam navis peritus gubernator,
Urbem munito, priusquam ingruat spiritus
Martis : (fremit enim fluctus terrestris exercitus)
Et in has res opportunitatem quam celerrime cape. 65
Cætera ipse fidum diurnum speculatorem
Oculum habebo, ac perspicuitate sermonis mei
Certior factus eorum quæ foris, incolumis eris.

ETE. O Jupiter, et Terra, urbisque custodes dii,
Execratioque, furia patris præpotens, 70
Ne mihi civitatem funditus perditam

Extirpetis ab hostibus captam, Græciæ sermonem
Fundentem, et domos cum focis vobis dedicatis :
Cadmi vero tum regionem tum urbem liberam
Jugo servili nequaquam cohibeatis : 75
Estote auxilio ; communiter utilia spero me dicere ;

Nam civitas prospere agens honorat deos.

- CHO. Queror terribilia magna mala,
 Accedit acies castra relinquens,
 Confluit huc multus populus equestris præcursor, 80
 Pulvis ætherius me docet apparens,
 Mutus, manifestus, verus nuntius.
 Et somnum excutiens ab equorum ungulis
 Campum quatientibus accedit auribus clamor, volat, fre-
 mit
 Ceu rapidus torrens montano 85
 Flumine decurrens
 Eheu, eheu, dii, deæque
 Concitatum malum abigite.
 Cum clamore ante mœnia
 Milites albis clypeis decori 90
 Ruunt ad urbem festinantes.
 Quis tandem liberabit,
 Quis succurret
 Deorum aut dearum?
 Num ergo procidam 95
 Ad simulachra numinum?
 Heu divi bonas sedes obtinentes,
 Tempus est simulachraprehendere.
 Quid cunctamur miseræ?
 Auditis aut non auditis clypeorum sonitum? 100
 Quando, si id non nunc facimus,
 Cum peplis coronisque supplices accidemus?
 Sonum persensi; strepitus est haud unius hastæ.
 Quid ages? num prodes
 Telluris antique (*præses*) Mars, 105
 Propriam terram?
 O numen aurea casside, Respice, respice urbem,
 Quam olim charissimam habuisti.
 O urbi-custodes dii terræ,
 Agite omnes, 110
 Aspicite virginum
 Catervam pro evitanda
 Servitute supplicem.
 Nam per urbem fluctus
 Virorum cristis obliquis 115
 Cachinnat, flatibus
 Martis concitus.
 Ast, o Jupiter Perfector, omnimodo
 Propulsa hostium expugnationem.

Argivi enim Cadmi oppidum	120
Cingunt, et timor est armorum bellicorum.	
Et illigata maxillis equorum	
Cædem stridunt fræna.	
Et septem generosi viri præstantes de exercitu	
Hastam arcentibus sagis septem portis	125
Adstant sorte lecti.	
Tu vero ô Jove-genitum	
Robur amans pugnæ,	
Liberatrix urbi sis,	
Pallas, et ô equestris	130
Pontum gubernans rex,	
Pisces-figente tridente,	
Neptune, solutionem	
Metus, solutionem tribue:	
Tu quoque Mars, heu heu,	135
A Cadmo nominatam	
Urbem tuere,	
Ejusque curam gere evidenter:	
Et Venus, quæ [es]	
Generis prima mater,	140
Defende; tuo	
Sanguine sati sumus; precibus te	
Religiosis invocantes	
Adimus. Et tu	
Lycee rex, Lupercus	145
Esto hostili exercitui,	
Gemitûs nostri clamoris [causa]; tu vero	
Latonigena puella,	
Arcum bene instrue	
Diana chara. eheu! eheu!	150
Streptum curruum circa urbem audio,	
O veneranda Juno:	
Sonuerunt axium onustarum fistulæ,	
Diana chara. eheu! eheu!	
Hastis concussus æther furit.	155
Quid patitur urbs nostra, quid fiet?	
Quo tandem finem ducit deus? eheu! eheu!	
Acervus lapidum venit in propugnacula, quorum summa	
petuntur.	
O dilecte Apollo,	
Streptus in portis ære-revinctorum clypeo	160
Et a Jove [missa] sacra cohors	
Bellum perfectura.	
Tu vero in pugnis beata	

Regina Onca pro urbe [te sistens]
 Septem patentem portis sedem protege. 165
 Heu omnipotentes dii,
 Heu perfecti perfectæque terræ
 Hujus turrium custodes,
 Urbem bello laborantem ne prodatis
 Alienæ linguæ exercitui. 170
 Audite virginum,
 Audite justissimam
 Protensis manibus precationem,
 Heu dilecti dii,
 Urbem servantes et tuentes, 175
 Monstrate quam sitis civitatis amantes,
 Curate sacra publica,
 Curantes vero succurrite :
 Et urbis igitur cæremoniarum
 Sacrificia frequentantium 180
 Estote nobis memores.

ETE. Vos interrogo, intoleranda propago,
 Num hæc optima, et urbi salutaria,
 Hujusque exercitus obsessi fiducia,
 Procidentes ad simulachra 185
 Clamare, ejulare, sapientibus odiosa natio.
 Neve in malis, neve in prosperitate dilecta,
 Contubernalis sim muliebri sexui.
 Nam si imperat, non ferendus fastus,
 Sin metuat, domui et urbi plus (*confert*) mali. 190
 Et nunc civibus trepidas discursationes
 Instituentes, excitastis excordem metum :
 Res autem eorum qui foris sunt [hostium] quantum fieri
 potest
 Augetis: ipsi adeo a nobismet domi debellamur.
 Talia fœminis cohabitans habebis. 195
 Quod si quis meo imperio non audiens fuerit,
 Vir, mulierque, aut quodcunque inter hos medium,
 Suffragium in eos mortiferum deliberabit,
 Nec lapidariam plebis effugiet mortem.
 Publica negotia viro sunt curæ, ne consultet fœmina; 200
 Intus vero existens nihil damni importat.
 Audisti, aut non audisti, an surdæ loquor ?

STROPHE 1.

CHO. O Chare Œdipi fili, inhorruï audito

Currisono strepitu, cum
 Modioli strident rotas vertentes, (*strepituque*) 205
 Equinorum in ore clavorum somnum excutientium
 Frænorum igne genitorum.

ETE. Quid ergo, nautane in proram fugiens
 A puppe, invenit remedium salutis,
 Nave marino fluctu laborante? 210

ANTISTROPHE 1.

CHO. At ad deorum accurro
 Simulachra vetera, confisa diis, cum tempestatis
 Perniciosæ ingruentis fremitus in portis [oriretur] conti-
 nuo
 Excitate sum metu ad beatorum supplicationem, urbem
 Ut subsidio protegant. 215

ETE. Oratis ut turris hastam repellat hostium?
 CHO. Ergo hæc a diis erunt. ETE. Attamen deos
 Capta urbe excedere sermo est.

STROPHE 2.

CHO. Ne mea unquam ætate excedat deorum
 Isthæc societas; neque videam 220
 Ad arcem hostium concursum atque oppugnationem,
 Ex exercitum hostilem grassantem infesto igne.

ETE. Videne invocando deos male mihi consulas:
 Obedientia enim prosperitatis est
 Mater, ô mulier, sospitalis; sic se habet sermo meus. 225

ANTISTROPHE 2.

CHO. Est quidem: diis autem inest vis adhuc præpotentior.
 Quæ sæpe in malis inextricabilem
 E difficili miseria supra oculos
 Impendentem nubem summovet.

ETE. Virorum hæc sunt, vistimas et sacrificia 230
 Diis mactare, hostibus lacescentibus:
 Tuum vero vicissim tacere et manere domi.

STROPHE 3.

CHO. Deorum ope urbem incolimus indomitam;

Hostiumque turbam propulsat turris nostra.

Quid hæc aversatur invidia? (i. *cur hæc invidere culpas?*)

ETE. Non invideo tibi, deorum quod colas genus :
Sed ne cives excordes reddas,
Quieta esto, neque ultra modum trepida.

ANTISTROPHE 3.

CHO. Subitaneum audiens fragorem,
Trepidante cum metu, hanc in arcem, 240
Venerandam sedem, me contuli.

ETE. Ne nunc, si forte mortuos aut vulneratos
Sentiat, lamentis excipiat.
Hac enim mortalium cæde Mars pascitur.

CHO. Attamen audio equestres fremitus. 245

ETE. Ne nunc audiens clare audias nimis.

CHO. Gemit scilicet civitas utpote [hostibus] eam obsidentibus.

ETE. Nonne igitur me de his consulere satis est?

CHO. Timeo, pulsatio enim ad portas augetur.

ETE. Non siles? ne quid horum per urbem efferas. 250

CHO. O numinum societas, ne munimenta prodas.

ETE. Non in malam rem abiens [nonne, perdita,] de his tacere
sustinebis?

CHO. Dii urbis præsidet, ne [committatis] ut in servitutem inci-
dam.

ETE. Ipsa me et totam urbem in servitutem rediges.

CHO. Omnipotens Jupiter verte in hostes telum. 255

ETE. Proh Jupiter quale creasti mulierum genus!

CHO. Miserum, æque ac viri sunt quorum capta est civitas.

ETE. Iterum male ominaris attingens simulachra?

CHO. Namque exanimatione linguam rapit metus.

ETE. Utinam roganti leve hoc officium præstares. 260

CHO. Dicas quam citissime, et cito sciam.

ETE. Tace misera, amicos ne terrefacias.

CHO. Taceo: una cum aliis fatum feram.

ETE. Hoc verbum tuum præ cæteris eligo.

Ac præterea quidem recedens a simulacris 265

Precare meliora, deos auxiliores fore:

Meaque audiens vota, mox tu

Cantilenam sacram deos placantem cantato,

Morem illum græcum clamoris sacrificalis,

Audaciam amicis, exuto hostium timore. 270

Ego vero regionis urbicustodibus diis,

Paganisque, et forum servantibus,
 Dircæque fontibus, neque Ismenum excipio,
 Rebus bene succedentibus, et urbe salva,
 Ovibus (*nos*) cruentantes deorum focos, 275
 Tauros mactantes diis hic voves
 Dicaturos trophæa, hostiumque vestes,
 Spolia adversariis armorum vi erepta domibus puris.
 Talia tu non querula diis voveto,
 Neque in vanis et immitibus singultibus. 280
 Nihilo enim magis effugies fatum.
 Ego vero viros sex, me cum septimo,
 Strenuos adversarios, hostibus magna vi resistentes,
 Ad septem munitos exitus ordinatum ibo,
 Priusquam nuncii crebri et cito percrebrescentes 285
 Rumores veniant, ac nos præ necessitate accendant.

STROPHE I.

CHO. Cura est, præ metu vero non quiescit animus :
 Nam propinquæ cordi sollicitudines
 Incendunt timorem, (*metuo*)
 Circundantem mœnia populum, 290
 Velut draconem pro pullis
 Metuit cubilium
 Infelix,
 Columba quæ fœtus suos omnes alit.
 Alii enim ad propugnacula 295
 Universis copiis, universis ordinibus
 Accedunt. quid me fiet?
 Alii vero in undique percussos cives
 Injiciunt lapides asperos.
 Omni modo, ô Jovigenæ 300
 Dii, urbem et aciem
 Cadmigenam protegente.

ANTISTROPHE I.

Quale admigrabitis terræ solum
 Hoc melius, cum hostibus reliqueritis
 Hanc feracem terram, 305
 Et aquam Dircæam
 Saluberrimum fluviorum,
 Quotquot mittit Neptunus
 Terram continens,
 Tethyosque liberi? 310
 Porro ô urbicustodes

Dii, iis qui extra
 Turres (*sunt*) viros perdentem
 Et arma abjicientem noxam
 Immittentes. parate 315
 Gloriam : civibus vero
 Urbis liberatores,
 Et firmiter sedibus adhærentis immaneatis
 Ob preces lugubres.

STROPHE 2.

Miserabile enim erit urbem hanc antiquam 320
 In orcum præmature dimittere, hastæ prædam,
 Servientem sordido pulveri,
 A viro Achæo divinitus immisso
 Indigne vastatam,
 Captivas duci, 325
 Heu, heu, heu ! puellas et vetulas,
 Equorum instar, per comas,
 Circumscissis vestibus.
 Clamat vero (*quasi*) vacua civitas,
 Captivis inter promiscuum strepitum pereuntibus; 330
 Graves igitur miserias pertimesco.

ANTISTROPHE 2.

Lachrymabile vero est virginibus modo pubescentibus
 Ante solennia (*connubialia*) crudam (*virginitatem*)
 Decerpentia [i. e. justas nuptias] a domibus suis odiosum
 iter peragere.
 Quid ? mortuum enim dico 335
 Melius his se habere.
 Multa enim, quando expugnatur civitas, heu !
 Et quidem infelicia patitur.
 Alius alium rapit,
 Cædit, hic ibi et incendium facit. 340
 Fumo autem polluitur urbs tota :
 Et furibundus spirat populi domitor
 Inquinans pietatem Mars.

STROPHE 3.

Strepitus per civitatem;
 Ad urbem vero septum turritum (*accedit.*) 345
 A viro vir hasta interficitur :
 Et balatus cruenti

Lactentium
 Pueriles strepunt.
 Rapinæ discursibus affines fiunt : 350
 Rapiens rapienti occursat,
 Et vacunm vacuus vocat,
 Participem habere volens,
 Nec minorem nec æqualem (*partem*) cupientes
 Qualia ex his conjicere ratio adest? 355

ANTISTROPHE 3.

Omne genus fructuum
 In terram cadens molestiam præbet occurrens :
 Acerbus aspectus cellariarum :
 Plurima vero miscellanea
 Terræ dona inutilibus 360
 Feruntur fluctibus.
 Famulæque miseriis inassuetæ juvenes
 Miseræ sunt ob lectum captivum
 Viri felicitis. Adeo ut
 Sub immiti domino 365
 Spes est nocturnum finem [i. e. mortem] adventurum
 Lachrymabilium dolorum liberatorem.

SEM. Quin speculator, ut videtur, exercitus
 Rumorem aliquem nobis, o amicæ, novum affert,
 Festino gressu adproperans deducentes axes pedum. 370
 SEM. Quin etiam ipse rex Œdipi filius
 Incedit, recentem nuncii sermonem ut audiat.
 Festinatio vero hujus non sinit gradum absolvere.
 NUN. Narrare possum utpote probe sciens, res hostium,
 Quem quisque ad portas sortitus est locum. 375
 Tydeus quidem jamjam apud portas Prætides
 Fremit: sed Ismeni vadum transire non patitur
 Vates. haud enim fausta sunt exta.
 At Tydeus furens et pugnæ cupidus
 Vociferatur, uti serpens calore meridiano excitus. 380
 Pungit vero probris vatem Œclidem sapientem,
 [Criminans eum] adulari [callido quodam prætextu devi-
 tare] mortem et pugnam ignaviâ
 Talia vociferans cristas tres umbrosas
 Quatit, cassidis jubam, ab hujus clypeo
 Ærea clangunt terrorem tintinnabula : 385
 Habet vero superbum hoc insigne in scuto,
 Fabricatum cœlum astris resplendens :

Splendidumque plenilunium in scuto medio
 Venerandissimum siderum, noctis oculus, eminet.
 Hoc modo se efferens superbis armamentis 390
 Clamat apud ripas fluminis: pugnam autem expetens
 Velut equus contra fræna sæviens, expectat,
 Qui clangorem tubæ expectans concitatur.
 Quemnam huic oppones? quis Præti portis,
 Claustris apertis, se propugnaturum esse spondebit? 395
 ETE. Ornatum quidem ipse viri timeo nullum;
 Neque vulnera impingunt insignia,
 Cristæ et tintinnabulum non mordent absque cuspide.
 Et nox ista, quam dicis cœli sideribus
 Illustrem in clypeo effictam esse, 400
 Forsan erit ominosa stultitia alicui.
 Si enim morienti nox in oculos cadat,
 Illi ferenti signum hoc fastuosum,
 Esset recte justequè denominatum,
 Et ipse in semet opprobrium vaticinaretur. 405
 At ego Tydeo probum Astaci filium
 Hunc opponam portarum propugnatorem,
 Generosum admodum, et pudoris thronum
 Venerantem, aversatumque insolentes sermones.
 Nam in turpibus lentus, non tamen ideo ignavus esse
 amat. 410
 Sed a viris terra satis, queis Mars pepercit,
 Velut a radice pullulavit, et est revera indigena
 Melanippus; pugnae vero eventum in aleis Mars decernet.
 Justitia autem consanguinea illum potissimum mittit [i. e.
 incitat]
 Ad avertendum matri, quæ eum peperit, hostilem hastam.

STROPHE 1.

CHO. Meum propugnatorem fortunatum esse
 Dent dii, quoniam justus civitatis
 Defensor exurgit: tremo vero
 Sanguiferas neces amicorum
 Pereuntium videre. 420

NUN. Huic quidem ita feliciter agere faxint dii.
 Capaneus vero Electras portas sortitus est,
 Gigas hic, altero quem modo dixi
 Major, et ejus jactantia haud hominem sapit:
 Turribus minatur atrociam, quæ non perficiat fortuna 425
 Nam deo lubente se expugnaturum urbem

- Et non lubente ait, neque Jovis
 Iram terram percutientem impedituram.
 Fulgura vero et fulmineos ictus
 Meridianis assimilavit caloribus. 430
 Insigne autem habet, virum nudum igniferum,
 Cui vibrata [parata] in manu fax ardet:
 Aureis autem dicit literis, COMBURAM URBEM.
 'Tali autem viro mitte aliquem. Sed quis cum eo congre-
 dietur?
 Quis virum superbientem non timens manebit? 435
 ETE. Et huic lucro lucrum paritur aliud.
 Vanarum hominibus jactationum
 Lingua vera est accusatrix.
 Capaneus minatur, ad agendum paratus,
 Deos blasphemans, et os exercens 440
 Gaudio frustraneo, mortalis existens, in cœlum
 Mittit, æstuantia verba, quæ Jupiter audire possit.
 At spero illi jure igniferum
 Venturum fulmen, nihil simile
 Meridianis caloribus solis. 445
 Adversus eum, licet nimium sit garrulus [fortasse, ad lo-
 quendum segnis,]
 Vir animi fervidus ordinatur, fortis Polyphontes.
 Idoneum præsidium, tutelarioris
 Dianæ favore, cæterisque cum diis.
 Dic alium alias sortitum portas. 450

ANTISTROPHE I.

- CHO. Pereat qui magna imprecatur urbi,
 Fulminisque telum eum arceat,
 Antequam meam irruat in domum, et a virgineis
 Sedibus superba
 Hasta exturbet. 455
 NUN. Quinetiam eum, qui deinde sortitus est portas,
 Dicam. tertio enim Eteoclo tertia sors
 Exsiliit e supina ærea casside,
 Neitidibus portis ut cohortem admoveat.
 Et equos in phaleris ferocientes 460
 Circumagit, in portas irruere cupientes.
 Sed camī strident barbarorum more,
 Ferocientium narium efflatibus pleni.
 Effigiatus autem est clypeus haud vulgari modo:
 Vir namque armatus scalæ per gradus 45

Aggreditur hostium turrim, expugnare cupiens,
 Hic etiam clamat literarum in syllabis,
 Quod ne Mars ipse eum repellat turribus.
 Et huic viro mitte æqualem aliquem,
 Qui ab urbe hac arceat servile jugum. 470
 ETE. Mittam jam hunc, feliciter quidem:
 Et mittitur, non ornatum superbum [jactationem] in
 manibus habens,
 Megareus Creontis seminium, genere satorum terra,
 Qui neque furentium equestrium hinnituum
 Fremitum timens portas destituet: 475
 Sed aut moriens terræ nutrimenti referet gratiam,
 Aut duo viros et urbem in scuto
 Capiens, exuviis paternam ornabit domum.
 Jactes de alio, nec mihi dicendo parcas,

STROPHE 2.

CHO. Tibi quidem omnia precor bene, ô defensor 480
 Mearum domorum, illis vero male succedere.
 Utque jactabunda verba proferunt in urbem
 Insaniente animo, sic eos Jupiter
 Vindex iratus respiciat.
 NUN. Quartus alius, proximas portas habens 485
 Oncæ Minervæ, cum clamore adstat,
 Hippomedontis figura et forma ingens:
 Halonem vero magnum, (clypei orbem dico,)
 Horrui eo rotante; aliter (*a vero*) non loquor.
 Anaglyphorum vero faber sane haud vulgaris aliquis 490
 fuit,
 Quicunque hoc opus inseruit clypeo,
 Typhœum emittentem ignivomum per os
 Fumum nigrum, velocem ignis fratrem:
 Sed serpentum gyris rotunda area
 Capacis [concavi] circuli clypeum ambientis instrata est.
 Ipse autem acclamabat, et Martis numine afflatus,
 Bacchatur ad pugnam, Thyados instar, terrorem oculis in-
 cutiens.
 Talis viri conatus caute observandi.
 Quippe jam ad portas terrorem jactationibus minatur.
 ETE. Primum quidem Onca Pallas, suburbana 500
 Portis vicina, viri odio habens contumeliam,
 Arcebit ut a pullis draconem perniciosum:
 Hyperbius autem prudens Cænopis filius,

Vir virum contra electus est, volens
 Experiundo cognoscere fatum in periculo fortunæ; 505
 Neque forma, nec animo, nec armorum apparatu
 Culpandus: Mercurius vero convenienter alterum cum
 altero composuit.

Inimicus enim vir viro huic constituetur:
 Conferent autem adversarios in clypeis
 Deos. etenim ille ignivomum Typhœum habet; 510
 Hyperbio vero Jupiter in parma pater
 Stator sedet, in manu telum ardens: [ignitum telum ja-
 ciens]

Nec unquam vidit quisquam Jovem victum ullibi.
 Talis scilicet est istorum deorum amicitia.
 Sed cum victoribus nos sumus, illi cum victis, 515
 Siquidem Jupiter Typhoëo in pugna superior est.
 Credibile igitur est hoc modo illos adversarios rem ges-
 turos
 Hyperbio etiam, ratione insignis,
 Servator erit Jupiter qui in clypeo est.

ANTISTROPHE 2.

CHO. Confidi eum, qui Jovi adversarium habet, 520
 Et invisum in scuto terra-obruti dei corpus gerit,
 Inimicum simulachrum mortalibus
 Longævisque diis, ante portam
 Caput confracturum.

UN. Ita fiat. rursus quintum dico 525
 Constitutum ad quintam borealem portam,
 Juxta ipsum sepulchrum Jovigenæ Amphionis.
 Jurat vero per hastam, quam habet, eam magis quam
 Deum venerare confidens [audens,] oculisque chariorem,
 Se perditurum urbem Cadmæorum, vel invito 530
 Jove. hoc clamat monticola ex matre
 Germen pulchriforme, virilis puer.
 Et jam inserpit lanugo per malas
 Crescentis pubertatis, densus exoriens pilus.
 Ipse vero sævam, nec virginali nomini congruam 535
 Mentem, trucemque oculum habens adstat.
 Non tamen sine jactatione portis imminet.
 Urbis enim nostræ probrum, in ærato
 Scuto, rotundo corporis munimento,
 Sphingem crudivoram affixam 540
 Clavis portabat, splendidum horrendum corpus:

- Quin subter ipsam fert hominem e Cadmæis unum,
 Ut plurima in virum hunc conjiciantur tela.
 Cum venerit vero, videtur non cauponaturus pugnam,
 Nec longi itineris dedecoraturus viam 545
 Parthenopæus Arcas : vir talis,
 Advena, Argis rependens gratiam nutriciam,
 Turribus hisce minatur, quæ non perficiat deus.
- ETE. Quod si consequantur, quæ cogitant, a diis
 Cum ipsis hisce impiis jactationibus, 550
 Funditus et pessime pereant.
 Est autem adversus hunc quem dicis Arcada,
 Vir minime jactabundus, at manus novit exsequi,
 Actor, illius frater quem modo diximus,
 Qui non sinet linguam absque aggere 555
 Intra portas fluentem augere mala,
 Neque intrare eum qui feræ, inimicissimæ beluæ,
 Imaginem fert hostili in clypeo.
 Ab extra intus (*se*) ferentem (*ipsa*) objurgabit,
 Crebros assequuta ictus sub urbem. 560
 Volentibus Diis hæc ego vera pronuntiem.

STROPHE 3.

- CHO. Sermo (*hic*) pectus penetrat,
 Stant arrectæ comæ,
 Auditis magnis [conviciis] superbiloquentium
 Impiorum hominum ; utinam dii 565
 Hos perdant in terra.
- NUN. Sextum dicam virum modestiorem [quam illos]
 Fortissimumque, Amphiaræum vatem.
 Qui ad portas Homoloides constitutus,
 Probris insequitur multum Tydea, 570
 Illum homicidam, illum urbis turbatorem (*vocans*)
 Maximum Argivis malorum magistrum,
 Erinnyos præconem, ministrum cædis,
 Horumque malorum Adrasto consultorem :
 Tuumque rursus fatalem fratrem 575
 Polynicem ex ipso nomine interpretatus, [resupinans]
 Bis in extremâ parte nomen dividens
 Vocat, hoc vero dicit ex ore verbum :
 Profecto tale facinus et diis gratum,
 Pulchrumque auditu et dictu posteris, 580
 Urbem paternam et deos indigenas

Vastare, inducendo aciem exteram !
 Matrisque fontem quodnam jus exsiccabit ?
 Patriaque terra tua a cupiditate hasta
 Subacta quomodo amica tibi fuerit ? 585
 Ego vero hoc impinguabo solum
 Vates hostili sub terra conditus.
 Pugnemus, non inglorium spero lethum.
 Talia vates, clypeum rotundum movens
 Ex ære solido, dixit. insigne vero non inerat orbi [cly-
 pei:] 590

Non enim optimus videri, sed esse volet,
 Profundo mentis sulco fruens,
 Ex quo modesta germinant consilia.
 Adversus hunc sapientes et probos adversarios
 Ut mittas suadeo. timendus est qui deos colit. 595
 ETE. Proh alitem (*auspicium*) qui consociavit mortalibus
 Virum justum impiissimis !
 At in omni negotio malo consortio
 Pejus est nihil, fructus non congerendus,
 Ager nequitiae mortem pro fructu fert. 600
 Nam si vel navem conscenderit pius vir
 Cum nautis improbis, et nequitia aliquâ,
 Perit cum genere hominum diis invisio :
 Vel si quis justus sit cum civibus
 Inhospitalibusque et deorum immemoribus, 605
 Cum in eundem divinitus inciderit (*obsidionis*) cassem,
 Communi dei flagello percussus perit.
 Sed iste Vates (dico Œclei filium)
 Prudens, justus, probus, pius vir,
 Magnus propheta, mistus impiis 610
 Audaciloquis viris, invito animo,
 Contendunt longo itinere reverti,
 Jove volente, una deorsum trahetur.
 Arbitror igitur ipsum ne quidem invasurum portas,
 Non quasi esset excors, nec indoles ignavia 615
 At novit quod se oportet occumbere pugna,
 Si oraculis Apollinis erit fructus [i. e. exitus]
 Amat hic quidem tacere, vel tempestita loqui.
 Illi tamen virum Lasthenem,
 Aversantem exteros, custodem portæ opponemus, 620
 Senilem mentem, at corpus juvenile gerit,
 Pernix (*ei*) oculus, neque manu cunctatur
 A sinistro latere nudatam arripere hastam.
 Dei vero est donum mortalibus feliciter agere.

ANTISTROPHE 2.

- CHO. Exaudientes dii justas preces 625
 Nostras, efficite ut feliciter agat civitas,
 Hastis nocentia [i. e bellica] mala hac avertentes terra in
 Advenas, extra vero turres propulsam
 Jupiter ipso fulmine perimat.
- NUN. Nunc septimum qui ad portam est septimam 630
 Dicam, illum fratrem tuum, (*et ostendam*) urbi
 Qualia optat et imprecatur infortunia:
 Ut turres ingressus, et rex huic terræ declaratus,
 Pæana captivitatem celebrantem cum clamore canens,
 Tecum congrediatur, et postquam occiderit, moriatur
 juxta, 635
 Aut ut te viventem tam in se contumeliosum expulsorem
 Exilio hoc eodem ulciscatur modo.
 Talia vociferatur, et deos indigenas
 Invocat paternæ terræ, ut spectatores precum
 Suarum omnino sint, Polynices. 640
 Scutum autem habet rotundum recenter fabricatum,
 Et duplex artificiose affixum insigne.
 Auro insignem hominem armatum
 Ducit mulier quædam modeste præiens;
 Justitia sane dicitur, sicut literæ 645
 Referunt: (*aitque*) REDUCAM VIRUM HUNC, ET URBEM
 HABEBIT PATERNARUMQUE ÆDIUM ALTERNAS VICES.
 Talia sunt illorum inventa.
 Ipse vero jam cogita quem mittendum putes:
 Ut nunquam me ob ea quæ nuntio 650
 Culpes, sed ipse vide quomodo gubernes urbem.
- ETE. O divino instinctu furens et deorum ingens odium!
 O perquam lachrymabile meum Œdipi genus!
 Hei mihi! jam nunc imprecationes patris ratæ sunt.
 Sed neque flere, nec lamentari decet, 655
 Ne pariatur luctus intolerabilior.
 Sed Polynici, recte ita nominato, dico:
 Brevi videbimus insignia quo vertent;
 Utrum illum reduxerint auro elaboratae literæ
 In clypeo effutientia cum rabie mentis. 660
 Et si Jovis quidem filia virgo justitia adesset
 Operibus ejus et menti, forsán hoc eveniret:
 Sed neque ipsum cum effugisset a matris utero
 Tenebras, neque in lactatu, neque pubescentem,
 Neque in barbæ collectione lanuginis, 665

Justitia vel aspectu dignata est; [aspexit, et eum dignum
esse judicavit;]

Neque in paternæ terræ usurpatione iniqua
Puto ipsam ei prope adstistere.

Revera esset justissime falso nominata

Justitia, si a partibus staret viri audacissimæ mentis. 670

His fretus vadam, et cum eo congrediar

Ipsæ. quisnam alius magis idoneus?

Cum imperatore imperator, cum fratre frater,

Hostis cum hoste stabo; fer quam cito

Ocreas, hastam, et munimenta adversus lapides. 675

CHO. O charissime virorum nate Œdipi ne sis

Irâ similis ei qui pessime audit:

Sed viros Cadmæos cum Argivis sat est

Ad manus veniret; sanguis enim horum est expiabilis:

Fratrum autem uterinorum mutua cædes [si fiat,] 680

Nunquam profecto senescet hoc piaculum.

ETE. Si quis malum ferat sine dedecore,

Esto; solum enim lucrum in mortuis.

At malorum et turpium nullam dices gloriam.

STROPHE 1.

CHO. Quid insanivisti fili? ne te irarum plena 685

Hasta furens noxa abripiat:

Mali vero amoris abjice exordium.

ETE. Quando ad hoc negotium valde instigat deus,

Eat secundo vento fluctum Cocyti assequutum

Phœbo invisum omne Laii genus. 690

ANTISTROPHE 1.

CHO. Acerba nimis te ira instigat

Acerbum fructu patrare homicidium

Sanguinis illiciti.

ETE. Etenim mihi inimica chari patris perfica

Execratio siccis inflebilibus oculis assidet,

Dicens mihi mortis subsequentis lucrum prius. 695

STROPHE 2.

CHO. Sed tu ne incitere: non vocabere timidus

Si vitam honeste servaveris: atram procellam ciens

Non ingreditur Erinny's domum (*illius*,) neque ex manibus

Dii sacrificium accipient. 700

ETE. Diis quidem etiamnum neglecti sumus :
 Gratia vero mortis nostræ in pretio est.
 Quid ergo adhuc perniciosam adulemur necem ?

ANTISTROPHE 2.

CHO. Imo nunc cum tibi adstat ; quoniam genius
 Voluntatis mutatione diuturna reconciliandus, 705
 Forsan veniet leniori
 Spiritu, adhuc vero fervet.

ETE. Etenim efferbuerunt Œdipi imprecationes :
 Nimisque vera in somno phantasmatum
 Visa, paternas facultates dividendia. 710

CHO. Mulieribus, licet non eas ames, obtempera.

ETE. Dicite igitur quæ perfici possint ; neque longe oportet.

CHO. Ne hac via ad septimam portam exeas.

ETE. Acutum non me sermone obtundes.

CHO. Victoriæ equidem licet ingloriam honorat deus. 715

ETE. Non decet virum armatum hunc sermonem comprobare.

CHO. Sed num tu fraternum cupis profundere sanguinem ?

ETE. Diis concedentibus haud effugiet mala.

STROPHE 1.

CHO. Horrui domum perdentem
 Deam, diis neutiquam similem, 720
 Veracissimam, mala præsagentem,
 Erinnyn a patre invocatam
 Perfecturam iracundas
 Execrationes vesani Œdipodis :
 Filios-perdens Contentio hæc urget. 725

ANTISTROPHE 1.

Peregrinus vero sortes versat
 Chalybs, Scytharum colonus,
 Possessionum divisor
 Acerbus, crudelis ferreus gladius,
 Tantum terræ ad incolendum sortito impartiens, 730
 Quantum, cum occiderint, occupare possint,
 Magnorum agrorum expertes.

STROPHE 2.

Quod si fratres isti mutua cæde
 A se invicem perempti occubuerint,
 Terreusque pulvis biberit 735

Nigrum ex cæde cruenta sanguinem,
 Quis expiationes præbeat?
 Quis ipsos lavet?
 O novi labores domus
 Antiquis malis commisti !

740

ANTISTROPHE 2.

Antiquam enim dico
 Transgressionem cito-punitam :
 Ætatem vero usque ad tertiam manet,
 Quando Laius, Apolline
 Invito, qui ter dixerat, in
 Umbilicariis Pythicis
 Oraculis, quod, si moreretur
 Sine liberis, servaret urbem :

745

STROPHE 3.

Victus vero amicorum malis consiliis,
 Genuit sibimet interitum,
 Parricidam Œdipum,
 Qui matris incestum
 Seminare arvum, ubi nutritus fuerat,
 Radicem sanguineam,
 Sustinuit. Amentia conjunxit
 Conjuges amentes.

750

755

ANTISTROPHE 3.

Malorum autem velut mare fluctum volvit ;
 Hic quidem cadit, alius vero exsurgit
 Trifidus, qui etiam circa proram
 Urbis cachinnat.
 Interea præsidio brevi
 Extenduntur mœnia in latitudine.
 Vereor itaque ne cum regibus
 Pereat civitas.

760

STROPHE 4.

Adimpletæ enim sunt olim prolatae execrationes,
 Difficilis [inter fratres] reconciliatio
 Pernicies semel orta non præterit.
 Jacturam autem e puppi factam fert
 Virorum solertium
 Felicitas nimis coacervata.

765

770

ANTISTROPHE 4.

Quem enim virorum tantum admirati sunt
 Dii, et incolæ urbis,
 Et opulenta ætas mortalium,
 Quantum tunc Œdipum honorarunt,
 Qui hominum rapacem 775
 Feram e regione sustulerat?

STROPHE 5.

Postquam vero miser conscius factus
 Fuit infeliciū
 Nuptiarum, præ dolore ægre ferens,
 Vesanienti corde 780
 Gemina perpetravit mala
 Parricida manu,
 Ab oculis potentiorum filiorum se subduxit.

ANTISTROPHE 5.

Filiis vero diras
 Imprecatus est, iratus ob educationem, 785
 (Heu heu diras ab acerba lingua profectas !)
 (*Et precatus est*) ut per ferrum distribuite
 Administratione sortirentur
 Possessiones: nunc autem tremo
 Ne hæc perficiat pedes mobilis [pernix] Erinnyes. 790

NUN. Confidite filiæ matrum alumnæ.
 Effugit hæc civitas servile jugum:
 Ceciderunt virorum ferocientium jactationes
 Urbs vero in tranquillo est, et fluctum
 Crebris ictibus aquam non admittit, [non submersa est.]
 Sustinuere [hostium impetum] turre et portas idoneis
 [qui fidem in iis positam non fefellerunt.]
 Munivimus duellcis propugnatoribus.
 Bene habent plurima in sex portis quidem;
 Septimam vero reverendus septimæ (*diei*) præfectus
 Rex Apollo occupavit, Œdipi generi 800
 Perficiens [ad exitum perducens] antiquam Laii impru-
 dentiam.

CHO. Quidnam hoc novi est quod urbi accidit?

NUN. Servata est civitas, reges vero una sati

Viri occubuerunt invicem a suis manibus.

CHO. Quinam? quid dixi? verbi dementor metu. 805

NUN. Mentis compos nunc audito, Œdipi genus —

CHO. Me miseram ! vates sum malorum.

NUN. Neque vero dubium est, eos in pulvere volutatos esse.

CHO. Eone venerunt ? gravia igitur, dicas tamen.

NUN. Ita fraternis manibus interfecti sunt atrociter. 810

CHO. Sic fatum commune erat ambobus simul.

NUN. Illud revera miserum sustulit genus.

Hisce lætari et lacrymari præsto est :

Quod civitas quidem feliciter agat, (*lætari, lachrymari*
Vero) quod præfecti gemini duces sortiti sunt 815

Scythico ferro malleo ducto possessionum totam hæreditatem.

Possidebunt vero quam accipient in sepulchro terram,
Patris secundum vota infelicia subrepti.

Servata est civitas : regum vero congenerum

Bibit cruorem terra mutuo cæsorum, 820

CHO. O magne Jupiter et urbicustodes

Dii, qui has Cadmi arces

Defenditis :

Utrum gaudeam et hymnum canam

Urbis servatori, qui eam incolumem præstitit, [damnum
avertenti] 825

An miseros atque infelices

Sine liberis (*mortuos*) deflebo duces ?

Qui recte secundum nominis omen

Et contentionum studiosi

Perierunt impio consilio. 830

STROPHE.

O atra et perfica

Generis Œdipi imprecatio,

Malus aliquis cor meum occupat rigor :

Lugubre carmen feci tumulo

Velut Thyas, sanguinem stillantes 835

Mortuos ut audii infeliciter

Morientes. Certe infausto omine

Hic congressus hastæ factus est.

ANTISTROPHE.

Effectum habuit, nec defecit

Vox patris diras continens : 840

Consiliaque infida Laii penitus sufficerunt.

At sollicitudo circa urbem

Et oracula non retusa sunt. [haud vana fuerunt.]

Heu ærumnabiles hoc patrastis incredibile;
 Advenerunt deflendæ 845
 Calamitates non verbo (*sed revera.*)

Hæc enim ex se apparent, manifestus est nuntii sermo.
 Curæ duplices, duorum virorum
 Mala et mutua homicidia, duplicia,
 Perfectæ hæc calamitates. quid dicam? 850
 Quid aliud nisi labores laborum
 Domorum harum sunt incolæ.
 Sed querelarum, o amicæ, secundum auram
 Excitate [*impellite*] circa caput manuum strepitum
 Funus comitantem, qui semper per Acherontem deducit
 Infaustam nigra habentem vela cymbam,

In illam non calcatam Apolline, solis expertem,
 Omnium (*hominum*) capacem, tenebricosam Orci regionem.

Verum adveniunt in hoc negotium
 Acerbum, Antigone et Ismene; 860
 Lamentationem fratribus, non dubie
 Arbitror ipsas ex profundis amabilibus
 Pectoribus missuras dolorem dignum.
 Æquum autem est ut nos priusquam illæ vociferentur
 Et lugubriter sonantem hymnum Erinnyos 865
 Resonemus, Orcoque
 Ingratam pæana occinamus.

SEM. Heu omnium infelicissimæ sorores, quotquot
 Zonam vestibus circumjiciunt!
 Fleo, gemo, et dolus nullus 870
 Quin ex animo sincera ejulem.

SEM. Heu heu insani,
 Amicis non obsequentes, et malis indomiti,
 Paternas domos
 Obtinere volentes miseri ferro. 875

SEM. Miseri prorsus qui miserum lethum
 Invenerunt domus in perniciem.

SEM. Heu heu domuum
 Eversores mænium, et acerbis monarchias
 Qui videbatis, jam litem 880
 Diremistis cum ferro,
 Non jam amplius de benevolentia,
 Sed de cæde decertastis:
 Veras admodum patris Œdipi diras

- Perfecit veneranda Erinnyes. 885
- SEM. Per sinistra icti.
- SEM. Icti sane, et
Cansanguinea latera.
- SEM. Heu heu infelices,
Heu heu mutuorum 890
Lethorum imprecationes.
- SEM. Plagam dicis penitus perforantem.
- SEM. Et ædibus et corporibus
Percussos dico.
- SEM. Infando furore 895
Maledictoque a patre
Fato ex contentione orto.
- SEM. Percurrit vero et urbem
Luctus, lugent turres.
Luget vero viros amans regio. 900
Manebuntque possessiones nepotibus,
Propter quas infelicibus
Propter quas dissidium erat,
Et mortis exitus.
Partiti autem sunt feroces 905
Possessiones, ut æqua pars utrique cederet;
Sed neque reconciliatori defuit reprehensio ab amicis,
Neque bellum gratum fuit.
- SEM. Ferro percussi quidem ita se habent.
- SEM. Ferro percussæ et istos manent, 910
Dicat aliquis, quænam?
Tumulorum paternorum sortitiones.
- SEM. Ex domo validum sonum in ipsos
Emittit lacerans animum luctus, proprio
Dolore gemens, propriam calamitatem reputans, 915
Corpori infesta, non amans lætitiâ, vere
Lachrymas fundens ex anima, quæ
Mihi flenti minuitur,
Ob hosce duos reges.
Fas vero est dicere de 920
Miseris, quod fecerint
Multa mala civibus,
Et exterorum omnium turmis
Multum perientibus in bello.
- SEM. Infelix quæ eos peperit 925
Præ omnibus fœminis,
Quotcunque proliferæ dictæ sunt.
Filium proprium in maritum sibi concilians,
Hos peperit, hi vero in hunc modum occubuerunt,

- Manibus consanguineis mutuo cædentibus. 930
- SEM. Consanguineæ quidem sed et exitiosæ
 Conscissionibus inamabilibus,
 Contentione furenti
 In exitu litis.
 Cessat vero inimicitia, 935
 Inque terra vita
 Sanguiflua commiscetur;
 Plane sunt consanguinei.
- SEM. Acerbus contentionum arbiter transmarinus
 Peregrinus ex igne profectus, 940
 Acutum ferrum: acerbus vero
 Facultatum malus
 Distributor Mars, execrationem
 Patris ratam faciens.
- SEM. Habent partem quam sortiti sunt, o miseri, 945
 A Jove missorum malorum:
 Et subter corpus terræ
 Divitiæ inexhaustæ erunt.
- SEM. Heu multis abundantes
 Cladibus ædes: 950
 Postremo vociferatæ sunt
 Diræ acuta voce carmen,
 Eversi effusissima
 Fuga generis (*Ædipi.*)
 Erexitque noxæ 955
 Trophæum ante portas
 A quibus cædebantur, et cum utrunque devicerat,
 Quievit Deus.
- ANT. Percussus percussisti. ISM. Occidens occidisti
- ANT. Hasta peremisti. ISM. Hasta periisti. 960
- ANT. Miseranda machinatus. ISM. Miseranda passus.
- ANT. Meent luctus. ISM. Meet lachrymæ.
- ANT. Procumbet (*ante ædes*) qui peremit.
 Heu heu insanit præ luctu mens.
- ISM. Intus vero cor ingemiscit. 965
- ANT. Heu heu tu multis lachrymis flende.
- ISM. Tu rursus et miserrime.
- ANT. Ab amico occisus es.
- ISM. Et amicum occidisti.
- ANT. Gemina loqui. ISM. Gemina et videre. 970
- ANT. Talibus doloribus nos propinquæ sumus.
- ISM. Sororesque prope fratres.
- ANT. Heu parca luctifera infelix,
 Et veneranda *Ædipi* umbra,

- Nigraque Erinnyes certe valde-potens es. 975
 ISM. Heu heu tristes visu calamitates
 Monstravit post exilium mihi.
 ANT. Nec tamen advenit [i. e. rediit] postquam eum peremit.
 ISM. Et qui salvus erat spiritum perdidit.
 ANT. Perdidit quidem. ISM. Et hujus spiritum eripuit. 980
 ANT. Miserum genus. ISM. Miseros et passus est
 Luctuosos dolores nomini suo congruentes.
 ANT. Madentia vehementissimis malis.
 ISM. Perniciosa dictu. ANT. Perniciosa visu.
 Heu Parca luctifera infelix, 985
 Et veneranda Œdipi umbra,
 Nigraque Erinnyes, certe valde-potens es.
 Tu nempe trajiciens [i. e. huc proficiscens] intellexisti.
 ISM. At tu [Eteocles] nihilo serius didicisti.
 ANT. Postquam ad urbem pervenires. 990
 ISM. Huic cum hasta oppositus.
 ANT. Perniciosa dictu. ISM. Perniciosa visu.
 ANT. Proh dolor qui nobis adest. ISM. Proh mala et
 Domui et telluri, et præ omnibus mihi.
 ANT. Heu heu et mihi prius. 995
 ISM. Heu miserandorum malorum
 Author rex Eteocles.
 ANT. O omnium maxime lugendi.
 ISM. O furentes in calamitate.
 ANT. Heu qua illos terræ parte ponemus? 1000
 ISM. Heu ea quæ maxime honorifica.
 ANT. Heu malum juxta patrem accubiturum.
- PR. Promulgare me oportet consulta et decreta
 Populi consiliariis hujus Cadmeæ urbis :
 Eteoclem quidem hunc ob benevolentiam erga 1005
 Solum inhumare decretum est amicis terræ fossis ;
 Exosus enim hostes, mortem tulit pro urbe ;
 Sacrorumque patriorum purus existens absque culpa
 Oppetiit, ubi juvenibus pulchrum est mori.
 Sic quidem quod ad eum spectat mandatum est 1010
 Dicere. Illius vero fratrem hunc Polynicis cadaver
 Foras ejicere inhumatum, prædam canibus,
 Tanquam destructorem Cadmeæ terræ,
 Nisi deorum aliquis obstitisset hastæ
 Ipsius. piaculum et mortuus possidebit 1015
 Deorum patriorum, quos ille inhonorans,
 Exercitum peregrinum admovens urbem capturus fuit.
 Sic volitantibus a alitibus visum est

Sepultus inhonore, mercedem ut accipiat; et neque
Eum comitentur officia ad tumultum effundarum liba-
tionum, 1020

Neque quisquam eum honoret cantilenis lamentatoriis,
Sed ut infamis ne ab amicis quidem efferatur.

Talia sunt a Cadmeorum magistratu decreta.

ANT. Ego vero Cadmeorum præfectis dico,
Si nullus alius huncce sepelire voluerit, 1025

Ego ipsum inhumabo, et me in discrimen conjiciam,

Sepeliendo fratrem hunc meum, nec me pudebit

Præbere inobedientem hanc anarchiam urbi.

Magnam vim habent communia viscera, quibus

Nati sumus, matris miseræ, et infelicis patris. 1030

Quare volens, ô anima, cum invito,

Viva cum mortuo, particeps esto mali mente congeneri.

Hujusce carnes neutiquam voraces

Lupi discerpent; ne ita videatur alicui.

Tumulum enim ipsi et fossas ego, 1035

Quamvis fœmina sim, huic fabricabo,

In sinu ferens pepli byssini,

Et ipsa obtegam; ne quis contra sentiat:

Confide, aderit efficax solertia.

PR. Dico, urbem ne tu his violes. 1040

ANT. Dico, mihi ne tu superflua prædices.

PR. Asper quidem populus cum effugerit mala.

ANT. Exaspera et tu, inhumatus vero ille non erit.

PR. Sed quem odio habet civitas tune honorabis tumulto?

ANT. Nondum hic a Diis dehonestatus est. 1045

PR. Non, priusquam terram hanc in periculum conjecerit.

ANT. Male tractatus mala rependit.

PR. Verum in omnes pro uno hoc factum erat.

ANT. Contentio sermonem perficit ultima deorum.

Ego hunc sepeliam; ne sermones trahas. 1050

PR. At scito tuis consiliis (*te hoc facturam*) ego autem renuncio.

SEM. Heu heu, o superbe exultantes et exitiales

Fatales Furiæ, quæ Ædipi

Genus adeo funditus perdidistis.

ANT. Quid patiar? quid agam? quid consilii capiam? 1055

Quomodo sustinebo neque te flere,

Nec ad tumultum comitari?

Sed metuo et avertere cupio

Terrorem civium.

SEM. Tu quidem multos qui te flebunt 1060

Habebis; ille autem miser indefletus,

Unicum sororis lessum obtinens

Ibit. quis his acquiescet ?

SEM. Faciat (*quod decrevit*) civitas, aut non faciat
(*Contra*) lugentes Polynicem.

1065

Nos tamen ibimus, et consepeliemus

Funus comitantes. nam eneri

Communis dolor est, et civitas aliter

Alias laudat quæ justa sunt.

SEM. Et nos cum illo, ut et civitas

1070

Et jus ipsum simul comprobat

Nam post immortales deos et robur Jovis,

Hic Cadmeorum urbem liberavit

Ne everteretur, neve extraneorum

Fluctu virorum

1075

Penitus submergeretur.

P E R S Æ.

DRAMATIS PERSONÆ.

CHORUS SENUM.

ATOSSA.

NUNCIUS.

IDOLUM DARI.

XERXES.

Prologum agit Chorus.

P E R S Æ.

CHORUS.

NOS quidem Persarum profectorum
In Græciam dicimur fiduciarii,
Et divitum auroque abundantum
Sedium custodes, quos præ senectute
Ipse rex Xerxes imperator 5
Dario genitus
Elegit ad inspectandum [curam tutelamque gerendam]
regnum.
Verum de reditu regis
Exercitusque auro divitis
Male præsagens valde tumultuatur 10
Intus animus.
Robur enim omne Asiaticum
Abiit: at juvenem virum clamore poscit (*Asia.*)
Et neque ullus nuntius, nec eques ullus
Urbem hanc Persarum adit: 15
Quique, Susis et Ecbatanis
Et antiqua Cissina arce
Relictis, profecti sunt, partim equis,
Partim navibus, pedites pedetentim
Belli molem præbentes: 20
Qualis Amistres, atque Artaphrenes
Et Megabazes atque Astaspes,
Persarum duces,
Reges regi magno subditi
Ruunt, aciei numerosæ præfecti, 25
Arcu interficientes ac equites,
Terribiles quidem visu, atroces vero pugna
Obfirmato animi proposito.
Artembaresque equis gaudens
Et Masistres, arcuque domans 30
Strenuus Imæus, Pharandacesque,
Et equorum-agitator Sosthenes.
Alios vero magnus et multa alens

Nilus misit: Susiscanes, Pegastagon Ægypto natus, Et qui sacræ Memphidi præest Magnus Arsames, quique antiquas Thebas regit Ariomardus, Et paludicolæ navium remiges Periti, multitudoque innumera.	35
Molliter-degentium sequitur Lydorum Turba, et qui plane in continente genitam Obtinent gentem, illis Metragathes Et Arceus bonus, regii præfecti, Et divites Sardes vectos Multis curribus emittunt, Quadrijuges et sejuges ordines, Visu terribile spectaculum.	40
Instant vero sacri Tmoli vicini Jugum servile injicere Græciæ, Mardon, Tharybis, hasta indefatigabiles, Et jaculatores Mysi: Babylon vero Auro dives miscellaneam turbam Mittit impetuose, et navibus vectos Atque arcum trahendi arte confisos.	45
Ensiferque populus ex omni Sequitur Asia, Timendo regis edicto. Talis flos virorum Persicæ Terræ proficiscitur.	50
Quos omnis tellus Asiatica, Cum aluerit, flagrante desiderio gemit: Parentes et uxores per singulos dies numeratim Ad protractum tempus contremiscunt.	55

STROPHE.

Jam quidem transiit captor urbium Regius exercitus in Oppositam vicinam regionem, Funibus vincta rate Fretum trajiciens Athamantidis Helles,	65
Cum pontem multis clavis firmatum (<i>Veluti</i>) jugum injecisset cervici maris.	70

ANTISTROPHE.

Populosæ Asiæ bellicosus princeps

In omnem terram gregem
 Divinum (*immensum*) agit 75
 Bifariam, terrestribus
 Et maritimis (*copiis*)
 Firmis confisus
 Asperis ducibus,
 Aurigenæ stirpis deo æqualis vir. 80

Verum ceruleum oculis referens
 Aspectum trucis draconis,
 Magna manu et numerosa classe (*instructus*)
 Syriumque currum impellens,
 Adducit in hastis nobiles viros 85
 Arcu domantem Martem.
 Neque quisquam expectandus qui possit obsistere
 Ingenti virorum torrenti,
 Et munimentis firmis propellere
 Inexpugnabilem fluctum maris. 90
 Non sustinendus enim Persarum
 Exercitus, magnanimusque populus.
 Dolosam vero fraudem dei
 Quis vir mortalis evitabit?
 Quis cito saltu pedis, 95
 Agilis exiliat?
 Benevolens enim blandiens
 Primum, inducit
 Mortalem in laqueos
 Unde non datur homini 100
 Evitando effugere.

STROPHE 1.

Divinitus enim imperavit
 Fatum jamdudum,
 Persis autem in animum induxit
 Bella turribus infesta 105
 Administrare, et tumultum equis gaudentem [proelium
 equestre,]
 Urbiumque eversiones.

ANTISTROPHE 1.

Didicerunt vero vasti
 Ponti, albicantis
 Flammine rapido, 110

Aspicere marinum pratum,
 Freti tenuiter-textis rudentibus,
 Et populum-transfretantibus machinis.

STROPHE 2.

Propter hæc mens mihi
 Lugubris metu vellicatur, [pungitur] 115
 Heu Persici hujus exercitus,
 Ne qua intelligat civitas
 Vacuam viris urbem
 Magnam Susidis,

ANTISTROPHE 2.

Et Urbs Cissina 120
 [Illi clamori] respondeat.
 Heu ! verbum isthoc, heu plena mulierum
 Caterva ululans ;
 In byssinosque peplos
 Cadat scissura. 125

STROPHE 3.

Omnis enim equestris
 Et pedestris populus,
 Examen veluti apum,
 Reliquit urbem cum principe
 Exercitus, utrinque-junctum 130
 Trajiciens marinum
 Promontorium, utrique commune continenti.

ANTISTROPHE 3.

Lecti vero præ virorum desiderio
 Implentur lacrymis ;
 Persidesque impense tristes, 135
 Unaquæque desiderio conjugali
 Hastatum belli cupidum
 Maritum cum dimisisset,
 Relinquitur solitaria.

Sed agite Persæ sedentes 140
 In hac antiqua domo,
 Probam et profundi consilii curam
 Geramus, exigit enim necessitas,
 Quomodo rem gerit Xerxes rex,
 Dario genitus, 145

Genus nostrum a patre nominatum :
 Utrum arcûs vicerit tensio (scil. *Persæ*)
 An ferro præfixi
 Hastilis superaverit robur (scil. *Græci*)
 Sed lumen deorum instar oculis
 Prorumpit mater regis,
 Regina vero mea, ad ejus genua accido.
 Et salutatoriis oportet eam
 Omnes verbis compellare.

150

CHO. O alte-cinctarum regina Persidum celsissima, 155
 Mater Xerxis grandæva, salve Darii uxor,
 (*Quæ*) et dei Persarum conjux, et dei mater extitisti,
 Nisi forte vetus fortuna nunc exercitum deseruit.

AT. Propter hæc venio relicta domo auro-ornata,
 Et Dario mihiq[ue] communi thalamo: Et mihi 160
 Cor vellicat [pungit] sollicitudo; vobis vero verba faciam
 Non a meipsa existens impavida, amici,
 [Sed metuo potius] ne magnæ divitiæ pulveris instar con-
 spergentes pavimentum [i. e. festinantes] supplantent
 Felicitatem, quam Darius intulit non sine aliquo numine.
 Propterea est mihi duplex ineffabilis cura in mente, 165
 Neque [quenquam] pecuniarum sine viris multitudinem
 Prosequi honore neque pecunia-carentibus splendere
 lumen,

Quantumcunque adsit robur. Sunt enim divitiæ
 Quidem irreprehensibiles, circum oculos meos vero metus.
 Oculum enim domus arbitror domini præsentiam. 170
 Porro, his ita se habentibus, consultores hujus rei
 Mihi sitis Persæ grandævi fiduciarii.

Cuncta enim proba in vobis sunt mihi consilia.

CHO. Hoc bene scias terræ hujus Regina, non te bis dicturam
 Neque verbum neque opus quæ in nostra potestate sunt.
 [quorum potestas præire solet.] 175
 Benevolos enim nos in hisce rebus consiliarios vocas.

AT. Multis quidem nocturnis semper in somniis
 Sum, ex quo filius meus adornato exercitu
 Ionum terram abit, expugnare cupiens
 Sed nunquam adeo evidens (*visum*) vidi 180
 Quam nocte hesternâ; tibi vero dicam.
 Visæ mihi sunt duæ mulieres eleganter vestitæ,
 Una quidem peplis ornata Persicis,
 Altera rursus Doricis, in conspectum venire;
 Et statura hodiernis multum augustiores, 185

Et forma inculpatæ, et germanæ generis
 Ejusdem : patriam vero incoluerunt, hæc quidem
 Græcam sorte assecuta terram, altera Barbaram.
 Hæ litem quandam (ut visa sum videre)
 Struere in se invicem : filius vero meus percipiens 190
 Continuit, et mitigavit, curribusque
 Subjungit ipsas, et collaria cervicibus
 Imponit. Quarum una quidem superbiebat hoc
 Ornato, habenisque habuit os morigerum.
 Sed altera pedes jactabat, manibusque fræna currus 195
 Dilacerabat, et vi diripiebat,
 Frænis excussis, mediumque jugum fregit.
 Excidit autem meus filius, et adstabat pater
 Darius miserens illius ; hunc ut vidit
 Xerxes, lacerabat circum corpus peplos. 200
 Et hæc quidem noctu me vidisse dico.
 Postquam vero surrexi, et manibus pulchris
 Tetigi fontem, cum sacrificia manu
 Altari adstiti, averruncis diis
 Quibus hæc sacra parari solent, oblatura libum. 205
 Video vero aquilam fugientem ad aram
 Phœbi, et præ timore steti muta, o amici,
 Dein vero circum aspicio celeriter
 Alis irruentem, et unguibus caput (*aquilæ*)
 Vellicantem, hæc tamen nihil aliud quam perterrita 210
 Corpus ei præbuit. Hæc mihi visu terribilia,
 Vobis vero auditu : filius enim, ut bene nostis, meus
 Feliciter quidem agens vir esset admirabilis ;
 Et si infeliciter egerit, non erit urbi obnoxius,
 Quin salvus haud secus atque antea huic imperaverit re-
 gioni. 215

CHO. Nolumus te, o Mater, aut verbis terrere nimium, aut obfirmare :

Deos vero supplicationibus adiens, si quid mali
 Vidisti, posce horum aversionem peragere,
 Quæ vero bona, ut compleantur tibi, et liberis tuis,
 Urbique ac amicis omnibus. Tum secundo oportet 220
 Inferias terræ et mortuis libare, placide vero hæc postules
 Maritum tuum Darium, quem dicis te noctu vidisse :
 Bona tibi filioque ab inferis in lucem mittere :
 Contraria vero his terræ retenta tenebris obscurari.
 Hæc animo præsagiens benevole tibi proposui ; 225
 Sed bene undequaque hæc tibi perficienda decernimus.

AT. Certe benignus primus horum interpretes somniorum

Gnato et domibus meis hoc asseruisti verbum. Perfici-
antur

Quæ bona sunt: hæc autem, prout cupis, omnia
Faciemus diis, et amicis qui sub terra, quando ad 230
Ædes veniemus. interim hæc ediscere velim,

O amici, ubinam terrarum Athenas sitas esse ferunt.

CHO. Procul ad occasum decessuum regis solis.

AT. Attamen desiderabat filius meus hanc capere urbem.

CHO. Immo omnis fiat Græcia regi subdita. 235

AT. Ita (*sit*) adestne illis copiosus exercitus?

CHO. Etiam ejusmodi exercitus qui multa dudum Medis mala
intulit.

AT. Hisne aliquid insuper, divitiæ sufficientes domi?

CHO. Argenti fons quidam est illis, terræ thesaurus.

AT. Utrumne illis in manu sagitta est arcum tendens? 240

CHO. Minime, sed hastæ firmæ, et clypeata armatura.

AT. Quis vero rex præest, et dominatur aciei?

CHO. Nullius viri vocantur servi neque subditi.

AT. Quomodo igitur sustineant supervenientes hostes?

CHO. Ita ut Darii numerosam et pulchram aciem deleverint.

AT. Gravia dicis cogitatu parentibus eorum qui exierunt [ad
bellum.]

CHO. Sed, ut mihi videtur, cito scies totam veram narrationem:
Hujus enim viri festinationem Persicam advertere decet,
Et fert manifestam rem aliquam auditu bonam aut malam.

NUN. O terræ totius Asiaticæ urbes, 250

O Persica tellus, et ingens divitiarum portus!

Ut uno ictu corrumpitur ingens

Felicitas: flos vero Persarum caducus interiit.

Hei mihi, malum est primum nuntiare mala:

Necesse tamen et omnem explicare calamitatem 255

Persis, nam totus Barbarorum interiit exercitus.

STROPHE I.

CHO. Tristia, tristia mala,

Recentia [recenti et inusitato furore sævientia] et hostilia,
heu heu!

Irrigemini (*lachrymis*) Persæ

Hunc audientes dolorem. 260

NUN. Ut scilicet illa omnia prorsus perierunt!

Et ego insperato lucem video reducem [reditus diem.]

ANTISTROPHE 1.

CHO. Longæva certe (*nobis*)
 Hæc vita visa est
 Senibus, ad audiendum
 Inopinatam hanc cladem. 265

NUN. Etenim præsens, et non verba aliorum audiens,
 Persæ, dicerem qualia sint transacta mala.

STROPHE 2.

CHO. Otototoi frustra
 Multa jacula omnifariam mixta
 A terra Asiæ venerunt in terram
 Græciæ, sacram [claram] regionem. 270

NUN. Plena sunt cadaverum infelicitè defunctorum
 Salaminis littora, omnisque finitimus locus.

ANTISTROPHE 2.

CHO. Otototoi amicorum
 Mari-agitata corpora multum-tincta [sæpe mersa]
 Mortua dicis ferri
 Super errabundas tabulas. 275

NUN. Nihil enim juverunt arcus; ast omnis periit
 Exercitus domitus navium hostilium proræ impetu. 280

STROPHE 3.

CHO. Emitte miserandum clamorem
 Lugubrem Persis pugnacibus,
 Ut omnia pessime disposuerunt,
 Heu! heu! exercitu deperdito.

NUN. O plurimum odium nomen Salaminis audire:
 Heu quam gemo Athenarum memor. 285

ANTISTROPHE 3.

CHO. Graves Athenæ hostibus:
 Meminisse licet quam multas
 Persidum (*mulieres*) fecerunt frustra
 Conjuges, et viris viduatas. 290

AT. Tacui diu infelix obstupefacta
 Malis: tantum enim est hoc infortunium,

Ut neque loqui neque interrogare mala (*liceat*)
 Attamen mortalibus necesse est æumnas ferre diis
 Inferentibus; quare universum explicans damnum 295
 Dicito imperturbate, (licet simul defleas mala)
 Quis non occubuit, quem lugebimus
 E populi principibus; quis ad sceptrum gerendum [in
 imperio]

Ordinatus vacuum viris aciem destituit moriens.

NUN. Xerxes quidem ipse vivit, et lucem videt. 300

AT. Næ meis domibus magnum dixisti lumen (*i. solamen*)
 Et album [clarum] diem ex atra nocte.

NUN. Artembares quidem, decies millenorum equitum
 Imperator, aspero in littore Sileniarum cæditur.
 Et mille militum præfectus Dadaces ictu hastæ 305
 Saltu levi navi desiliit

Tenagoque optimus Bactriorum indigena
 Mari percussam insulam Ajacis colit.

Lilæus et Arsames Argestesque tertius
 Apud Insulam columbas multas alentes 310

Devicti terram asperam percutiebant;
 Prope fontem Ægyptii Nili habitans
 Arceus, Adena, et Pheresba tertius,
 Pharnuchusque, hi ex una navi ceciderunt.

Aureus Matallus, myriadum præfectus, 315

Dux triginta millium equorum nigrorum, moriens
 Rubram pilis refertam spissam [umbrosam] barbam
 Infecit, colorem mutans tinctu purpureo [sanguinis.]

Et magus Arabus, Artamesque Bactrius,
 Rigidæ terræ incola ibi interiit. 320

Amistris, et Amphistreus laboriosam hastam

Vibrans, et bonus Ariomardus Sardibus

Luctum præbens, Sisames Mysius,

Tharybisque quinquies quinquaginta navium

Dux, genere Lyrnæus, speciosus vir, 325

Jacet mortuus, miser, non admodum feliciter.

Syennesisque primus in magnanimitate

Cilicum imperator, unus vir laborem plurimum

Hostibus præbens, gloriose occubuit.

Horum ego jam ducum mentionem feci: 330

E multis vero præsentibus pauca annuncio mala.

AT. Heu, heu! malorum summa hæc audio;

Dedecora Persis et arguta lamenta.

Sed mihi hoc narra, denuo incipiens,

Quanta fuerit multitudo Græcarum navium 335

Ut sibi arrogarent Persico cum exercitu

Pugnam committere navium impressionibus [congressionibus.]

- NUN. Quoad numerum quidem certo scias longe
 Barbaros navibus superasse, nam Græcis fuit
 Totus numerus ad decem triacades 340
 Navium : præter has vero decem naves eximiæ erant.
 Xerxi quidem (etenim novi) mille erant (*naves*)
 Quibus præfuit, numero ; præstantes celeritate
 Bis centum erant et septem, sic res [sermo] se habet.
 Num tibi videmur in hac pugna inferiores fuisse ? 345
 Sed ita Deus aliquis perdidit exercitum.
 Lances onerans haud æquilibri fortuna.
- AT. Dii tuentur urbem Minervæ deæ.
- NUN. Est sane Athenarum, est urbs inexpugnabilis.
 Nam viri cum sint, munimentum est tutum. 350
- AT. Principium vero quodnam fuerit congressus navibus,
 Dicito, quinam primi iniere pugnam, utrum Græci,
 An filius meus elatus multitudine navium.
- NUN. Initium, o domina, omni malo dedit
 Apparens Alastor, aut malus alicunde genius. 355
 Vir enim græcus ex Atheniensium exercitu
 Veniens hæc dixit Xerxi filio tuo ;
 Quod, si venirent nigræ noctis tenebræ,
 Græci non manerent, sed ad transtra
 Navium irruentes, alius alia, 360
 Occulta fuga vitam servare niterentur.
 Ille simulac audiit, non intelligens fraudem
 Græci viri, neque Deorum invidiam,
 Omnibus propalat navarchis hunc sermonem :
 Quando comburere radiis sol terram cessaverit, 365
 Tenebræ vero templum ætheris occupaverint,
 Ut ordinarent catervam navium agmine tripartito
 Ad custodiendum egressus et freta maritima,
 Alias vero in circulum (*disponerent*) Ajacis circum
 Insulam. Ut si fatum malum Græci fugerint, 370
 Navibus occulte fugam aliquam invenientes,
 Omnibus [ducibus] statutum esset capite puniri.
 Talia dixit vehementer ex valde fidenti mente ;
 Nam haud sciebat quæ a diis futura.
 Illi vero non incuriose, sed obsequenti animo 375
 Cœnam pararunt, et navita quisque
 Alligavit remum circum scalmum, remis aptum.
 Postquam vero lux solis occidit,
 Et nox supervenit, omnis remi moderator
 In navem cessit, et omnis armorum sciens ; 380

Ordo ordinem hortatur longæ navis,
 Navigant vero ut erat ordinatus quisque, et per
 Totam noctem, huc et illuc delatum disposuerunt,
 Navium gubernatores totum nauticum populum.
 Procedebat nox, et nihilo magis Græcorum exercitus 385
 Egressum occultum ulla ex parte moliebatur.
 Postquam vero dies, albis equis invecta,
 Omnem occupavit visu lucida regionem ;
 Primo Echoi instar a Græcis clamor
 Modulate fausta-ominatus est, et altissima voce simul 390
 Reboabat insulanæ petræ
 Echo ; metus vero omnibus Barbaris aderat
 A sententia delapsis : non enim quasi fugientes
 Pæana canebant gravem tunc Græci,
 Sed ad pugnam ruentes animosa audacia. 395
 Tuba autem clangore ista omnia [omnem istum tumul-
 tum] accendebat :
 Statim autem sonori remi percussione
 Verberarunt salsuginem frementem ex celeusmate,
 Repenteque omnes erant visu conspicui ;
 Dextrum quidem primum bene-ordinatum cornu 400
 Ordine præibat, secundo vero tota classis
 Subsequebatur, et (*tunc*) licuit simul audire
 Hunc undique clamorem : O Græcorum filii, ite,
 Liberate patriam, liberate
 Liberos, uxores, deorum patriorum sedes 405
 Ac sepulchra majorum : nunc pro omnibus certamen.
 Quinetiam a nobis clamor Persicæ linguæ
 Obviabat, et non amplius erat cunctandi tempus.
 Continuo vero navis navi rostrum æreum
 Impegit, conflictumque incepit Græca 410
 Navis, et fregit omnia Phœnissæ navis
 Aplustria, alius [gubernator] autem in alium direxit
 hastam [navem.]
 Et primo quidem impetus Persici exercitus
 Restitit : ut vero multitudo navium in angusto
 Coacta est, auxiliumque nullum illis mutuo aderat, 415
 Ipsi autem ab ipsis æreorum rostrorum concursibus
 Feriebantur, et fregerunt omne classis remigium.
 Græcæque naves non imperite
 Circum circa percutiebant ; resupinabantur
 Carinæ navium, nec amplius mare videre licuit 420
 Naufragiis impletum et cæde mortalium.
 Littoraque et rupes cadaverum plenæ erant :
 Cum fuga incomposite omnis remigabat navis,

Quæcunque erant ex Barbarorum exercitu. Illi
 Autem tanquam thynnos aut prædam aliquem piscium
 Fragmentis remorum et ruinarum [navium] fragminibus
 Feriebant, scindebant; et ploratus una cum
 Ejulatu occupavit maris pelagus,
 Quoad noctis nigra oculus [i. e. nox nigra] (*pugnam*) di-
 remerit. Malorum

Vero multitudinem, etiam si per decem dies 430

Seriatim narrarem, ne sic quidem tibi absolverem.

Nam probe hoc scias nunquam una die

Multitudinem adeo numerosam hominum occubuisse.

AT. Heu, heu! ingens malorum pelagus ingruit

In Persas, totumque Barbarorum genus. 435

NUN. Hoc bene scias, nondum dimidiam partem conficere

Malorum; talis enim in eos ruit calamitas infortunii,

Quæ hæc (*quæ dixerim*) pondere suo bis superabit.

AT. Quænam fortuna hac adhuc inimiciior contingat? -

Dicito quam ais calamitatem exercitui 440

Accidisse, malorum vergentem ad majora.

NUN. Persarum quicumque erant ætate florentes,

Animoque optimi, et nobilitate insignes,

Ipsique regi ob fidelitatem inter primos semper,

Oppetierunt miserabiliter fato ingloriosissimo. 445

AT. Heu me miseram! ob malum infortunium,

Amici. Quanam vero morte ais hos interiisse?

NUN. Insula quædam est e regione Salaminis

Parva, statio carinis importuna, quam choreis gaudens

Pan frequentat super litore maris. 450

Isthuc hosce mittit, ut si quando navibus

Palati hostes in insulam evaderent, trucidarent

Facile superabilem Græcorum exercitum,

Simulque amicos servarent a marinis gurgitibus.

Male futuri præscius: cum enim deus 455

Gloriam navalis pugnae Græcis dedit,

Ipsomet die corpora contegentes æreis

Armis, navibus exilierunt, et circumdederunt

Totam insulam, ut non invenirent (*Persæ*)

Quonam se verterent; nam multum et manu missis 460

Lapidibus percutiebantur, atque ab arcuum

Nervo sagittæ impingentes eos perdiderunt:

Postremo conciti (*Græci*) impetu unanimi

Ferunt, laniant membra infelicium (*Persarum*)

Donec omnium vitam corruperint. Xerxes vero 465

Lamentatus est malorum conspiciens abyssum; nam

Sellam habuit, unde facile totum perlustraret exercitum,

- Altissimum (sc.) tumulum prope maris pelagus.
 Lacerans autem vestimenta et acre ejulans, statim
 Cum denuntiasset pedestri exercitui (*ut fugerent*) 470
 Proripuit se fuga incompressa; hujusmodi tibi
 Præter priorem calamitas lugenda est.
- AT. O dæmon invise, ut fefellisti mente
 Persas: acerbam ultionem filius meus
 De claris Athenis invenit, neque suffecerunt 475
 Quos ante Maratho Barbaros interemit.
 Quos retaliatum ire filius meus statuens
 Tantam multitudinem malorum attraxit.
 Tu vero dic naves quæ effugerunt cladem
 Ubi reliquisti? num scis diserte indicare? 480
- NUN. Duces navium relictarum festinanter,
 Vento secundo usi, inordinatam fugam instituunt.
 Exercitus vero reliquus in terra Bœotiorum
 Periit, aliqui circa Crenæas aquas
 Siti laborantes, aliqui præ asthmate consumti 485
 Transimus in Phocensium terram,
 Et Doricum solum, et sinum Meliacum, ubi
 Sperchius irrigat campum benigno potu;
 Inde nos terræ Achaicæ campus,
 Et Thessalorum civitas indigentes 490
 Cibo exceperunt; ibi sane perierunt plurimi
 Siti fameque, hæc enim ambo aderant.
 Magnesiam vero in terram, Macedonumque
 Regionem pervenimus, ad Axii vadum, Bolbesque
 Palustrem arundinem, Pangæumque montem, 495
 Edonida in terram; cum nocte in illa Deus
 Hyemem intempestivam concitavit, congelavitque
 Omne fluentum limpidi Strymonis; adeo ut Deos
 Quisquis antea nequaquam putaverat, tunc oraret,
 Precibus terram et cælum adorans. 500
 Postquam autem multum Deos invocare desiverat
 Exercitus transit gelu-constrictum vadum.
 Et quicumque nostrum, priusquam dispergerentur
 Dei radii, conatus est (*transire*) servatus est.
 Namque ardens radiis splendidus solis orbis 505
 Medium permeavit vadum, calfaciens flamma;
 Cadebant autem in se invicem. Fortunatus scilicet
 Qui quam celerrime abrupit vitæ spiritum.
 Quot vero residui sunt, et salutem assecuti,
 Thraciam pertransientes vix multo labore 510
 Veniunt evasi, (et hi non multi)
 In patrios lares habentem: adeo ut gemat civitas

- Persarum, desiderans charissimam terræ pubem.
 Hæc vera sunt ; multa tamen omitto loquens
 Mala quæ Persis inflixit deus. 515
- CHO. O sors difficiles labores præbens, quam nimium gravis
 Pedibus insiliisti universo Persico generi.
- AT. Hei mihi miseræ ob confectum exercitum.
 O nocturna visio insomniorum conspicua,
 Quam apertissima mihi manifestasti mala. 520
 Vos autem admodum prave de his conjectastis.
 Verumtamen, quoniam hac saltem parte recto talo stat
 sententia
 Vestra, deos quidem primo orare volo ;
 Dein terræ et mortuis quæ dona sunt libum
 Ex ædibus meis sumens veniam. Novi equidem 525
 Pro iis (*me hæc facturam*) quæ jam peracta sunt,
 Faciam tamen si quid quod superest melius accidere
 Possit. Vos autem oportet de his quæ perpetrata sunt
 Fidelibus (*nobis*) fidelia conferre consilia.
 Et filium, si prius quam ego, hic venerit, 530
 Consolamini, et deducite domum,
 Ne insuper ad mala addatur malum.
- CHO. At o Jupiter rex, modo Persarum
 Superbientium et numerosorum
 Copiis perditis, 535
 Urbes Susa et Ecbatana
 Luctu caliginoso obnupsisti.
 Multæ vero teneris manibus calyptras
 Scindentes humidis
 Lachrymis sinus 540
 Rigant, doloris participes.
 Verum molliter gementes Persides, virorum
 Expetentes videre nuperam conjunctionem,
 Et lectorum strata mollibus stragulis,
 Luxuriosæ [teneræ] pubertatis delectationis usura privatae
 Lugent gemitibus insatiabilibus.
 Et ego quoque eorum, qui perierunt,
 Fatum prorsus luctuosum suscipio.

STROPHE I.

- Nunc enim universa luget
 Terra Asiæ exhausta. 550
 Xerxes enim duxit, papæ !
 Xerxes vero perdidit, tatae !
 Xerxes quidem omnia secum duxit imprudenter

Navigiis marinis.
 Cur tandem Darius non potius illo tempore 555
 Innocuus præfuit
 Dux civibus,
 Susidis charus princeps?

ANTISTROPHE 1.

Terrestres enim et marinas (*copias*)
 Istæ similiter alatæ (i. *velis instructæ*) cæruleis 560
 Proris naves duxerunt, papæ!
 Naves perdiderunt, tataë!
 Naves mortiferis congressibus.
 Et per Græcorum manus
 Vix effugere regem 565
 Ipsum audivimus
 Thraciæ per campestres
 Et frigidissimas vias.

STROPHE 2.

At qui primo fato sunt functi, heu!
 Relicti ex necessitate, eheu! 570
 Circa littora Cychrea, o o!
 * * * Geme et te ipsum afflige
 Graviterque vociferare
 Ad cælum sublatis clamoribus lugubribus. o o!
 Extende ululatricem 575
 Clamosam misellam vocem.

ANTISTROPHE 2.

Vexati vero a mari atroci, heu!
 Spoliantur [lacerantur] a mutis, eheu!
 Filiis immaculati (*maris*) o o!
 Luget vero virum (*suum*) domus orbata. 580
 Parentesque liberis privati
 Lachrymis rigantur;
 Immensamque calamitatem, heu!
 Senes conqueruntur;
 Omnem enim jam dolorem audiunt. 585

STROPHE 3.

Certe per Asiam terram
 Non amplius legibus Persarum vivent,
 Non amplius tributa pendent

Despoticis exactionibus,
 Neque in terra procidentis [coram rege] 590
 Parebunt. Nam regiæ
 Periere vires ;

ANTISTROPHE 3.

Non amplius lingua mortalibus
 Vinculis coercetur. Solutus est
 Populus ad vociferandum libere, 595
 Quamprimum solutum est jugum fortitudinis [imperii.]
 Sanguine vero imbuta tellus
 Ajacis insula
 Circumflua obtinet Persarum [fortunas.]

AT. O amici, quicumque in malis vector est, 600
 Novit quod mortalibus quando fluctus
 Malorum irruerit, omnia timere solet ;
 Quando vero prosper sit fortunæ flatus, sperare
 Eos fortunam eodem vento secundo semper adspiraturam
 Mihi enim jam timoris plena omnia 605
 Et adversaria a diis oculis obversantur.
 Intonatque auribus clamor haud pæanius ;
 Talis malorum consternatio perterret mentem.
 Etenim viam hanc sine curribus,
 Et pristino ornatu, ex ædibus rursus 610
 Emensa sum, filii patri placantia libamina
 Ferens, quæ (sunt) mortuorum delinifica ;
 Ab immaculata vacca album potu-suave lac,
 Et florilegæ (apis) stillam, pellucidum mel,
 Cum guttis aqueis fontis virginei, 615
 Purumque ab agresti matre
 Potum, antiquæ vitis huncce honorem,
 Et in foliis semper virentis per vitam
 Flavæ oleæ fructus fragrans adest,
 Floresque plectiles omniferæ terræ proles. 620
 Sed, o amici, ad has inferias
 Hymnos accinite, divumque
 Darium revoke ; ego vero terræ epotandos
 Hosce præmittam honores inferis diis.

CHO. Regina mulier, decus Persarum, 625
 Et tu mitte inferias sub receptacula terræ,
 Et nos hymnis rogabimus
 Mortuorum deductores,

Ut benevoli sint sub terra.
 Cæterum terrestres dii sancti, 630
 Terraque, et Mercuri, et tu rex inferiorum,
 Mittite ex inferis animam in lucem.
 Nam si quid amplius infortunii noverit,
 Solus mortalium terminum diceret.

STROPHE 1.

An me audit, beatus 635
 Diis æqualis rex,
 Mittentem Barbaras
 Perspicuas omnifarias
 Luctuosas infelices voces?
 Miserrimos dolores perboabo. 640
 Num ex inferis me audit?

ANTISTROPHE 1.

Sed tu Terra, vosque alii
 Inferorum ductores
 Deum magnificum
 Celebrate mihi e domibus vestris exeuntem, 645
 Persarum Susis natum Deum:
 Et sursum mittite (*talem*) qualem antequam nunquam
 Persica terra occuluit.

STROPHE 2.

Heu virum amabilem! heu amabile sepulchrum!
 Amabiles enim tegit mores. 650
 Et Pluto deductor remittes
 Pluto
 Innocuum divinum regem Darium. eja!

ANTISTROPHE 2.

Neque enim viros unquam perdidit
 Bello absummentibus noxis, 655
 Sed divinus-consultor vocabatur
 Persis et divinus-consultor erat;
 Quoniam bene administravit [*duxit*] exercitum. eia!

STROPHE 3.

O rex, antique rex,
 Age, veni, 660
 Accede ad summum cacumen

Tumuli croco tinctam
 Pedis attollens crepidam,
 Regiæ tiaræ
 Fasciam ostendens. 665
 Accede pater optime Darie, hei !

ANTISTROPHE 3.

Ut nova audias,
 Et recentia mala ;
 Domine domini
 Appare. Stygia enim 670
 Caligo circumvolavit (nos.)
 Quippe jam juvenus
 Universa periit.
 Accede pater optime Darie, hei !
 Heu, heu, heu, heu. 675
 O multum ab amicis deflete cum morereris :
 Quare hæ o dynasta, dynasta,
 Circa tuam geminæ
 Grassarentur labes
 Totam hanc terram ? 680
 Perierunt funditus triremes
 Naves nenaves, nenaves [infaustæ.]

DAR. O fidi fidorum [dominorum consilarii,] ei coætanei
 Mææ juventæ Persæ senes, quali labore laborat
 Civitas ? gemit, pulsatur, scinditurque solum. 685
 Videns vero meam conjugem prope sepulchrum
 Horresco, libamina tamen propitia suscepi.
 Vos autem lamentamini stantes prope tumulum,
 Et voce intenta loquens luctibus animam educentibus,
 Miserabiliter evocatis me. Ast exitus haud facilis est, 690
 Alias omnino subterranei dii ad accipiendum
 Quam ad dimittendum promptiores sunt.
 Tamen ego apud ipsos auctoritate pollens venio : prope-
 ravi vero,
 Ut propter tempus (*protractum*) sim inculpabilis.
 Quodnam autem est Persis prægravans recens malum ? 695
 CHO. Vereor quidem intueri,
 Vereor et alloqui
 Te, antiquo præ timore.

DAR. Sed quoniam ab inferis veni tuis persuasus luctibus,
 Orationem neutiquam prolixam sed concisam efferens 700
 Dic, et percurre omnia, amissa erga me reverentia.

CHO. Metuo quidem gratificari,
Metuo vero coram alloqui,
Fando nefanda amicis.

DAR. Sed quoniam metus antiquus tuis præcordiis obstitit, 705
Tori mei grandæva consors, generosa mulier, fletuum
Horum desinens, luctuumque, apertum aliquid dicitō.
Humana sunt, quæ mortalibus accidere solent infortunia
Multa quidem ex mari, multa vero ex terra mala
Eveniunt mortalibus, si longior vita alterius extendatur. 710

AT. O tu qui omnium mortalium superasti faustitatem felici
fato,

Quique, quamdiu vidisti solis radios, admirabilis existens
Vitam ævi prosperi Persis, tanquam deus, transegesti.

Nunc etiam te beatum duco cum mortuus sis

Antequam videres malorum abyssum. 715

Etenim omnem audies sermonem Darie breviter.

Eversæ sunt Persarum res, ut verbo dicam.

DAR. Quonam modo? venitne pestilentiaë aliquis impetus, aut
seditio in urbem?

AT. Nequaquam: sed prope Athenas omnis deletus est exer-
citus.

DAR. Quis vero meorum filiorum illic duxit exercitum? dicitō.

AT. Bellicosus Xerxes, evacuans totam continentis regionem.

DAR. Terrane an mari periculum hoc miser stulte fecit?

AT. Utrinque: duplex erat facies duorum exercituum.

DAR. Quomodo tantus exercitus pedestris peregit transitum?

AT. Machinis conjunxit fretum Helles, ut transirent. 725

DAR. Etiam hoc peregit, ut Bosporum magnum clauderet?

AT. Sic se habet, et hoc propositum deorum aliquis promovit.

DAR. Heu magnus aliquis venit genius, ne saperet bene.

Ut tandem videre liceat quali modo mala perpetravit.

DAR. Quid autem passi sunt illi quibus ita ingemiscitis? 730

AT. Navalis exercitus profligatus perdidit terrestrem exercitum.

DAR. Itane penitus hasta deletus est omnis exercitus?

AT. Adeo ut Susarum tota lugeat civitas hominum vacuitatem.

DAR. Proh dii immortales, vanum auxilium et adjumentum ex-
ercitus.

AT. Bactriorum periit perditissimus populus, neque inter eos
aliquis senex. 735

DAR. O miser, qualem pubem sociorum perdidit!

AT. Unum vero Xerxem desertum ferunt cum haud multis—

DAR. Quomodo autem et quorsum [narrando finis]? estne quæ-
dam salus?

AT. Lubentem illum pontem duabus annexum continentibus
transire.

DAR. Et saluum ad hanc evasisse continentem, hocine verum?

AT. Næ: sermo manifestus vincit; in hoc nulla discrepantia inest.

DAR. Heu! velox evenit oraculorum eventus; in meum filium Jupiter

Immisit exitum prædictionum. Ego vero

Sperabam ut dii hæc longo post tempore perfectum irent.

Sed quando aliquis suapte sponte festinat [in perniciem ruit,] deus quoque se ad eam rem [ad accelerandum exitum,] adjungit. 745

Nunc omnibus amicis meis fons malorum inventus [a me expositus] esse videtur.

Filius meus, cum hæc non perspiceret, juvenili audacia perfecit,

Qui sacrum Hellespontem instar servi in vinculis

Superavit se habiturum, fluentem Bosporum fluentum dei,

Et fretum permutavit, adactasque malleo pedicas 750

Injiciens, multum viæ paravit numeroso exercitui,

Mortalis existens, deos enim omnes putabat (*se*), pessimo consilio,

Ipsumque Neptunum superaturum. Nonne inter hæc morbus animi (*mania*)

Filium meum tenuit? metuo ne magna divitiarum nostrarum labor

Hominibus fiat præoccupantis præda. 755

AT. Hæc cum malis hominibus consuetudinem habens didicit

Bellicosus Xerxes; quippe qui dicant, te quidem ingentes filiis

Opes bello acquisivisse, hunc autem præ timiditate

Domi hastam quater, et paternas opes neutiquam augere

Talia a malis hominibus sæpe audiens opprobria 760

Hanc expeditionem deliberavit, exercitumque (*traduxit*) in Græciam.

DAR. Ab illis nempe opus peractum est,

Maximum, semper memorandum, quale nondum

Cadens viris vacuum reddidit hanc Susarum urbem,

Ex quo hunc honorem Jupiter rex præbuit, 765

Unus vir toti Asiæ ovium altrici

Ut præesset, habens gubernans sceptrum.

Primus enim dux exercitus erat Medus,

Alter ejus filius opus hoc perfecit,

Prudentia enim animum ejus gubernabat. 770

Tertius ab illo Cyrus, vir fortunatus,

Cum imperavit, omnibus pacem constituit amicis:

Lydorumque et Phrygum acquisivit populum,
Totamque Ioniam subegit vi.

Deus enim non invidit (*successum*), adeo benevolus fuit.

Quartus Cyri filius dein moderavit exercitum :

Quintus vero Mardus imperavit, dedecus patriæ,

Et solio antiquo : hunc cum dolo

Interfecit Artaphrenes bonus in ædibus,

Cum viris amicis, quibus hoc erat negotium.

780

Sextus autem Maraphis, septimusque Artaphrenes.

Et ego quidem sortitus sum hanc quam volui sortem,

Multaque debellavi numero exercitu.

Sed haud tale malum ingessi in urbem.

Xerxes vero filius meus, juvenis cum sit, juvenilia sapit,

Neque meorum recordatur mandatorum.

Nam hoc clare satis cognoscitis cœtanei mei,

Omnes nos, qui hæc tenuimus imperia,

Nunquam visi sumus damna fecisse tanta.

CHO. Quid igitur, rex Darie, quonam dirigis

790

Sermonum finem ? quomodo post hæc adhuc

Optime faciamus Persarum populus ?

DAR. Si exercitum in Græciam non ducatis,

Neque si Medicus major sit exercitus.

Ipsa enim terra auxiliaris illis (*Græcis*) est.

795

CHO. Quomodo hæc dixisti ? quali modo auxiliatur ?

DAR. Interficiens fame fastuosos nimium.

CHO. Sed expeditum et lectum recipimus exercitum.

DAR. At neque qui nunc manet in Græciæ regionibus

Exercitus obtinebit salutarem reditum.

800

CHO. Quid ais ? nonne totus barbarorum exercitus

Transit Helles fretum ab Europa ?

DAR. Imo pauci ex multis ; si quid fidei habere deorum

Oportet oraculis, in ea quæ nunc peracta

Pertinentia, non enim res ex parte eveniunt, ex parte non.

Et siquidem hæc ita sunt, multitudinem

Selectam exercitus reliquit vanæ spei confidens [*Xerxes.*]

Manent vero ubi Asopus campum fluctibus

Irrigat, pinguefactorium gratum Bœotiorum solo ;

Ubi extrema malorum manet eos pati,

810

Pœnas contumeliæ, et impiorum consiliorum :

Qui in terram Græcanicam migrantes, nec deorum

Simulacra verebantur violare, neque fana comburere.

Aræ abolentur, et delubra deorum

Radicitus confuse e fundamentis eversa sunt.

815

Certe cum male fecerint, non minora patiuntur,

Aliaque passuri sunt, neque adhuc malorum

- Fundus subest, sed amplius scaturiunt.
 Tantum enim erit sanguinis concrementum
 In agro Platæensi sub hasta Dorica; 820
 Ut mortuorum cumuli ad tertiam usque sobolem
 Sine voce ostenderint oculis mortalium,
 Quod non oportet hominem arroganter sapere.
 Nam contumelia efflorescens fert spicam
 Damni, unde [homo] metit lachrymosam messem. 825
 Tales autem videntes horum castigationes,
 Memores sitis Athenarum et Græciæ, neque quis
 Despecta fortuna præsentē, aliam
 Concupiscens sortem, effundat ingentes opes.
 Jupiter sane, vindex nimis insolentium 830
 Moliminum instat, censor gravis.
 Porro vos eum moderatione animi indigentem.
 Monete eum rectis monitionibus
 Desinere deos lædere insolenti audacia.
 Tu vero grandæva mater chara Xerxis, 835
 Domum ingressa, ornatu adprime decoro
 Sumpto, obviam ito filio (*tuo* :) plane enim
 Præ dolore malorum lacinia circa corpus
 Variegatarum vestium staminibus ruptis diffluunt [lace-
 rate pendent.]
 Quare tu ipsum sermonibus prudenter mitiga. 840
 Novi enim quod te solam audiens se continebit
 Ego vero abeo ad inferos sub caliginem terræ.
 At vos senes gaudete licet inter mala
 Indulgentes animis voluptatem quotidie;
 Quoniam mortuis nihil prosunt divitiæ. 845
 CHO. Certe multas et præsentēs et adhuc futuras
 Barbarorum clades dum audirem, dolui.
 AT. O fortuna, quam multi mihi ingruunt mali
 Dolores, maxime vero hæc mordet calamitas,
 Dedecus circum corpus filii 850
 Vestimentorum audientem, quod eum ambit.
 Sed ibo, et mundo e domo sumpto
 Meo obviare filio aggrediar:
 Non enim charissimos prodemus inter mala.

STROPHE.

- CHO. O dii, certe amplam 855
 Bonamque in urbe urbem administrantem vitam
 Adepti sumus, quando senex
 Ad omnia sufficiens, probus,
 Invictus rex deo par

Darius imperabat regioni.

860

ANTISTROPHE.

Primum quidem probatissimo
 Exercitu clari fuimus, et turrita (*i. urbana*)
 Instituta recte administrabant (*Persæ*):
 Reditus autem ex bellis
 Sine labore sine perpeſſionibus nos feliciter agentes 865
 Duxerunt domum.
 Quam multas vero cepit urbes,
 Cum non transmisisset trajectum
 Halyos fluvii,
 Ne quidem e foco suo motus, 870
 Quales sunt Strymonii maris
 Acheloides (*insulæ*) vicinæ
 Thraciis mapaliis
 Procul a mari quæ
 Circa terrestrem 875
 Mœnibus circumductæ reductæ turrim [morum]
 Huic regi parebant,
 Helles circa trajectum
 Latum superbientes [positæ]
 Recessusque Propontidis, 880
 Et ostium Ponti,
 Et insulæ quæ juxta promontorium
 Marinum circumfluæ,
 Huic adjacentes terræ
 Qualis Lesbos, et 885
 Olivifera Samos,
 Chius, atque Parus,
 Naxos, Myconus,
 Tenoque conjuncta
 Andrus vicina: 890
 Et littorales
 Obtinuit maritimas
 Lemnum, Icarique sedem,
 Et Rhodum, et Gnidum,
 Cypriasque urbes, 895
 Paphum, atque Solos,
 Et Salamina, cujus
 Nunc metropolis
 Horum causa gemituum:
 Etiam ditissimas, 900
 In regione Ionibus sorte data, populosas

Græcorum obtinuit
 Pro sua prudentia :
 Quippe insuperabile aderat (*ei*)
 Robur virorum armatorum, 905
 Et ex omni gente mixtorum auxilium :
 Nunc vero sine controversia
 Ista a deo (*in nos*) versa e contrario
 Ferimus (*mala*) in bellis
 Domiti vehementer 910
 Plagis marinis.

XER. Heu ! infelix ego sortitus hoc fatum
 Exosum ultra conjecturam ;
 Quam crudeliter fortuna invasit
 Persarum populum ! quid patiar miser ? 915
 Solutum enim est robur membrorum meorum,
 Istam civium ætatem intuenti
 Utinam, ô Jupiter, etiam me cum viris
 Qui oppetierunt
 Mortis fatum occultasset. 920

CHO. Otototoi, rex præstantis exercitus,
 Et Persas regentis insignis honoris,
 Ornamentique virorum
 Quos nunc Deus detondit,
 Terra vero deplorat indigenam 925
 Pubem interfectam, a Xerxe inferos
 Adimplente, Persarum. Ecbatanorum enim
 Plurimi viri, regionis flos,
 Arcu-domantes (plane seges
 Decem millium hominum) interierunt. 930

XER. Heu, heu, præclarum robur.

CHO. Asiatica etiam gens, o rex,
 Ad terram usque graviter, graviter
 Genu inclinavit.

XER. Ipse vero, heu, heu, deffendus 935
 Miser generi terræque patriæ
 Exitio fui.

CHO. Salutatorium tui reditus,
 Mala-prædicantem clamorem,
 Mala-accinentem vocem 940
 Mariandynæi ejulatoris
 Emmittam emittam, flebilem ululatum.

XER. Edite lugubrem doloris et
 Ejulatus plenam vocem.

- Fortuna enim rursus mala 945
 In me conversa est.
- CHO. Edam et luctuosum (*threnum*)
 Celebrans calamitates ab hostibus immissas
 Marique inflictas
 Civitatis stirpis luctuosæ : 950
 Clangam denuo luctum lachrymis uberem.
 Græcorum enim eripuit [illum juventutis florem]
 Græcorum inquam navalis
 Mars, adversæ partis auxiliator,
 Nocturnum [infaustum] æquor, demetiens 955
 Et infelix littus.
- XER. Heu heu heu ! vociferare et omnia percontare.
- CHO. Ubinam tibi amicorum cœtus ?
 Ubinam Satrapæ tui ?
 Qualis erat Pharandaces, 960
 Susas, Pelago et
 Dotamas atque Agdabates,
 Psammis et Susiscanes
 Qui Ecbatana reliquit.
- XER. Perditos destitui Tyria 965
 Ex navi projectos in littoribus
 Salaminiis, aspera
 Defunctos in littora.
- CHO. Heu heu heu ! ubinam vero Pharnuchus,
 Ariomardusque bonus ? 970
 Ubi Sebalces rex,
 Aut Lilæus a bono patre natus,
 Memphis, Tharybis, et Masistres,
 Artembaresque aut Hystæchmes ?
 Hæc te rursus interrogo. 975
- XER. Hei mihi, hei mihi ;
 Antiquas aspicientes
 Invisas Athenas, omnes
 Unius conflictûs tumultu
 (Heu, heu, heu !) miseri 980
 Humi palpitant.
- CHO. Num et ibi Persarum
 Tuum fidelem oculum
 Myriadum omnium numeratorem,
 Alpistum filium Batanochi, 985
 Filii Sesami, filii Mygabatæ,
 Partheumque magnumque CEBarem
 Reliquisti, reliquisti ?
- XER. Proh misera [hostes.]

CHO. Persis præclaris mala urgentia [ante oculos posita] dicis.

XER. Desiderium videlicet bonorum

Sociorum memoras,

Gravia odiosa mala præsentia

Dicens: clamat clamat

Intra membra cor.

995

CHO. Attamen aliud quid desideramus,

Mardorum virorum myriadum principem

Xanthem, Mavortiumque Ancharem

Diæxinque, et Arsacen,

Equitum duces,

1000

Cigdagatem et Lythimnem,

Tolmumque hastæ inexplebilem.

XER. Sepulti, sepulti sunt, non circa tentoria

Rotis vecta, verum pone insequentes.

Abierunt enim principes exercitus,

1005

Abierunt, heu, heu, ignobiles.

CHO. Heu heu heu heu heu heu !

Infelices dæmones patrastis

Malum inopinatum insigne

Quale Ate spectat [cum voluptate.]

1010

XER. Afflicti sumus, tales fortunæ adversitates.

CHO. Afflicti sumus: manifesta enim:

Novitiæ novitiæ calamitates calamitates.

Græcorum classarios

Adorti parum feliciter.

1015

In bello infaustum sane Persarum genus.

XER. Quomodo non? miser tanto exercitu (*perdito*)

Animo percellor.

CHO. Quid enim? nonne perierunt

Maximæ (*copiæ*) Persarum?

1020

XER. Vides reliquias hasce meæ expeditionis?

CHO. Video, video.

XER. Et hanc sagittarum capacem——

CHO. Quid hoc quod dicis?

XER. Repositorum servatum sagittis.

1025

CHO. Certe pauca e multis.

XER. Destituti sumus auxiliaribus.

CHO. Nonne Græcus populus aversatur arma?

XER. Imo animosus est; aspexi vero

Cladem inexpectatam.

1030

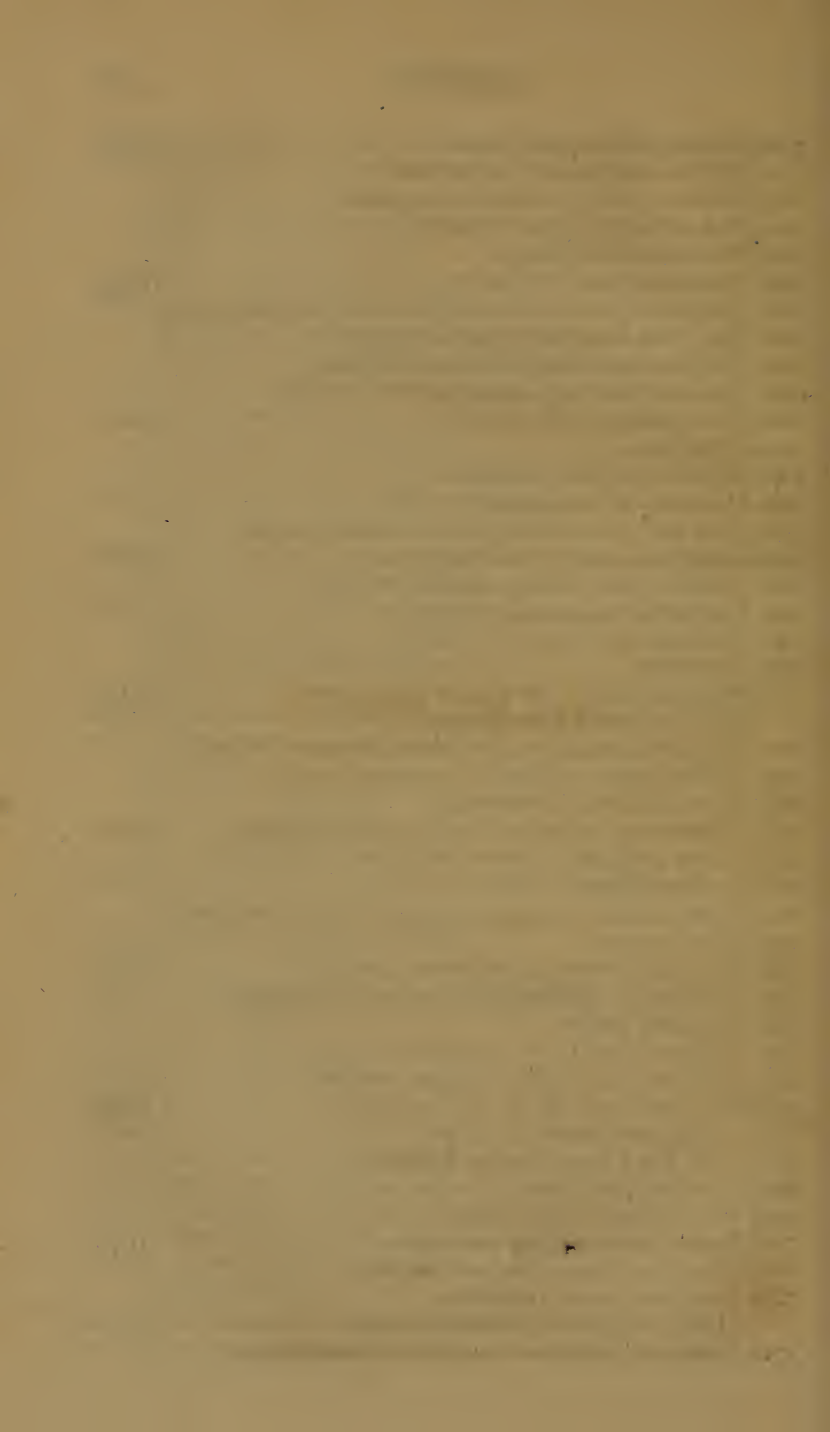
CHO. In fugam versam classicam

Catervam dicis?

XER. Peplum quidem laceravi præ mali calamitate.

CHO. Papæ papæ papæ papæ.

- XER. Imo vero plus quam papæ. 1035
 CHO. Gemina enim sunt et tergemina.
 XER. Molesta (*nobis*) hostibus vero gaudia.
 CHO. Num decurtatum est robur?
 XER. Nudus sum satellitum.
 CHO. Amicorum marinis cladibus. 1040
 XER. Illachrima illachrima damnum istud: et domum ito.
 CHO. Heu, heu, heu, heu, miseræ, miseræ.
 XER. Vocifera nunc mecum alterno strepitu.
 CHO. Heu retributionem malam malorum malis.
 XER. Ejula cantum simul condens. 1045
 CHO. Ototototoi.
 XER. Gravis certe hæc calamitas.
 CHO. Hei mihi, et hoc admodum doleo.
 XER. Feri, feri pectus, et ingemisce meam gratiam.
 CHO. Lachrymis irrigor luctu oppressus. 1050
 XER. Vocifera nunc mecum alterno strepitu.
 CHO. Lugubriter cantare licet domine.
 XER. Extende nunc vocem luctibus.
 CHO. Ototototoi.
 Atra (lugubris) vero rursus adderetur 1055
 Mihi, et genitu mista plaga.
 XER. Et pectus tunde, etiam vocifera Mysorum more.
 CHO. Tristia tristia.
 XER. Et evelle canos barbæ pilos.
 CHO. Vehementer vehementer et admodum lugubria. 1060
 XER. Clama stridule.
 CHO. Et hæc faciam.
 XER. Peplum autem dirumpe sinuosum vigore manuum.
 CHO. Tristia tristia.
 XER. Et scinde comam et miserere exercitus. 1065
 CHO. Vehementer vehementer et admodum lugubria.
 XER. Humecta oculos.
 CHO. Madesco sane.
 XER. Vocifera nunc mecum alterno strepitu.
 CHO. Heu, heu, heu, heu! 1070
 XER. Luctuosus domum te recipe.
 CHO. Heu, heu! terra Persica luctuosa.
 XER. Heu jam per urbem.
 CHO. Heu scilicet, etiam etiam.
 XER. Ingemiscite molliter incedentes. 1075
 CHO. Heu, heu! terra Persica luctuosa.
 XER. Heu, heu, heu! triremibus
 (Heu, heu, heu!) navibus perdit.
 CHO. Luctibus infeliciter sonantibus te comitabimur.

AGAMEMNON.

DRAMATIS PERSONÆ.

CUSTOS.

CHORUS.

CLYTÆMNESTRA.

TALTHYBIUS (Caduceator.)

AGAMEMNON.

CASANDRA.

ÆGISTHUS.

Prologum agit custos, expectans Agamemnonem.

AGAMEMNON.

SPECULATOR.

DEOS quidem posco horum exitum laborum,
Custodiæ annuæ vacationem qua excubans
Desuper in tecto Atridarum, instar canis,
Astrorum cognovi nocturnorum chorum,
Cum hyemem tum æstatem ferentes mortalibus 5
Rectores [cæli] claros, eminentes in cœlo
Stellas, occasus et ortus ipsarum.
Et nunc observo lampadis tesseram,
Fulgorem ignis afferentem a Troja rumorem
Urbisque expugnatae indicationem: sic enim vincere 10
Mulieris viriliter ferocientem spero animum.
Interea noctivagum roscidumque habeo
Cubile meum somniis minime frequentatum,
Metus enim mihi somni vice adstat,
Ne arcte palpebras concludam somno: 15
Cum autem mihi visum est cantare aut exili voce cantillare,
Hoc somni adversum parans remedium,
Ploro tunc hujusce domus infortunium gemens,
Non, sicut antea, optime administratæ.
At nunc felix fiat laborum vacatio, 20
In lætum nuncium apparente nocturno igne.
O salve, fax noctis, diurnum
Lumen [clarissimam prosperitatem] ostendens, et chore-
arum institutionem
Multarum apud Argos, hujus eventus gratia!
Io, Io! 25
Agamemnonis uxori significabo clare,
Ut ipsa surgens lecto quam citissime, per domum
Ovationem bene-auspicantem huic lampadi
Alacriter accinat, siquidem Ilii urbs
Capta est, prout specularis ignis aperte nuntiat; 30
Ipseque ego præludium saltabo.
Collapsam dominorum fortunam restituam
Cum hæc speculatio mihi ter sex jecerit [optime evenerit.]

Contingat igitur mihi ut reducis amicabilem manum
 Domini ædium (*istarum*) hac sustineam manu. 35
 Sed cætera taceo, bos in linguam magnus
 Incessit ; domus vero ipsa, si vocem acciperet,
 Clarissime eloqueretur. Adeo lubens ego
 Intelligentibus loquor, et non intelligentes lateo.

cus. Decimus quidem hic annus ex quo Priami 40
 Magnus adversarius,
 Menelaus rex et Agamemnon,
 Throni gemini geminique a Jove sceptri
 Dignitatis, validum par Atridarum,
 Classem Argivorum mille-navium 45
 Ab hac regione
 Solverunt, militare præsidium,
 Magnum ex animo clangentes Martem
 More vulturum, qui præ doloribus
 Pullorum sublatorum supra cubilia 50
 Circumvolitant,
 Alarum remis remigantes,
 Quod laborem circa pullos non pennatos
 In observandis nidis perdiderint ;
 Supremus vero audiens aut Apollo, 55
 Aut Pan, aut Jupiter, ab avibus editum
 Clarisonum luctum,
 Horumque abactorum pœnas sero exigentem
 Mittit raptoribus Erinny.
 Sic Atrei filios præpotens 60
 Adversus Parin mittit hospitalis
 Jupiter, pro muliere multinuba,
 Plurima et membra-gravantia certamina,
 Genu arenis fulcito,
 Fractaque in primitiis (*pugnæ*) 65
 Hasta, impositurus Danaïs
 Simul et Trojanis. Cæterum (*res*) sunt ubi nunc
 Sunt ; sed perficientur secundum fata ;
 Neque quisquam, sive plorans, sive libans,
 Sive flens, sacrorum igne-carentium [*furiarum igne ca-*
 rentium] 70
 Iras intensas demulcebit.
 At nos illæsi propter senectutem corporis
 In illa expeditione derelicti
 Manemus, vires
 Pueris-æquales baculis sustinentes. 75
 Nam et juvenilis medulla

Quæ intra pectora dominatur
 Senectuti æqualis est, Mars (*i. e. vigor Martius*) non inest
 huic ætatulæ;
 Et nimia senilitas, foliis nunc
 Exarefactis, tripodes per vias 80
 Incedit, (tripes ambulat) pueroque nihilo validior,
 (*Quasi*) somnium diurnum errat.
 Tu vero, Tyndarei
 Filia, regina Clytemnestra,
 Quid rei, quid novi est? quidnam intelligens 85
 Cujus nuntii fiducia
 Huc atque illuc missa sacra peragis?
 Omnium vero Deorum urbanorum,
 Supremorum, terrestrium,
 Cœlestium et forensium 90
 Aræ donis ardent:
 Alia aliunde ad cœlum usque pertingens
 Lampas tollitur,
 Delibuta olei casti
 Mollibus puris fomentis, ~ 95
 Cum libatione e regiis cellis deprompta.
 Harum rerum tu locuta mihi quodcunque licet
 Et monere fas est,
 Medicus esto hujus sollicitudinis,
 Quæ nunc alias infesta existit, 100
 Alias ex sacris extis amica ostendens
 Spes propulsat curam insatiabilem,
 Animum exedentem mœstitiam.

STROPHE.

Potis sum celebrare faustum ad bellum proficiscentium
 Virorum præfectorum; (adhuc enim divinitus immissa in-
 spirat 105
 Fiducia cantum,
 Semper potentia cognata :)
 Quo pacto Achivorum
 Geminum robur, pubis Græciæ
 Concors imperium, (*vel, concordēs duces*) 110
 Miserit cum hasta et manu exactore pœnarum
 Ales rapax Trojanam in terram,
 Avium rex,
 Ducibus navium, et qui niger,
 Et qui parte postica candidus, 115
 Apparentes prope atrium,

Manu (*fulminis*) jaculatrici (*missi*)
 Splendidis in sedibus
 Vescentes leporinum genus multa prole facundum,
 Extremis in cursibus læsum. 120
 Næniam, næniam dic, bene autem eveniat.

ANTISTROPHE.

Venerandus vero exercitus augur cum vidisset
 Animis geminos Atridas pugnaces, agnovit leporum epu-
 latores,
 Deductoresque principes;
 Sic vero fatur prodigia dicens : 125
 Longo post tempore capiet
 Priami urbem hæc expeditio;
 Omnes vero (*intra*) murorum (*ambitum*)
 Opes, quibus ante populus abundabat,
 Fatum vi diripiet. 130
 Tantum (*precor*) ne qua calamitas
 Divinitus erumpens obnūbilet
 Frænum magnum Trojæ (*exercitum*)
 Expeditione ficiscens. Domui enim huic
 Irata est Diana casta, 135
 Propter volucres canes patris (Jovis)
 Qui una cum foetu ante partum miseram leporem macta-
 runt;
 Odit vero cœnam aquilarum.
 Næniam, næniam dic, bene autem eveniat.

Nempe illa pulchra dea tantopere benevola 140
 Catulis tenellis rapidorum leonum
 Omniumque agrestium mammas amantibus
 Ferarum catulis, jucunda
 Horum signa, precor, det
 Fausta quidem, sed culpanda, 145
 Ostenta harum aquilarum.
 Jaculatorem autem invoco Apollinem,
 Ne quas contrariorum ventorum
 Danaïs diuturnas puppium-retentrices
 Navigationis difficultates creet, 150
 Urgens sacrificium aliud infaustum, non epulandum,
 Litium fabrum,
 Virum non metuentem : manet enim
 Metuenda redux
 Domicustos dolosa, memor ira vindictam exigens pro filia.

Talia Calchas

Cum præclaris successibus vociferatus est

Fata ab avibus

occinibus ædibus regiis.

Convenientem vero hisce (*oraculis*)

Nænam, nænam dic, bene autem eveniat. 160

STROPHE 1.

Jupiter, quisquis est, si hoc

Sub nomine invocari ei gratum sit,

Hoc nomine eum jam compello.

Non possum conjectare,

Cum omnia perpendam, 165

Absque Jove, an hoc vanum

Curæ pondus

Vere oporteat rejicere.

ANTISTROPHE I.

Neque enim qui olim erat magnus, [s. Cœlus,]

Omnium ad pugnandum provocatrici superbiens 170

Audacia nihil non oppugnante abundans

Quicquam nobis [de futuro harum rerum eventu] dicere
possit, cum olim fuerit. [nunc vero occiderit.]

Et qui postea exstitit, [Saturnus]

Victorem nactus succubuit.

Jovem vero qui alacriter Epiniciis celebrat 175

Is compos utique sapientiæ omnino fiet :

STROPHE 2.

(*Jovem, inquam*) qui sapere homines

Docet, quique hanc legem sanxit,

Ut quæ nocumenta, eadem documenta sint.

Stillat autem etiam in somnis ante cor 180

Malorum memor cruciatus,

Et vel ad invitos venit prudentia.

Scilicet (*hæc est*) gratia Deorum, potenter

Sedili venerando (*cœli*) insidentium.

ANTISTROPHE 2.

Tunc Imperator senior [Agamemnon]

185

Navium Achaicarum,

Vatem [Calchantem] minime vituperans

Incidentibus [potius] casibus assentiens, [se accommodans]

Quando navigandi impotentia naves exhauriente

Gravabatur populus Achaicus, 190
 E regione Chalcidis stationem habens
 In Aulidis littoribus retro strepente fluctu madentibus,

STROPHE 3.

Flatus vero a Strymone venientes
 Ingratum otium et famem afferentes, importuosi,
 Hominum errores, nec navium 195
 Nec funium parcentes
 Immensum tempus addentes
 Moræ, carpebant florem Achivorum.
 Postquam vero aliud remedium
 Vel (*ipsa*) acerba tempestate 200
 Gravius, primoribus (*Græcorum*)
 Vates denunciavit, allegans
 Dianam, adeo ut terram sceptris
 Percutientes Atridæ
 Non tenerent lacrymas. 205

ANTISTROPHE 3.

Rex major natu tunc hæc dixit;
 Gravis quidem calamitas, non parere;
 Gravis vero si filiam
 Laceravero, ornamentum meæ domus,
 Maculans a virginea cæde manantibus 210
 Rivulis paternas manus ad aram.
 Quidnam horum sine malis?
 Quomodo autem desertor fiem classis,
 A socio exercitu deficiens?
 Sacrificium enim, quod ventorum impetum sedaret, 215
 Virgineum sanguinem vehementer
 Flagitare fas est: esset enim utile.

STROPHE 4.

Postquam vero [rex] necessitatis subiit capistrum,
 Montis spirans impiam conversionem,
 Incestam, profanam, 220
 Unde ad quidlibet audendum
 Promptos fieri mortales sero intellexit.
 Audaces enim eos facit male-suada
 Misera insania [fraus] prima [ad alia turpia facinora in-
 citans.]
 Ausus est itaque mactator natæ fieri, 225
 Bellorum mulierem ulciscentium auxilium,

Et sacra navium lustralia [pro fausto egressu]
 Preces (Iphigeniæ) vero et voces patrem invocantes
 Vitamque virgineam nihili fecerunt
 Pugnae cupidi principes. 230

ANTISTROPHE 4.

Jussit autem pater popas post preces
 Puellam more caprae supra aram
 Vestibus involutam
 Totis viribus pronam
 Ut illam corripere tollutim, (portando) 235
 Orisque formosi eos (tanquam) custodes
 Comprimerent vocem infaustam domibus
 Per vim fraeni, mutumque robur.
 At illa infulas croco tinctas in solum fundens
 Feriebat unumquemque sacrificorum 240
 Ab oculis (*emisso*) jaculo misericordiam creante,
 Decora, sicut in picturis,
 Alloqui volens; quoniam
 Sæpe patris
 Per cœnacula opipara cecinerat. 245
 Casta autem voce virgo viri expers
 Chari patris sæpe-libantem
 Ætatem amice honorabat. [felicitatem lubenter celebrabat.]
 Quæ deinceps (*facta sunt*) nemo scit, nec dicere possit.
 Artes vero Calchantis non sunt irritæ. 250
 Justitia autem illis qui passi sunt appendit (tribuit)
 Cognoscere futurum. [sapientiam, nempe futurum calamitatum eventum.]
 Futura autem præscire,
 Antequam evenerint, valeat;
 Quippe idem est ac ante tempus ingemiscere. 255
 Manifestum enim eveniet quod noxis consonum est.
 Ergo posthac secundus sit
 Rerum exitus, ut volet hoc vicinum
 Apiae terræ solitarium præsidium.

Accedo tuam, Clytemnestra, adorans majestatem: 260
 Justum enim est Principis honorare
 Uxorem, orbato virili solio.

Tu vero sive quid magni momenti, sive nil tale audiens
 Ob spes bonorum nunciorum sacra paras,
 Audirem lubens, nec tamen indigner si taces. 265

CLX. Bonus quidem nuncius [lætus quidem dies] juxta proverbium,

Ex nocte matre contingat.

Audies autem majus gaudium, quam ut te auditurum speraveris.

Priami enim ceperunt Argivi urbem.

CHO. Quid ais? fugit (*me*) dictum (*tuum*) præ incredulitate. 270

CLY. Trojam Achivorum esse (*aio.*) num clare loquor?

CHO. Gaudium me subit lacrymas eliciens.

CLY. Quippe bene te velle (*tuam benevolentiam*) vel oculus arguit.

CHO. Quodnam autem certum argumentum tibi istorum

Est? CLY. Est. quidni? nisi fefellerit deus. 275

CHO. Num somniorum visa probabilia colis?

CLY. Non acciperem opinionem (*somno*) gravati animi.

CHO. Num quis celer rumor te delinivit?

CLY. Tanquam pueræ juvenulæ, graviter cavillaris mentem.

CHO. Quonam vero tempore capta est civitas? 280

CLY. Hac, inquam, nocte quæ hunc diem peperit.

CHO. Et quis assecutus esset ad nuntiandum tantam celeritatem?

CLY. Vulcanus ex Ida fulgidum emittens jubar.

Lampas vero lampadem angariantis (*nuntii*) ignis

Misit. Ida quidem ad Hermæum promontorium 285

Lemni; ingentem vero facem ex insula tertiam

Atho montis cacumen Jovi dedicatum excepit,

Adeo ut super Helles pontum etiam transfretaretur

Vis permeantis lampadis lubenter,

Picea, aurea luce, veluti sol aliquis, 290

Jubar transmittens Macisti speculis:

Hic autem non omnino aut cunctans, aut incurie

Somno victus, nuntii partes prætermisit;

Sed procul facis lumen ad fluenta Euripi

Mesapii custodibus perveniens indicat: 295

Qui vero fulgore responderunt, et nuntiarunt ulterius,

Graiæ ericæ acervum accendentes igni.

Valida autem lampas neutiquam obscurata,

Asopi campum transiliens, instar

Lunæ claræ, ad Cythæronis apicem 300

Excitavit aliam successionem deductoris ignis.

Non recusavit quominus et ipse flammam late splendentes accenderet.

Custos, accendens majorem superioribus ignem.

Lacumque supra Gorgopin irruebat lumen,

Perveniensque ad montem Ægiplanctum, 305

Hortabatur, ut ne desiderari paterentur ignem accendi jussum.

Illi autem mittunt accendentes vi indomita

- Promissam ignis barbam, et Saronici freti
 Conspicuum fastigium ut superaret
 Emicantem: deinde irruit, et attigit 310
 Arachnæum cacumen, urbi vicinas speculas:
 Dein in hanc domum Atridarum insiluit
 Lumen hocce oriundum avito Idæo igne.
 Tales veræ tedigerorum leges,
 Aliæ ab aliis per vices impletæ sunt: 315
 Vincit autem primus et extremus cursor.
 Indicium tale signumque tibi enarro,
 Quippe cui ipse maritus ex Troja denunciaverit.
- CHO. Deos quidem postea, mulier, venerabo:
 Hosce autem audire sermones et admirari 320
 Continuo velim, itaque iterum dicas.
- CLY. Trojam Achivi hodie possident.
 Existimo clamorem insociabilem in urbe eminere.
 Acetum et oleum si infundas in vas idem,
 Repugnantia, non amica (*esse duo illa*) dixeris. 325
 Et eorum qui capti sunt et eorum qui vicerunt
 Seorsim voces audire licet diverso fortunæ eventu.
 Illi enim circa corpora procumbentes
 Virorum, fratrum, senumque
 Pueri senum, non jam libero collo (pectore) 330
 Ingemiscunt charissimorum (*parentum*) mortem.
 Hos rursus noctivagus e prælio labor
 Jejunos ad prandia, quæcunque habet civitas,
 Ordinât, secundum nullum per partes (*distributionis*)
 signum,
 Sed prout unusquisque duxit fortunæ sortem, 335
 In captivis Trojanis ædibus
 Modo habitant, subdiali a frigore
 Et roribus liberati, ita ut infelices
 Incustoditam dormient totam noctem.
 Si vero pie colent deos urbis præsides 340
 Illos victæ regionis, deorumque delubra,
 Non cum prius ceperint, ipsi postea capientur.
 Amor autem ne quis prius incidat exercitui (*opto*)
 Ut cupiant quæ non oportet, lucris victi.
 Oportet enim ad domum reducis salutis [si salvi domum
 redire velint] 345
 Ad flectendum alterum diauli crus. [alteram quoque par-
 tem stadii ementiri.]
 Sin diis obnoxius redierit exercitus,
 (*Ad vindictam*) clades deperditorum
 Excitaretur, etiam nova non occurrerent mala.

Talia igitur a me ut muliere audias : 350
 (Precor) autem ut melior fortunæ pars vincat, ne duplicem rerum eventum videam.

Multorum enim bonorum fructum eligerem.

CHO. Mulier pro virili prudentia benevole loqueris

Ego vero audiens fida tua argumenta,
 Deos salutare rite me accingam. 355
 Pretium enim non vile laboris partum est.

O Jupiter rex, et nox amica,
 Magnorum ornamentorum paratrix,
 Quæ Trojæ turribus injecisti
 Clausum rete, ita, ut neque grandis (*natu*) 360
 Neque quisquam junior supervaderet
 Servitutis magnum everriculum,
 Calamitatis omnes comprehendentis.
 Magnum igitur Jovem hospitalem veneror,
 Qui hæc perfecit adversus Parin, 365
 Qui tendebat jamdiu arcum suum, ut
 Neque ante tempus, neque ultra sidus [idoneum tempus]
 Jaculum irritum emitteret.

STROPHE 1.

Jovis plagam dicere possunt [Trojani],
 Hoc quidem pervestigare licet 370
 Ut fecit (inchoaverit,) ut perfecit.
 Negavit aliquis deos mortalium
 Dignari curam gerere
 Quibuscunque non-tangendorum [sanctorum] decus
 Calcetur ; at ille non est pius. 375
 Sed manifestati sunt [dii] posteris [Trojanorum]
 Inaudendum Martem spirantium
 Majorem justo,
 Affluentibus ædibus supra modum
 Supra id quod optimum. Sit vero 380
 Innoxium, ut contentus sit
 Recte sapiendi compos.
 Non enim propugnaculum
 Divitiarium est viro insolenter
 Conculcanti magnam Justitiæ 385
 Aram, adversus interitum.

ANTISTROPHE 1.

Ast urget infelix fiducia

Intolerabilis noxæ (prioris) filia consiliatrix.
 Remedium autem omne irritum est;
 Neque vero id ipsos latere potuit; imo vero vir (ille) in
 conspectu (omnium) est 390
 Horrenda luce resplendens calamitas;
 Et æris adulterini instar,
 Attrituque et allisionibus
 Probatus atrus
 Existit, quoniam 395
 Persequitur puer avem volucrem,
 Civitati detrimentum intolerabile immittens.
 Preces vero (ejusmodi hominum) audit deorum nullus;
 Sed horum (facinorum) authorem
 Hominem injustum (deus) e medio tollit. 400
 Qualis et Paris, veniens
 In domum Atridarum,
 Dehonestavit hospitalem mensam
 Furto conjugis ejus.

STROPHE 2.

Illa vero relinquens civibus clypeales 405
 Hastilesque tumultus et
 Navales armaturas,
 Adducens loco dotis Ilio exitium,
 Transiliit raptim per portas, [Mycenarum]
 Non audenda ausa; multum vero ingemuerunt 410
 Hæc dicentes ædium (Menelai) vates.
 Heu! heu domus, domus et domini!
 Heu lectus et vestigia viri-amantia!
 Adest muta inhonora, non convicianda
 Suavissima postquam eam amiserimus visu. 415
 Desiderio vero transmarinæ (Helenæ)
 Spectrum videbitur ædibus imperare.
 Speciosarum enim statuarum
 Invisa est venustas viro.
 Oculorum autem in vacuitatibus 420
 Abiit Venus omnis.

ANTISTROPHE 2.

In somniis autem apparent (Menelao)
 Tristes apparitiones
 Afferentes vanam voluptatem.
 Vanum enim (est, si,) cum quis bona (per somnium)
 videre videatur, 425

Elapsum inter manus,
 Abiret visum haud ita post
 Cum pennis sequentibus somni semitas.
 Molestiæ quidem domesticæ ad ipsos lares
 Hæ sunt, et his graviore. 430
 Universim autem propter eos a Græcia simul profectos
 Luctus animum affligens
 In domibus cujusque eminet. (regnat.)
 At multa certe attingunt jecur : (molestiam pariant)
 Quos enim emisit, novit (Græcia;) 435
 Pro ipsis autem viris arma
 Et cinis in ædes
 Cujusque redeunt.

STROPHE 3.

Mars autem auro permutans corpora,
 Præliisque armorum (fortunam tanquam) in lance
 librans 440
 Ustum ex Ilio
 Ad amicos mittit grave
 Ramentum lacrymabile
 Cineris viri vicem explentis,
 Implens urnas bene compositas. 445
 Lugent vero (cives) laudantes viros, (quorum cineres
 recipiunt)
 Hunc quidem, quod fuerit pugnæ sciens,
 Alium vero, quod inter strages honeste procubuerit
 Ob uxorem alterius.
 Hæc quis silenter mussitat. 450
 Invidiosus autem subrepat dolor
 Atridis litis auctoribus.
 Alii vero formosi (juvenes)
 Istic circa mœnia Trojanæ terræ
 Loculos obtinent; 455
 Hostilis autem (terra) occupantes occulit.

ANTISTROPHE 3.

Gravis autem (est) civium rumor
 Cum invidia, et popularis
 Imprecationis tributum pendit.
 Expectat autem audire 460
 Mea sollicitudo aliquam atram calamitatem!
 Multarum enim cædium auctores
 Dii non negligere solent.

Sed atræ furiaë labente tempore
 Eum qui præter fas fortunatus est 465
 Contraria conditione vitæ
 Reddunt obscurum, inter obscuros autem
 Existentis nulla vis est.
 Bene autem audire cum invidia populi,
 Grave est; injicitur enim oculis 470
 De cœlo fulmen.
 Ego autem præfero fortunam absque invidia :
 Neque sim urbium expugnator,
 Neque ipse captus
 Sub aliis vitam degam. (aspiciam.) 475

Cæterum ex igne felix nuntium afferente
 Urbem pervadit velox rumor.
 An autem vere,
 Quis novit? sane verendum est, ne falsum sit negotium.
 Quis ita est stolidus, vel mente captus, 480
 Ut flammæ signis recentibus
 Accensus animo
 Deinde autem mutato nuntio
 Doleat? in mulieris imperio
 Decet antequam (veritas) apparuerit 485
 (Fortunæ) jucunditatem prædicare.
 Valde persuasibilis muliebris narratio
 (Inter multos) diditur celeriter-iens.
 Sed celeri morte
 Fœminæ præconio celebrata perit fama. 490

CLY. Mox sciemus lampadum luciferarum
 Excubiarumque et ignium vices,
 An veræ sint, an, somniorum instar, gratum
 Veniens illud lumen eluserit animum nostrum.
 Præconem hunc a littore video obumbratum 495
 Ramis olivæ: testatur autem hæc mihi frater
 Germanus luti aridus pulvis;
 Quod neque mutus, neque accendens facem
 Materiæ montanæ signa dabit per fumum ignis:
 Sed vel ut magis lætemur verbis explicabit 500
 His autem contrarium aversor sermonem; bene
 Enim ad ea quæ feliciter apparuerunt fiat accessio.

CHO. Qui hæc aliter exoptat huic civitati,
 Ille erroris animi sui fructum ferat.

PR. Io paternum solum Argivæ terræ! 505
 Decimo hoc anni lumine ad te veni, e multis

- Fractis rebus speratis hujus unius factus compos.
 Non enim unquam sperassem hac in Argiva terra
 Mortuus participare optatissimi sepulcri partes.
 Nunc salve mihi terra, salve lux Solis, 510
 Supremusque regionis Jupiter, et Pythius rex
 Arcubus non vibrans diutius in nos tela.
 Satis ad Scamandrum infestus eras :
 Nunc autem contra salvator esto, et defensor in certa-
 minibus,
 O rex Apollo. Deos vero qui præsunt 515
 Certaminibus omnes invoco, meique honoris auctorem
 Mercurium, amatum caduceatorem, caduceatorum
 Numen verendum, heroasque qui nos deduxere
 Rursus benevolos, ut excipiant exercitum qui evasit
 Ex prælio. Io regum palatia, amicæ ædes, 520
 Verendæque sedes, et dii Soli expositi !
 Si unquam ante, oculis benevolis
 Accipite decenter regem longo post intervallo.
 Venit enim lumen in nocte afferens vobis
 Et his omnibus commune rex Agamemnon. 525
 Itaque ipsum complectimini (namque decet)
 Et qui Trojam subruerit vindicis
 Jovis ligone, qui subigitur solum.
 Aræ autem subversæ sunt et deorum sedes,
 Et semen omnis terræ periit. 530
 Tali vero jugo Trojæ imposito rex
 Rex Atrides major natu vir felix venit, qui honoretur
 Dignissimus mortalium qui nunc (*vivunt* :)
 Neque enim Paris neque socia ejus civitas gloriatur
 Id quod fecerit eo quod passus sit majus esse. 535
 Cum enim deberet rapinæ furtique pœnam,
 Excidit et a præda, et funditus perditam cum
 Tota regione paternam demessuit domum. Multati
 Autem sunt duplici delictorum pœna Priamidæ.
 CLY. Salve præco Achivorum qui in exercitu sunt. 540
 PR. Salvus sum ; quin moriar non amplius diis negabo.
 CLY. Amor te exercuit (afflixit) paternæ hujus terræ ?
 PR. Ita ut illacrymer oculis præ gaudio.
 CLY. Jucundi num estis hujus participes morbi ?
 PR. Quomodo edoctus compos fiam hujus sermonis ? 545
 CLY. Eorum vos redamantium desiderio ictus.
 PR. Desiderare te dicis desiderantem hanc terram exercitum.
 CLY. Ita ut sæpe ex mœsto animo ingemiscerem
 PR. Unde autem animum tuum obsedit ista mœstitia ?
 CLY. Tacere, remedium noxæ jamdudum habeo. 550

- PR. Et quomodo cum reges abessent timebas (alios) quosdam ?
 CLY. Ita ut tu supra dicebas, etiam mors gratissima sit futura.
 PR. Bene enim ista cesserunt. Eorum autem quæ temporis
 Progressu (*acciderunt*) alia quidem recte quis diceret
 Bene habere, alia contra culpanda. Quis præter divos 555
 Est illæsus per omne tempus?
 Nam si labores (*remigandi*) dixero importunitatesque
 locorum (*navigantibus graves.*)
 Raras ad terram appellendi occasiones, atque (in ipsis
 portubus) cubilia male strata
 Quotus quisque dies, quem vivendo attigimus, absque
 suspiriis a nobis transactus est ?
 Quæque rursus in continente etiam aderant majus 560
 Odium : cubilia enim erant sub mœnibus hostium.
 De cœlo autem pluvia et a terra pratensi
 Rores irrigabant, certa (*violenta*) vestium
 Pernicies, capillos nostros villis ferinis similes reddentes
 Quod si quis hyemem dicat aves necantem, 565
 Qualem exhibebat intolerabilem ex Ida nix,
 Vel calorem, quando pontus in meridianis cubilibus
 Ventorum expertibus tranquillus et stratus dormit,—
 Quorsum opus est hæc lugere ? præteriit labor :
 Præteriit certe, quod ad defunctos attinet, 570
 Ut non postea curent ne resurgere quidem.
 Quid opus est eos qui perierunt ad calculos revocare,
 Viventem autem dolore afficere ob fortunam adversam.
 Imo vero multum lætari in eventibus æquum censeo.
 Nobis qui sumus relictī de exercitu Græcorum 575
 Exuperat lucrum, damnum vero illud pondere haud
 æquiparat
 Ita ut gloriari par sit in hac Solis luce
 Per mare et terram volitantibus.
 Troja capta tandem, classis Argivorum
 Manubias hasce diis qui per Græciam (*coluntur*) 580
 In templis fixerunt ornamentum longe-antiquum.
 Talia audientes oportet laudare civitatem,
 Et duces ; et beneficentia honorabitur
 Divina quæ hæc perfecerit. Habes omnia quæ dicenda
 habui.
 CHO. Tuis sermonibus victus non renuo. 585
 Semper enim adolevit (*proprium est*) senibus, bene dis-
 cere.
 Hæc autem familiæ et Clytemnestræ curæ esse
 Maxime convenit, et me una beare.
 CLY. Jamdudum quidem exclamavi præ gaudio,

Quando primus accessit nocturnus (*ille*) ignis nuntius 590
 Indicans Trojæ excidium atque eversionem.
 Et aliquis me increpans dixit, num ab fascibus accensis
 Persuasa Trojam nunc dirutam esse credis?
 Certe est valde muliebre, animo (temere ad lætitiā) ex-
 tolli :

Hujusmodi sermonibus stolidā esse videbar.
 Tamen sacrificabam, et more muliebri
 Clamorem alius aliunde per urbem
 Sustulerunt benedicentes, deorum in sedibus
 Victimam-absumentem procurantes odorā flammā.
 Et nunc plura quid opus est ut mihi dicas? 600
 Ab ipso rege omnem intelligam historiam.
 Quam optime autem meum venerandum conjugem
 Festinabo redeuntem excipere : quod enim
 Uxori lumen hoc jucundius, conspiciere
 Ab exercitu virum (*reducem*,) servante Deo, 605
 Eique portas reserare? Hæc marito nuncies,
 Ut quam citissime urbi desideratus adveniat:
 Conjugem fidam domi reversus reperiet
 Qualem equidem reliquit, ædium canem (custodem)
 Ipsi benignam, male-volentibus infestam, 610
 Et cætera prorsus similem, quæ (conjugiū aut pudicitiae)
 sigillum

Diuurnitate temporis non corruperit.
 Haud novi voluptatem, neque malam famam
 Ab alio viro magis quam vulnera a ferro inflictā.

PR. Talis quidem jactantia veritatis plena 615
 Non indecens ut a muliere generosa efferatur.

CHO. Hæc quidem ita locuta est tibi sciscitanti
 (Nobisque) claris interpretibus congruenter sermonem.
 Tu vero enarra, Præco ; de Menelao percontor,
 Si redux et incolumis iterum 620

Vobiscum venturus sit, dilectum hujus terræ robur.

PR. Non est ut dicam mendacia bona esse,
 Ut amici fruantur (*iis*) in longum tempus.

CHO. Quomodo igitur si bona nobis narres, hoc consequeris,
 ut eadem etiam vera sint?

Etenim ista (duo) a se invicem sejuncta haud facile ce-
 lantur. 625

PR. Vir (*Menelaus*) ab Argivo exercitu disparuit,
 Et ipse et navigium : haud falsa loquor.

CHO. Num (*navem*) dum solvebat in conspicuo ab Ilio,
 An tempestas, commune exitium ex classe rapuit?

PR. Scopum, velot peritus sagittarius, attigisti ; 630
 Longam autem cladē succincte descripsisti.

- CHO. Utrum de illo vivente an mortuo
Rumor a nautis cæteris audiebatur?
- PR. Non novit quisquam ita ut plane enunciet,
Præter Solem terræ naturam fiventem. 635
- CHO. Quomodo igitur ais tempestatem marino
Exercitui supervenisse, et desiisse deorum ira?
- PR. Faustum diem non decet malorum nuntiatrici
Lingua contaminare : secernendus est honor deorum.
Cum vero abominandas clades nuntius 640
Tristi facie caduci exercitus afferat civitati,
Unum quidem vulnus civitati est, communis calamitas,
(Alterum) vero multos ex multis exterminatos esse ædi-
bus
Viros duplici flagello, quod Mars amat,
Geminæ hastæ noxam, cruentam bigam : [par] 645
Talibus quidem miseriis cumulatam [nuncium]
Decet dicere furiarum Pæanem.
At (ego) rerum salutarium bonus nuntius,
Veniensque ad lætantem felici statu civitatem,
Quomodo bona malis commiscebo, narrans 650
Tempestatem Achivorum non expertem iræ deorum?
Conjurarunt enim, inimicissimi cum essent prius.
Ignis atque mare, et fœdus suum manifestabant.
Perdentes infelicem Argivorum exercitum.
Noctu autem exoriebantur perniciosissimæ turbati maris
calamitates. 655
Naves enim inter se Threïcii venti
Colliserunt ; illæ autem percussæ vi
Tempestatis, et cum typhonis procella imbris stre-
pente,
Perierunt et evanuerunt, infelici gubernatoris casu
Postquam autem rediit splendida Solis lux, 660
Adspicimus plenum [efflorentem] mare Ægæum cada-
veribus
Virorum Achivorum et navium fragmentis.
Nos tamen et navem integram secundum alveum
Vel subduxit, vel precario impetravit a Jove
Deus aliquis, non homo, gubernaculum navis prehensens.
Fortuna autem servatrix propitia in nave nostra consedit;
Ut neque in portu fluctus turbinem experiretur,
Neve allideretur in terram scopulosam.
Deinde orcum marinum cum fugissemus,
Per diem candidum, non confidentes fortunæ, 670
Meditabamur curis recentem cladem
Exercitus laborantis ac male afflictæ.

Et nunc illorum si quis spirat,
 Dicunt nos perditos esse. Quid ni?
 Nos etiam et ipsos arbitrabamur eadem pati. 675
 Verum hæc quam optime eveniant. Menelaum quidem
 certe
 Et primum et præcipue expecta venturum.
 Si certe radius aliquis solaris eum videt
 Vivum et videntem, Jovis auxiliis,
 Nondum volentis perdere genus (*Atridarum*) 680
 Spes restat aliqua eum domum reversurum.
 Hæc cum intellexeris, scito te audire vera.

STROPHE 1.

CHO. Quis tandem nominavit
 Ita prorsus vere
 (Annon aliquis, quem non videmus, 685
 Ex fati præscientia
 Linguam [hominum] in casu fortunæ regens?)
 In bellum nuptam
 Autricemque contentionum, Helenam?
 Quippe quæ congruenter (nomini suo) 690
 Perditrix navium, perditrix virorum, perditrix
 Urbium, e delicatis
 Thalami velis (penetralibus) navigavit
 Zephyri gigantis aura.
 Et numerosi scutiferi, 695
 Venatores secundum vestigia
 Remorum invisibilia
 Appulerunt ad Simoentis ripas
 (*Arborum*) foliis abundantes
 Ob contentionem cruentam. 700

ANTISTROPHE 1.

Ad Trojam autem affinitatem vere ita (*Græce*)
 Nominatam (*utpote calamitosam*) strenua
 Ira (*Græcorum*) attulit, mensæ
 Dehonestationem tandem
 Et hospitalis Jovis 705
 Persecutura, nuptiale illud canticum
 Supra modum punientis
 Hymenæum, quem tunc incubuit
 Affinibus canere.
 Cæterum postea discens hymnum 710
 Priami urbs antiqua,

Cum ingenti lamentatione nunc gemit,
 Nomine compellans Paridem
 Perniciosum nuptiis,
 Luctuosissimam in posterum ætatem 715
 Propter civium suorum
 Tristem sanguinem, tolerans.

STROPHE 2.

Quippe Leonem educavit
 Exitialem ædibus lacte depulsum
 Vir iste (*Priamus*) uberum amantem, 720
 In vitæ primordiis
 Mansuetum, pueris amabilem,
 Senibusque valde gratum.
 Quinetiam sæpe hæsit in ulnis,
 Filii tenelli instar, 725
 Hilaris ad manum
 Ventris in necessitatibus blandiens.

ANTISTROPHE 2.

Sed postea adultior ostendit
 Naturam a parentibus ingentam.
 Nam gratiam pro nutritione rependens, 730
 Ovium miserandis cædibus
 Convivium injussus paravit;
 Sanguine autem polluta est domus:
 Dolorque insuperabilis famulis erat
 Ingens calamitas exitiabilis. 735
 Adeo divinitus (ille quasi) sacerdos Ates
 In ædibus enutritus est.

STROPHE 3.

Initio quidem venisse
 Ad urbem Ilii,
 Dixerim (*Helenam*) animum 740
 Tranquillæ serenitatis,
 Molle divitiarum ornamentum,
 Blandum oculorum telum,
 Animum pungens flos amoris;
 Postea vero mutata perfecit 745
 Nuptiarum acerbos exitus,
 Mala vicina, malaque socia,
 Irruens in *Priamidas*,
 Ductu Jovis Hospitalis,
 Virginibus lugenda furia. 750

ANTISTROPHE 3.

Vetus autem et antiquum
 Inter homines dictum
 Exstitit, Ingentem et perfectam
 Felicitatem hominis, parere,
 Neque sine liberis mori; 755
 Sed ex prospera fortuna generi
 Germinare insatiabiles ærumnas.
 Verum ego seorsim ab aliis singularis sententiæ sum.
 Impium quippe facinus
 Plura deinceps facinora parit 760
 Suæ stirpi similia.
 Sed ædium justitiam colentium
 Æterna bonorum liberorum est.

STROPHE 4.

Solet autem parere injuria
 Vetus quidem juvenescentem (novam) 765
 In malis mortalibus
 Injuriam, aut hoc aut illo tempore,
 Cum hora fatalis advenerit,
 Recentem pariens iram,
 Dæmona invincibilem, inexpugnabilem, 770
 Nefarium, audaciam,
 Atras in domibus noxas,
 Similes parentibus.

ANTISTROPHE 4.

At Justitia splendet
 In ædibus fumosis, 775
 Justamque vivendi rationem
 Colit. Bona auro variegata
 Cum sordibus manuum
 Aversis oculis
 (Jnstitia) linquens, ad sancta loca accedit, 780
 Divitiarum vim vituperio notatam
 Laude neutiquam colens:
 Omnia vero ad finem dirigit. [in omnibus finem respicit.]

 Eia vero, o. Rex, Trojæ eversor,
 Atrei soboles, 785
 Quomodo te affabor? quomodo te salutabo
 Neque excedens, neque deficiens
 A decoro gratiarum?

Quippe mortalium plurimi videri quam esse
 Pluris faciunt, fas prætergressi. 790
 Infelici congemiscere
 Quivis paratus est; cum tamen morsus doloris
 Nullus accedit jecori:
 Cumque gaudentibus similes gaudent,
 Vultus minime ad risum compositos ridere cogentes. 795
 At quisquis civium ingenia et mores bene internoscit
 Hunc haud latere possunt oculi hominis,
 Qui videntur ex benevolo animo
 Benevolentia blandiri humida. [humore ex oculis stillante
 humida.]
 Tu vero mihi tum quidem ducens exercitum 800
 Helenæ gratia (neque enim celabo)
 Admodum odiosis coloribus eras depictus,
 Neque bene gubernaculum mentis regens,
 Qui fortitudinem involuntariam
 Viris mortem appetituris afferres. 805
 Nunc vero non leviter, neque parum amice
 Gratus hic labor est (militibus hoc bello) feliciter defunctis.
 Mox autem inquirendo cognoveris
 Quis civium juste, quis importune
 Se gesserit in civitate. 810

AGA. Primum quidem Argos et deos indigites
 Salutare justum est, qui mihi authores fuerunt
 Reditus, pœnarumque quas de urbe exegimus
 Priami. Causas enim non a lingua (*Causidicorum*)
 Audientes, viros-perdentes Ilii interitus 815
 In cruentam urnam haud divisa sententia
 Calculos immiserunt; in contrarium autem vas
 Spes manus (calculos educturæ) accessit, sed ita, ut non
 imploretur.
 Ex fumo autem capta etiamnum insignis est civitas.
 Cladis vigent procellæ; commoriens vero (*urbi*) 820
 Cinis exhalat pingues divitiarum nebulas,
 Ob hæc diis valde-memores oportet gratias
 Reddere, quoniam et sævas insidias
 Perfecimus, et mulieris ergo
 Urbem delevit Argiva bestia, 825
 Pullus equi, clypeum-versans populus,
 Saltu proruens circiter Pleiadum occasum;
 Et super-insiliens muros Leo crudelis
 Affatim elinxit sanguinis regii.
 Diis quidem prætendi istud procœmium: 830
 Hæc autem in tuam admonitionem audiens memoro.

- Et eadem dico, et advocatum me habes.
 Perpaucis enim viris hocce ingenitum est,
 Amicum feliciter-agentem colere absque invidia.
 Virus enim malevolentiae cordi insidens 835
 Onus duplicat hoc morbo laboranti:
 Et ipse propriis gravatur malis,
 Et externam felicitatem intuens gemit.
 Expertus loquor; etenim bene novi
 Consuetudinis speculum, simulachrum umbræ 840
 Quosdam esse qui videntur mihi admodum benevoli.
 Solus autem Ulysses, qui haud lubens navigavit,
 Conjunctus verus mihi auxiliator erat;
 Sive de mortuo, sive de vivo
 Loquor. De reliquis autem, quæ ad civitatem et deos per-
 tinent, 845
 Facta in concilio disceptandi potestate
 Consultabimus. Et id quod bene habet,
 Quo pacto in eodem statu permaneat videndum est.
 Cui autem (*rei*) opus est medicamentis pæoniis,
 Aut urentes, aut secantes amice, 850
 Conabimur morbum noxæ avertere.
 Nunc vero in palatia et ædes penetrales
 Veniens, diis quidem primum salutabo,
 Qui me procul missum reduxere.
 Victoria autem siquidem contigit, ita stabilis maneat. 855
- CLY. Viri cives, senectute inter Argivos venerabiles,
 Haud erubescam Viri-amans ingenium meum
 Vobis dicere; Temporis enim tractu evanescit
 Pudor hominibus. Non ab aliis
 Edocta meam ipsius miseram narrabo vitam, 860
 Tantisper quamdiu iste ad Ilium fuit.
 Primum quidem uxorem absque viro
 Sedere domi desertam, terribile malum est,
 Plurimos audientem rumores odiosos,
 Et modo aliquem, venire, modo alium 865
 Pejorem novum dolorem, annunciantes ædibus.
 Et vulnera si tot nactus esset
 Vir iste, quemadmodum domum afferebatur
 Rumor, esset, ut ita dicam, nassula confossior.
 Sin esset mortuus, sicut fama increbuit, 870
 Tricorpor Geryon secundus
 Numerosam supra terram (non enim inferum illum dico
 Sub terra tergeminum) chlamydem accepisse se gloriatus
 Esset, semel mortuus in unoquoque corporis forma.
 Ob tales rumores sævos 875

Multos superne (in superiori ædium contignatione) la-
 queos de meo collo
 Solverunt alii per vim astricto. [invita cum deprehendere.]
 Ob hæc quidem filius hic non adstat,
 Meæ et tuæ fidæi pignus,
 Sicut oportuit, Orestes: neque hoc mireris; 880
 Educat enim illum benevolus socius belli
 Strophius Phocensis, ancipitia mala
 Mihi memorans, tum tuum sub Ilio
 Periculum; tum si populi concitati seditio
 Senatam deturbaret, prout ingentum est mortalibus, 885
 Eum qui semel cecidit magis magisque conculcare.
 Et hæc quidem excusatio mea omni dolo vacat.
 Ac mihi quidem lacrymarum ingruentes [uberrimi]
 Fontes exaruerunt, ut ne stilla quidem insit.
 At pervigilibus in oculis morbum contraxi 890
 De te plorans speculationes
 Semper incassum factas. In somniis vero
 A tenui culicis excitabar
 Murmuranis motu, de te plures clades
 Videns quam fieri possint per tempus quo dormiebam.
 Nunc hæc omnia passa mente omni tristitia liberata
 Dicam virum istum, stabulorum (ovium) canem,
 Servatorem navis rudentem, sublimis tecti
 Fulcientem columnam, filium unicum patri,
 Et terram quæ præter spem apparuit nautis, 900
 Diem visu pulcherrimum post tempestatem,
 Sitienti viatori fontanum laticem.
 Jucundum vero est *malum* quodlibet necessarium effugere.
 Talibus ipsum salutationibus dignum censeo.
 Absit verbo invidia; multum enim pridem mala 905
 Sustinuimus: sed jam, charum mihi caput,
 Egredere ex curru isto, non humi ponens
 Pedem tuum, o rex, Trojæ vastatorem.
 Famulæ, quid cunctamini, queis injunctum est
 Munus sternendi stragulis solum viæ? 910
 Continuo sit purpura stratus transitus
 In domum insperatam ut deducatur decenter.
 Cætera vero cura *nostra* nequaquam somno victa
 Curabit rite congrua fato, diis volentibus.
 AGA. Ledæ proles, mearum custos ædium, 915
 Dixisti quidem convenienter meæ absentiae;
 In longum enim produxisti *orationem*: at decenter
 Ut lauder, oportet hoc decus venire ab aliis.

Et præterea ne me ad morem muliebrem
 Delicate tractes, neque, instar hominis barbari, 920
 Prostrata clamore incondito me salutes,
 Neque stragulis insternens invidiosam viam efficias :
 Quippe deos hisce oportet honorare ;
 Picturatis vero mortalem ornamentis
 Incedere, me iudice, neutiquam sine metu. 925
 Dico pro ratione hominis non quasi deum ut tu colas me.
 Absque pedum substragulis et variegatis tapetibus
 Mea fama clamat male autem non sapere,
 Maximum deorum donum et beatum prædicare oportet
 Eum qui vitam finierit in felicitate grata. 930
 Si omnia eodem modo experiar bono animo fuero.

CHO. Atque hoc dic non contra animi sententiam mei.

AGA. Animum quidem scito me neutiquam corrupturum.

CHO. Vovistin' diis metuens sic facturum te ista ?

AGA. Si quis alius, bene ultimam sententiam dixi. 935

CHO. Quid autem tibi videtur Priamus *facturus* si hæc effecisset ?

AGA. Super versicoloribus *stragulis* omnino mihi videtur ambulaturus esse.

CHO. Ne tu ergo reverearis vituperium hominum.

AGA. Veruntamen vulgaris fama multum valet.

CHO. Sed qui non invidetur non beatus est. 940

AGA. Imo non est mulieris altercationem cupere.

CHO. Atqui beatos etiam hoc, quod vincuntur, decet.

AGA. An etiam tu victoriam hujus certaminis magni facis ?

CHO. Crede, victoriamque mihi volens præbe.

AGA. At si ita tibi visum fuerit, solvat 945

Aliquis calceos ocyus pedibus inservientes, ut hi illis insistant.

Cum hisce vero purpureis (calceis) super tapetibus incedentem,

Deorum ne qua e longinquo oculi feriat invidia.

Multum enim verendum est domum perdere, pedibus

Perdentem divitias et texturas argento emptas. 950

Hæc ita ; hanc vero hospitem benigne

Excipias. Molliter imperantem

Deus e longinquo benevole aspectat.

Nemo enim volens servile patitur jugum.

Illa vero multarum opum selectus 955

Flos, exercitus donarium, me comitata est.

Quoniam autem tibi in hisce obaudire coactus sum,

Intro in ædium pergulas calcans purpuram.

CHO. Extat mare, quis vero hoc exsiccabit ?

Quod nutrit multæ purpuræ fucum 960
 Argenti instar pretiosum semper-recentem, amictuum
 tincturas.
 Ædibus nostris cum diis talia suppetunt, rex,
 Abundare, non indigere, scit domus *nostra*.
 Plurium conculcationem vestium vovissem
 Si mihi in oraculorum ædibus hoc edictum fuisset, 965
 Hujus animæ reditum effectura.
 Radice enim salva, folia proveniunt,
 Quæ ante ædes umbram adversus Sirium canem præten-
 dunt.
 Et te domesticum adpetente larem,
 Fervorem quidem in hyeme præbes : 970
 Cum vero Jupiter ex immatura uva vinum
 Faciat, tunc frigus domi est
 Optimo patrefamilias domum redeunte.
 Jupiter, Jupiter perfector, mea vota perface ;
 Et hæc tibi curæ sint quæ perfecturus es. 975

STROPHE 1.

CHO. Quodnam hoc certo
 Ostentum obversans
 Cordi fatidico volitat,
 Et vaticinatur injussum
 Nulla mercede conductum carmen, 980
 Neque rejiciens *ipsum*, instar
 Inexplicitorum somniorum,
 Fidens audacia accedat
 Ad charum mentis thronum? diu autem est ex quo
 Rudentum injectionibus 985
 Navos arenosas (in arena hærentes)
 Præteriit, cum in Ilium
 Profectus est navalis exercitus.

ANTISTROPHE 1.

Percipio ipsis oculis
 Reditum, ipsemet mihi testis existens. 990
 Hanc sine lyra tamen modulatur
 Næniæ Erinnyes :
 Intus a seipso didicit
 Animus non prorsus admittere
 Gratam spei fiduciam.
 Nec sane vana sunt præcordia ;

In justis cogitationibus exitum habituris
 Vertiginibus circumactum cor.
 Opto autem ut de meo timore
 Aliquid falsum esse contingat, 1000
 Adeo ut ratum nusquam siet.

STROPHE 2.

Profecto nimiae
 Sanitatis insatiabilis
 Terminus est; namque morbus
 Vicinus intergerinus urget. 1005
 Et fortuna hominis rectum
 Cursum tenens impegit *aliquando*
 Ad scopulum latentem.
 Ac si quis partarum opum
 Onus projecerit 1010
 Modico ex jactu,
 Non periit tota domus *licet*
 Calamitatis admodum plena,
 Neque penitus in pontum mergit navem.
 Sæpe namque donum divinum 1015
 Amplum et
 Ex sulcis annuis
 Extinxit morbum famelicum.

ANTISTROPHE 2.

Semel autem in terram atrum
 Mortiferumque hominis sanguinem 1020
 Ante pedes ejus lapsum quis rursus
 Revocaverit incantans?
 Nonne illum qui certum sciebat, *Æsculapium*,
 Mortuos reducere (resuscitare)
 Jupiter prohibuisset postea? 1025
 Nisi vero fatum
 Divinitus constitutum hanc Parcam (Clytæmnestram)
 Impediret, quo minus plura diceret,
 Cor antevertens
 Linguam ista effudisset. 1030
 Nunc autem in tenebris fremit,
 Animo dolens, et nihil
 Sperans amplius
 Tempestivum se perfecturum,
 Mente inflammata. (Si jam nunc nimis mentem inflam-
 mari patiat.) 1035

CHO. Ingredere et tu ; Casandram dico.

Quoniam te statuit Jupiter haud immitibus in ædibus

Ut particeps esses lavacrorum, una cum multis

Servis, collocata juxta aram Jovis Fortunatoris.

Egredere ex hac esseda ; neque fastidiosa sis. 1040

Nam et Alcmenæ filium tradunt

Olim venditum sustinuisse etiam jugum vi.

Quod si necessitas hujus casus inciderit,

Apud dominos pridem opulentos gratiæ multum est.

(valde optabile est.)

Qui vero, cum nunquam sperassent, messuerunt pulchre,

Crudeles (esse solent) prorsus servis, etiam præter normam.

Habes a nobis, *dicta sc.* quæ fieri solent.

CHO. Tibi autem referre desistit claro sermone.

Cum vero sies intra retia fatalia, obsequeris,

Si modo obsequaris ; forsan vero haud persuadere. 1050

CUS. At siquidem non est, hirundinis instar,

Ignota voce barbaraque prædita,

Intra præcordia loquens, ipsi sermonis persuasio.

CHO. Sequere ; loquitur ut in hoc rerum statu optima.

Obsequere, deserens sedem hanc curulem. 1055

CLY. Non mihi otium est cum hac præ foribus

Manente tempus terere ; namque ad aram penetralem

Sistuntur dudum oves ad ignita sacrificia,

Utqui nunquam speraverimus talem nos adepturos gratiam.

Tu autem si quid horum facies, ne moram necte ; 1060

Sin ignara sermonem meum haud capias,

Pro voce barbara fare manu.

CHO. Hospita videtur interprete claro indigere ;

Mores vero sunt quales feræ recens-captæ.

CLY. Immo insanit et mentis læsæ cluit, 1065

Quæ relicta civitate recens-capta

Venit : lupatum vero nescit ferre

Antequam cruentum despumaverit furorem.

Non tamen plura verba faciens vituperabor.

CHO. Ego quidem, nam miseret me ejus, non irascar. 1070

Vade, o misella, hunc currum deserens,

Cedens necessitati huic novo jugo adsuesce.

CAS. Ototototoi ! proh dii ! proh terra !

Apollo, Apollo !

CHO. Quorsum illud ototototoi effers ad Loxiam ? 1075

Non enim talis est ut lamentatori subveniat.

CAS. Ototototoi ! proh dii ! proh terra !

Apollo, Apollo !

- CHO. Certe rursus male-ominans deum invocat,
Cui minime convenit assistere in luctibus. 1080
- CAS. Apollo, Apollo !
Agyieu Apollo (perditor) mihi fuisti;
Perdidisti enim me plane jam secundo.
- CHO. Vaticinatura videtur de sui ipsius malis.
Manet divina vis relicta in mente quamvis serva. 1085
- CAS. Apollo, Apollo !
Agyieu Apollo (perditor) mi !
Ah ! quo me tandem duxisti ? ad qualem domum ?
- CHO. Ad Atridarum ; si tu hoc nescias,
Egommet tibi dico ; non hæc dices esse falsa. 1090

STROPHE 1.

- CAS. Porro *in domum* diis invisam, multorum consciam
Mutuæ cædis malorum, et suspendiorum
Viri victimam et soli respersionem.
- CHO. Sagax videtur hospita canis instar
Esse, et quorum cædem inveniet odorari. 1095

ANTISTROPHE 1.

- CAS. Hisce enim testimoniis persuadeor ;
Video hosce infantulos plorantes cædem suam,
Et carnes assas a patre comestas.
- CHO. Audivimus gloriam tuam fatidicam,
Audivimus, nec vates ullos quærimus. 1100

STROPHE 2.

- CAS. Heu, proh dii ! quid tandem (Clytæmnestra) molitur ?
Ecquod novum et magnum (doloris) onus
Magnum in hisce ædibus molitur malum,
Amicis intolerabile, immedicabile ?
Auxilium vero (qui propulsare possit, *sc.* Orestes) pro-
cul abest. 1105
- CHO. Istorum inscius sum vaticiniorum :
Hæc vero cognovi ; tota enim clamat civitas.

ANTISTROPHE 2.

- CAS. Heu, misera ! hoccine efficis,
Maritum consortem tori
Balneis recreatum ? quomodo enarrem exitum ? 1110
Cito hoc peragetur. Tendit autem
Præ studio alternas manus

CHO. Nondum intellexi ; adhuc enim præ ænigmatum
Oraculis cæcatis hæsito.

STROPHE 3.

CAS. Heu ! heu ! papæ ! papæ ! quid hoc apparet ? 1115
Num everriculum quoddam Œrci ?
Imo vero rete est, (vestis) somni socia, socia administra
Cædis ? chorus autem insatiabilis huic generi
Mala precetur ergo cædium lapidatione dignarum.

STROPHE 4.

CHO. Qualem hancce furiam (furialem cantum) per ædes jubes
Occinere ? haud me exhilarat sermo.
Sed præcordia nostra invadit croco tincta
Gutta qualis bello cadentes
Comitatur in occasu vitæ *oculorum* radios.
Subita calamitas exoritur. 1125

ANTISTROPHE 3.

CAS. Heu ! heu ! ecce, ecce ! cohibe a vacca
Taurum : vestibus involvens
Nigricornem machina [bipenni nigro corneo manubrio
instructa,]
Percutit ; cadit vero in aquali vase. [in lavacro]
Narro tibi lebetis insiodosam cædem afferentis casum. 1130

ANTISTROPHE 4.

CHO. Haud glorier oraculorum summus esse
Interpres, malo autem alicui hoc adsimilo.
Ex oraculis autem quis bonus nuntius
Mortalibus venit ? Malorum enim
Annosæ artes vatum 1135
Metus afferunt sensum.

STROPHE 5.

CAS. Heu ! heu ! o miseræ infelices fortunæ !
Meum enim admiscens fatum lamenteor.
Quid me (ô Agamemnon) huc miseram duxisti ?
Non ob aliud nisi commorituram, quorsum enim ? 1140

STROPHE 6.

CHO. Lymphatica es numine incita,

Et de teipsa profers
 Cantum infaustum, sicut arguta quædam lusciniæ
 Indefessa voce, luctuosa misera mente
 Ityn Ityn lugens per vitam malis
 Circumdatam. 1145

ANTISTROPHE 5.

CAS. Heu ! heu ! argutæ lusciniæ fatum *mihi narras* ;
 Ei enim circumdederunt plumis vestitum corpus
 Dii, vitamque dulcem sine luctibus *concesserunt* ;
 Me autem manet laceratio telo ancipiti. 1150

ANTISTROPHE 6.

CHO. Unde ingruentes ac divinitus illatos habes
 Inanes angores,
 Hæc timoris plena infaustaque voce
 Canis, simul cum acutissima modulatione ?
 Quonam terminos habes divinos viæ
 Male ominatos ? 1155

STROPHE 7.

CAS. Heu nuptiæ, nuptiæ Paridis exitiales
 Amicis ! eheu Scamandri patria unda !
 Olim juxta tuas ripas misera
 Adolescebam alimentis. 1160
 Nunc vero circa Cocytum et Acherusias
 Ripas videor mox vaticinatura.

STROPHE 8.

CHO. Quid hoc verbum sit quod tam clare protulisti
 Vel nuper editus infans intelligere possit.
 Percussus vero sum cruento (terroris) morsu,
 Dolendâ fortunâ querula mala lamentantis,
 Quæ me auditu vulnerant. 1165

ANTISTROPHE 7.

CAS. Eheu labores, labores civitatis prorsus
 Perditæ ! eheu antemœnialia sacrificia patris,
 Quæ multos jugularunt pecudes pascuarias ! remedium
 Autem nullum protulerunt,
 Quominus urbs ita affecta esset ut est.
 Ego vero calorem *vitalem* (sanguinem) in solum effun-
 dam cito.

ANTISTROPHE 8.

CHO. Consentanea prioribus hæc locuta es.

Quisnam te furere 1175
 Dæmon facit prægravis irruens,
 Teque luctuosas mortiferasque calamitates canere cogit?
 Quis autem terminus erit ignoro.

CAS. Atqui oraculum (meum) non amplius per velamina
 Vos aspiciet, novæ nuptæ instar: 1180
 Sed clarius effulgens [tanquam Zephyrus] versus solis or-
 tum

Flans irruet, ut fluctus [decumani] ritu
 Hac quæ nunc est calamitate multo major adversus solem
 Insonet (et effervescat): docebo autem vos jam non per
 ænigmata.

Et vos mihi testimonium perhibete, eodem cursu vesti-
 gium 1185

Malorum subodoranti (naribus indaganti) quæ antehac
 perpetrata sunt.

Hoc enim tectum nunquam deseret chorus *furiarum*
 Inter se quidem concinens sed non suavisona; non enim
 fausta loquitur.

Et jam inebriatus, quo audentior evadat,
 Humano Comus cruore domi manet, 1190

Infelici omine huc missus, præter istas cognatas furias.

Hymnum autem illæ canunt adhærentes ædibus

Principialem noxam; vicissim quoque despuerunt

Infensæ in eum qui lectos fratris conculcaverit.

Aberravine, an scopum attingo veluti sagittarius? 1195

An sum quasi vates falsus, januarum pulsator nugax?

Testare verbis præjurans quod ipsa sciam

Ut eloqui possim antiqua harum ædium piacula.

CHO. At quinam juramenti compages valide pacta
 Emolumento erit? te vero miror, 1200

Trans mare educatam in urbe aliena lingua utente,

Posse loqui ac si hic præsens adfuisses.

CAS. Apollo vates me huic præfecit muneri:

Ante quidem pudor mihi erat hæc loqui.

CUS. Nunquid, Deus licet, amore percitus? 1205

Nam unusquisque nimis feliciter agens luxuriatur magis.

CAS. Quin procus fuit multum mea causa laborans.

CUS. An ad liberorum opus convenistis lege?

CAS. Postquam assensissem, Apollinem fefelli.

CUS. Num quando jam artibus divinis imbuta esses? 1210

CAS. Immo jam civibus omnia prædixeram mala.

CUS. Quomodo igitur impunis mansisti ab Apollinis ira ?

CAS. Nulli persuasi quicquam postquam ita deliqueram.

CUS. Nobis tamen videris fide digna vaticinata esse.

CAS. Heu, heu ! proh ! proh mala ! 1215

Me rursus gravis prophetiæ labor

Exagitat, procemiis conturbans infaustis. [præluentibus querelis]

Videte hosce insidentes ædibus

Juvenes, somniorum spectris similes.

Pueri mortui quasi ab amicis, (ab Atreo) 1220

Manus implentes cibo proprio carniū,

Cumque intestinis viscera, ferculum miserabile,

Apparent habentes, quæ degustavit pater ipsorum.

Propter hæc aliquem dico meditari pœnas

Leonem imbellem in lecto versantem 1225

Domi-desidem, hei mihi ! reduci hero

Meo ; nam necesse est ut servile feram jugum.

Navium præfectus, Ilii eversor

Haud novit qualia lingua execrandæ canis

Dicens, et exsequens animo sereno, 1230

Ates clandestinæ ritu infelicitè paratura sit.

Talia audet fœmina ; interfetrrix est

Viri. Quo igitur nomine illud monstrum invisum

Appellem ? amphisbænam, aut Scyllam

Aliquam habitantem in rupibus, nautis exitium, 1235

Sacrificantem Orci matri [morti devoentem], et implacabiles diras

Amicis spirantem ? Quantum vero exultavit

Facinorosa illa, quasi in acie fugata ! (victoria potita)

Videtur autem lætari ob salvum mariti reditum

Quod si nihil horum similiter persuadeam, quid tum ?

Quod futurum est eveniet : et tu cito præsens

Cum miseratione vatem me dices veracem nimis.

CUS. Thyestæ quidem convivium ex liberorum carnibus

Agnovi atque horruï ; metus etiam me occupat,

Cum audiam vere non ex conjectura prolata, 1245

Cætera autem dum audio e cursu devians curro.

CAS. Agamemnonis aio te visurum mortem.

CUS. Male ominata verba fundentem linguam, ô misera, coerce.

CAS. At medicus nullus huic morbo præest.

CUS. Non si res ita acciderit ; sed ne unquam accidat, *opto*.

CAS. Tu quidem deprecare, iis vero interficere curæ est.

CUS. Quonam a viro hocce paratur scelus ?

CAS. Certe valde aberrasti a vaticiniis meis.

CUS. Perpetraturi haud intellexi dolum.

CAS. Atqui ego satis sermonem Græcum calleo. 1255

CUS. Hæc enim sunt oraculorum decreta, sed tamen intellectu
difficilia.

CAS. Proh dii ! qualis calor corpus meum invadit !

Ototoi, Lycie Apollo ! heu me, me !

Hæc bipes Leæna cubans

Cum lupo, Leonis generosi absentia, 1260

Me miseram interimet : et quasi pharmacum parans

Mulier, mei etiam pretium imponet iræ.

Gloriatur gladium in maritum acuens,

Pro mea adductione se repensuram cædem.

Quid igitur circa me hæc ludibria gesto, 1265

Et sceptræ, et fatidicas circa collum corollas ?

Equidem ante fatum meum hæc disperdam.

Ite in interitum cadentia : bona enim rependam :

Aliud quoddam damnum ditæ (*aliū quem mei vice dam-
no afficietis.*)

En vero ipse Apollo me exuit 1270

Fatidica veste : vidisti autem me

Etiam in hisce ornamentis irrisam, una cum

Amicis, ab inimicis, quanquam haud ambiguum est, istum
risum frustra fuisse.

Quando autem appellabar, oberrans sicut circulatrix.

Mendica, misera, fame-peritura sustinui. 1275

Et jam me vates vatem conficiens

Abegit in has exitiales miserias.

Aræ paternæ loco truncus manet culinarius,

Calida cæsæ cruenta cæde

Non tamen inulti a diis moriemur. 1280

Veniet enim alius nostrum vicissim ultor,

Matricida progenies, vindicator patris :

Exul autem vagus et ab hoc solo ejectus

Adveniet hasce clades consummaturus amicis,

Adducet eum resupinatio jacentis patris. 1285

Quid igitur hic ante ædes ita ingemisco ?

Postquam prius vidi urbem Ilii

Agentem sicut egerit ; eos autem qui civitatem

Obtinuerunt, talem exitum habentes deorum arbitrio,

Pergens ego etiam sustinebo mori. 1290

Juratum enim est per deos juramentum magnum :

Orci januas hasce ego alloquor,

Comprecorque ut, mortalem sortiar plagam,

Ut sine lucta, sanguine laturo mortem

Effluente, hunc concludam oculum, 1295

CUS. O multum misera, multum etiam prudens
 Mulier ! *orationem* prosecuta es in longum. Quod si vere
 Tuam mortem nosti, quomodo, instar divinitus
 Impulsæ juvencæ, ad aram audacter proficisceris?

CAS. Non magis est salutis, quam temporis (ad elabendum)
 copia. 1300

CUS. At qui postremus est, aliquid a tempore lucratur.

CAS. Adest dies ; parum lucrabor fuga.

CUS. At scito te esse miseram cum sis animo confidenti.

CAS. Veruntamen decore mori gratum est mortali.

CUS. Felicium nemo hæc audit. 1305

CAS. Heu, pater, tibi et generosis liberis !

CUS. Quænam res est ? quis te avertit metus ?

CAS. Heu, heu !

CUS. Quid adeo refugis ? nisi aliquis sit mentis horror.

CAS. Cædem hæc domus spirat sanguinariam. 1310

CUS. Et quomodo hæc odorata es ex victimis focariis ?

CAS. Talis nidor qualis ex sepulchris existit.

CUS. Haud dicis decus (unguentum) Syrium in ædibus.

CAS. Sed eo in ædibus gemitura meam

Agamemnonisque mortem. Hactenus vixisse satis esto.

Heu, hospites !

Haud trepido, virgultum uti avis, præ timore ;

Verum ut mortuæ mihi hoc testamini

Mulier cum pro me muliere mortua erit,

Virque pro viro malam habente uxorem cadat. 1320

Hæc dona hospitalia accipio ut jam moritura.

CHO. O infelix, miseror destinatum fatum tuum.

CAS. Simuladhuc dicere extremum dictum aut

Threnum velim mei ipsius. Solem autem obtestor

Usque ad extremam lucem, una cum ultoribus meis, 1325

Inimicos cædis meæ autores ut ulciscantur simul,

Serva perempta facili negotio.

O res humanas ! quas cum secundæ sint

Vel umbra quælibet everterit : sin adversæ fuerint,

Injectionibus madens spongia scripturam delet. 1330

Atqui hæc præ illis miseror multo magis.

CHO. Bene quidem vivendi nulla satietas est

Cunctis mortalibus ; digito monstratum *virum*

Beatum nemo vetans arcet ab ædibus.

Attamen ne intres talia vociferans. 1335

Et huic quidem ut urbem Priami

Caperet concessere cœlites :

A numine honoratus domum venit.

Nunc vero si priorem sanguinem luet,
 Et morientibus moriens, aliarum 1340
 Mortium pœnas gravissime adimplebit.
 Quis mortalium gloriari poterit, innoxio
 Genio se natum esse, hæc cum audiverit?

AGA. Ohime ! lethali intus percussus sum vulnere.

SEM. Tace : quis clamat vulnus lethaliter vulneratus ? 1345

AGA. Ohime ! iterum secundo ictu sauciatus.

SEM. Patrari facinus mihi videtur regis ex ejulatu.

At tuta communicemus consilia.

SEM. Ego quidem vobis meam dico sententiam,
 Ut huc ad ædes clamore cives convocemus. 1350

SEM. Mihi autem quam celerrime irruere optimum videtur,
 Ac rem propalare recens madente gladio.

SEM. Et ego ejusdem sententiæ particeps suffragor
 Aliquid faciendum. Nunc vero adest temporis punctum,
 quando minime cunctari licet.

SEM. Imo vero tempus instat videndi : exordiantur enim quasi
 Tyrannidis signa molientes urbi.

SEM. Enimvero nos cunctamur ; isti autem ad futuræ [tyranni-
 dis] honorem

Viam calcantes, non dormiunt manu. [strenue rem mani-
 bus gerunt.]

SEM. Haud novi quid cujus consilii me esse dicam :

Agentis est etiam consilium inire. 1360

SEM. Et ego talis sum : siquidem frustra conor

Mortuum sermonibus resuscitare.

SEM. An et vitam prorogantes ita cedemus

Domos incestantibus his principibus ?

SEM. At non sustinendum, quin præstat mori : 1365

Tolerabilior enim mors tyrannide.

SEM. An ex indiciis ejulatum

Conjiciemus virum periisse ?

SEM. *Is* qui certo sciunt de his disserendum est :

Nam conjectare et certo scire distant. 1370

SEM. Hanc sententiam approbare omnino persuadeor,

Ut palam visamus Atridem quomodo se habeat.

CUS. Multis jamdudum tempestive dictis,

Contraria fari non me pudebit.

Quomodo enim (aliter) aliquis parans hostibus hostilia,
 qui amici 1375

Videntur esse, cladem inextricabilem

Circumsepire possit, cacumen saltu majus ?

Hoc vero certamen mihi non incogitatum

- Veteris simultatis venit, demum cum tempore :
 Egoque super hostibus meis ubi ceciderunt, steti. 1380
 Ita quidem rem confeci, neque id inficiabor,
 Ut neque effugiat, neque propulset mortem.
 Inextricabile verriculum, quasi piscium,
 Circumjicio, malas vestis divitias.
 Eum autem bis ferio, et duobus ejulatus 1385
 Solvuntur illi membra ; et ei lapso
 Tertiam superaddo plagam, subterranei
 Plutonis mortuorum-servatoris exoptatum oblectamen-
 tum optabile.
 Ita ille animam suam cadens efflat,
 Ebulliensque celeri sanguinem fusum cæde 1390
 Me respergit purpurea gutta cruenti roris,
 Non minus ea re lætantem quam Jovis madore
 Terram, cum satis calycum partitudo [appetit. *i. e.* cum
 herbæ in eo sunt, ut flores aperiant.]
 Hæc cum ita sint, *vos o* decus Argivorum
 Gaudete, si gaudere velitis ; ego vero facto exulto. 1395
 Et si adesset (rerum convenientium copia) adeo ut diis
 super mortuo libare possemus,
 Etiam hæc jure facta essent. Quippe summo jure
 Tantorum pateram in ædibus malorum iste
 Implesset execrabilium, ipse reversus ebibit.
 CHO. Miramur linguam tuam, quam audaciloqua sit, 1400
 Quæ talem de viro effutis sermonem.
 CUS. Tentatis me mulierem ut imprudentem,
 Ego autem intrepido corde scientibus
 Dico, tu quidem sive adprobare, sive me culpæ velis,
 Idem est. Hicce est Agamemnon, maritus 1405
 Meus, hac dextra mortuus :
 Facinus justæ artificis. Hæc ita se habent.

STROPHE.

- CHO. Quid malum (venenum,) o mulier, terra-genitum
 Esculentem aut poculentum gustans, crispo
 Vel mari ortum, hanc parasti hostiam 1410
 Et populares diras ? prostravisti, jugulasti :
 Urbe igitur ejicieris, ingens odium civibus.
 CUS. Nunc quidem decernis ab urbe exilium mihi,
 Et odium civium, popularesque ut diras habeam,
 Nihilque adversum hunc virum afferens : 1415
 Qui non præferens (vitam filiæ,) tanquam pecoris mortem,
 Ovium abundantium gregibus bona vellera habentibus,

Sacrificavit natam suam, mihi charissimum
 Partum, placatricem flatuum Threiciorum.
 Nonne hunc te virum oportuit e patria pellere 1420
 Pro mercede piaculorum? tu autem nostrum audiens
 Facinus, iudex severus factus es. Pronuntio tamen
 Tibi me hæc minari, ad hoc me paratam esse,
 Si tu similiter me manu viceris,
 Mihi imperabis; sin aliter decernat deus, 1425
 Scies edoctus sero licet sapere.

ANTISTROPHE.

CHO. Animo elato es, et superba
 Locuta es. Velut cædem spiranti fortuna
 Mens tibi furit. Stilla super oculis (in fronte)
 Sanguinis haud inulta manet. Adhuc oportet te 1430
 Amicis orbam plagam plaga pendere.

CUS. Et audis hanc mei juramenti sanctitatem;
 Per vindicem filiæ meæ Justitiam,
 Per Aten ac Erinny, quibus ego hunc mactavi,
 Nunquam verebor ne timoris templum ingrediar 1435
 Quamdiu accendat ignem in foco meo
 Ægisthus, sicut antea mihi benevolus.
 Ille enim nobis scutum haud parvum confidentiæ.
 Jacet mulieris hujus (Cassandræ) corruptor,
 Chryseidum ad Ilium deliciæ; 1440
 Et hæc captiva oraculaque effutens,
 Et huic consors tori, divinatric
 Fida concubina, transtra nautica
 Simul conterens. Impunia vero facinora haud tulerunt.
 Ille quidem ita (pœnas luit:) hæc vero, cygni instar, 1445
 Extremum modulata funebrem lessum,
 Jacet hujus amasia, mihi vero adduxit
 Cupedias (cumulum) mei lecti deliciarum.

STROPHE I.

CHO. Heu! aliqua repentina, non dolore afficiens,
 Nec diu nos lecto affigens, 1450
 Veniat æternum afferens nobis
 Parca interminabilem somnum, cæso
 Custode benignissimo regni, et multa
 Perpresso mulieris ergo;
 Per mulierem vero vitam perdidit. 1455

O iniquam Helenam, una quæ multas,

Multas admodum animas
 Perdidisti ad Trojam !
 Nunc vero nobilem claram (Agamemnonis animam)
 Deflorasti ob sanguinem inextinguibilem (Iphigeniæ.) 1460
 Talis erat tunc in ædibus
 Eris viri domitrix ærumna.

CUS. Nequaquam mortis sortem exopta
 Hisce gravatus ;
 Neque in Helenam iram convertas, 1465
 Tanquam virorum perditricem, ac si una multorum
 Virorum animas Græcorum perdens,
 Insanabilem dolorem effecerit.

ANTISTROPHE 1.

CHO. O Dæmon, qui gravis incumbis in has ædes
 Et in geminos Tantalidas, 1470
 Mulieri victoriam, æquam ejus ferociæ,
 Cor meum vellicantem præbes. (perficis)
 Super corpore vero instar
 Corvi invisus sistens, nefarie
 Hymnum canere gloriatur. 1475

CUS. Nunc autem correxisti oris sententiam,
 Illum tricubitalem (ingentem)
 Genium hujus gentis incusans.
 Ab illo enim libido sanguinem effundendi
 In visceribus alitur, priusquam cessaverit 1480
 Antiquus dolor, novus cruor (manet.)

STROPHE 2.

CHO. Certe magnum hisce ædibus
 Genium et ira gravem laudas.
 Heu ! heu ! mala laus damnosæ
 Et insatiabilis fortunæ ! 1485
 Eheu a Jove,
 Omnium authore, omnium effectore !
 Quid enim mortalibus absque Jove perficitur ?
 Quid horum non a Deo est decretum ?
 Heu ! heu ! 1490
 Rex, rex, quomodo te deſſebo ?
 Amica e mente quidnam dicam ?
 Jaces araneæ in textura
 Isto impia morte animam expirans,
 Hei mihi, mihi hunc lectum in- 1495

dignum ! dolosa cæde domitus
Manus ancipiti telo.

CLY. Dicis meum esse hoc opus.

Sed ne dicas

Me Agamemnonis conjugem fuisse.

1500

Assimilatus vero uxori mortui

Hujus priscus acerbusque alastor

Atrei diri epulitoris

Hunc punivit,

Perfectæ ætatis virum juvenibus mactans.

1505

ANTISTROPHE 2.

CHO. Quod autem insons es

Hujus cædis, quis testis *erit* ?

Ubi, ubi est ? patri adjutor

Fiat alastor.

Adigitur vero cognatis

1510

Sanguinis profluviiis

Niger Mars (ad cædem cæde ulciscendam), donec eo pro-

gressus

Terroris frigus illi puerorum voratori incutiat.

Heu ! heu !

Rex, rex, qui te deflebo ?

1515

Amica e mente quid dicam ?

Jaces araneæ in textura

Hac impia morte animam expirans,

Hei mihi, mihi hunc lectum in-

dignum ! doloso fato domitus

1520

Manus ancipiti telo.

CLY. Mortem haud indignam arbitror

Huic contigisse.

Nonne enim ille insidiosam Aten

Ædibus induxit ? sed meam ex ipso

1525

Progeniam susceptam, multum defletam

Iphigeniam, cum indigne affecerit,

Digna passus, nihil in inferno

Glorietur, gladio inflicta

Morte luens quæ prior perpetravit.

1530

STROPHE 3.

CHO. Incertus sum animi, consilii expers,
Intentissimam curam

Quonam dirigam, labente domo.
 Timeo vero imbris cruenti sonum domum
 Evertentis; desinit enim guttatim pluere. 1535
 Vindictamque in aliud crimen acuit
 Aliis cotibus Parca.

SEM. Heu, terra, terra!
 Utinam me (in sinum tuum) recepisses antequam hunc
 vidissem

Latera argentea habentis 1540

Alvei nunc humile possidentem cubile.
 Quis eum sepeliet? quis lacrymabitur?
 An tu hoc facere
 Sustinebis, quæ tuum ipsius occidisti virum,
 Ut ejus animam lugeas, adeoque ingratam 1545
 Gratiam pro facinore
 Magno injustoque retribuas?

SEM. Quis sepulchrale
 Elogium in virum divinum
 Cum lacrymis pronuntians 1550
 Mentis sinceritate panget?

CLY. Haud tibi convenit curam dicere
 Istam: per nos cecidit, interiit:
 Et sepeliemus
 Non cum familiæ luctibus, 1555
 Sed Iphigenia cum lubenter
 Filia, uti decet,
 Patri obvians ad rapidum
 Trajectum mœrorum, *Acherontis* sc.
 Manum circumjiciens osculabitur. 1560

ANTISTROPHE 3.

CHO. Probrum hoc vicissim succedit probro.
 Difficilia vero sunt hæc judicatu.
 Auferentem aufert, luit vero qui interfecit.
 Et manet eum, in tempore manente Jove,
 Ut patiatur qui fecit *malum*. Nam legitimam 1565
 Prolem suam quis facile relegaret domo?
 Agglutinatur enim stirpi adhærere.

CLY. In hunc supervenit vere
 Oraculum. Ego igitur
 Velim, Genio Plisthenidarum 1570
 Juramento dato, his quidem contenta esse, (patienter latura)

Etsi toleratu difficilia sint ; dum de cætero ille
 Migrans ex hisce ædibus aliam familiam
 Conterat mutuis propinquorum cædibus.
 Possessionum autem partem modicam modo habeam,
 Mihi omnino sufficit, modo ut insanias
 Mutuarum cædium ædibus expulerim.

AGA. O lucem hilarem diei vindictam afferentis !

Jam tandem dicerem mortalium ultores
 Deos desuper speculari terræ piacula, 1580
 Cum viderim textis in peplis furiarum
 Virum hunc jacentem grate mihi,
 Manus paternæ luentem facinus.

Atreus enim terræ hujus princeps, illius pater,
 Thyestem patrem meum, ut aperte dicam, 1585
 Et ipsius fratrem, litigans cum eo de imperio,
 Relegavit ex urbe atque ædibus.

Et supplex ad aram domesticam rediens
 Miser Thyestes, sortem invenit securam,
 Ne moriens cruentaret paternum solum. 1590

Pro xeniiis enim hujus pater impius
 Atreus, alacriter potius quam amice, patri
 Meo, viscerationis diem hilariter agere
 Simulans, exhibuit convivium carnum filiorum.
 Pedum quidem plantas et manuum extremos pectines 1595
 Occuluit seorsim ab iis qui viritim assidebant.

Accipiens autem statim ex ignorantia partes haud
 Agnoscendas, comedit cibum, ut vides, generi exitialem.
 Et postea agnoscens facinus inhonestum

Valde ejulavit, reciditque carnes evomens, 1600
 Mortem vero intolerabilem Pelopidis imprecatur,
 Cœnam calce cum diris juste petens.

Ita periit universum Plisthenis genus.
 Ob hanc causam occisum hunc videre tibi licet.
 Et hujus cædis ego justus consarcinator. 1605

Decimum tertium enim me *filium* simul cum ærumnoso
 patre

Expellit cum essem parvulus in fasciis.

Educatum autem me reduxit justitia.

Atque hunc quidem virum ego tetigi etiam cum foris
 Essem, omnem connectens perniciosi consilii artem. 1610

Ita jam pulchrum est mihi vel mori,
 Cum viderim illum vindictæ in septis.

CHO. Ægisthe, contumelia afficere in malis haud laudo.
 Tu vero virum hunc quod voluntarie occideris ais,

- Et quod solus miserandam hanc consulueris cædem. 1615
 Nego evitaturum in iudicio caput tuum
 A populo jactatas cum lapiatidone diras; hoc certo scito.
- AGA. Tune hæc profers inferiori assidens
 Remo, dum ii qui in transtro sunt hasta rerum potiuntur?
 Scies, senex cum sis, quam vere dicatur 1620
 Homini ejus ætatis difficile esse sapere discere.
 Vinculum autem et senecta, et famelicæ
 Calamitates, ad docendum optimæ animi
 Medicæ. Hæc videns nonne vides? (quid tibi prosit?)
 Ne contra stimulos calcitres, ne patiendo labores. 1625
- CHO. Tune ergo, mulier, e bello nuper redeuntis
 Domum servans lectum viri dehonestans, etiam
 Viro imperatori hanc designasti mortem?
- AGA. Et hæc quidem verba planctuum principia.
 Orpheo vero linguam habes contrariam: 1630
 Ille enim omnia attraxit vocis suavitate;
 Tu vero irritans stolidis latratibus
 (Ad vincula) traheris, devictusque mansuetior apparebis.
 (fies.)
- CHO. Quomodo tu mihi rex Argivorum eris,
 Qui, cum illi mortem destinaras, 1635
 Facinus ipsemet propria manu patrare non ausus es?
- AGA. Quoniam dolo agere plane muliebre est opus:
 Ego vero ut antiquus hostis suspectus eram.
 Verum ex hujusce viri opibus conabor
 Civibus imperare; atque immorigerum 1640
 Vinciam gravibus catenis, tanquam frenis asperum
 Et pabulo nimio ferocientem pullum: quin invisis tenebris
 Fames cohabitans eum mansuetum videbit.
- CHO. Quid vero virum hunc ex animo timido
 Ipsemet non occidebas? at simul fœmina 1645
 Regionis deorumque patriorum piaculum
 Interfecit. Orestes num alicubi lucem videt?
 Ut huc reversus, benevola fortuna duce,
 Utriusque fiat occisor fortissimus.
- AGA. At quoniam videris hoc facere atque dicere, cito co-
 gnosces. 1650
- CHO. Eia, amici manipulares, opus hoc non procul.
 Eia, quilibet gladium districtum præparet.
- ÆG. Atqui etiam ego gladio districto haud renuo mori.
- CLY. Suscipientibus (omen) dicis te moriturum: fortunam
 autem interrogabimus. [periculum faciamus]
- CLY. Nequaquam, o charissime virorum, mala malis cumulemus.
 Verum et hæc multa metere est infelix messis.

Calamitatum enim satis est ; neminem cruentemus.

Ite, o senes, ad domus proprias

Antequam patiamini. Tempori cedentes oportebat nos
facere id quod fecimus.

Si autem quid laborum fuerit, horum satis haberemus, 1660

Dæmonis ira gravi infæliciter percussi

Sic se habet mulieris sententia, si quis discere dignetur.

ÆG. Sed hos stultum linguæ florem decerpere

Et projicere ejusmodi verba fortunam tentantes,

Sed moderata a sententia aberrare, imperanti non est
ferendum. 1665

CHO. Argivis absit viro adblandiri malo.

ÆG. Verum ego extremis in diebus tibi adero.

CHO. Minime, si Deus Orestem huc ut revertatur dirigat.

ÆG. Novi ego extorres viros spem depascentes.

CHO. Facito, floresce, contaminans justitiam ; siquidem tibi
copia est. 1670

ÆG. Scito te daturum mihi pœnas hujus stultitiæ ergo.

CHO. Gloriare confisus, tanquam gallus prope gallinam.

CLY. Ne tanti facias inanes hos latratus ; Egomet.

Et tu pulchre rem administrabimus, hisce imperantes
ædibus.

CHOPHORE.

DRAMATIS PERSONÆ.

ORESTES.

CHORUS.

ELECTRA.

NUTRIX.

CLYTÆMNESTRA.

FAMULUS.

NUNTIUS.

PYLADES.

Prologum agit Orestes.

CHOEPHORÆ.

ORESTES.

MERCURI terrestris, qui paterna inspectas imperia,
Servator mihi sis, et adjutor roganti;
Venio enim in hanc terram, et revertor *ab exilio*.

Ad oras tumuli hæc renuntio patri,

Ut audiat et ausculet. * * 5

* * * * *

* * * comam Inacho nutritiam

Hanc secundam, hanc luctuosam

* * * * *

Quam ego rem video? quænam hæc catërva

Procedit mulierum, vestibus pullis

Ornata? quali calamitati hoc assimilabo? 10

Funusne aliquod novum domi accidit?

An patri meo hasce *fæminas* conjiciam

Inferias ferre, mortuorum delinimenta?

Haud aliter est; etenim Electram arbitror

Incedere, sororem meam, luctu gravi 15

Conspiciam. O Jupiter, da mihi ulcisci necem

Patris, et mihi adjutor esto libens!

Pylade, consistamus seorsum, ut ego certo

Dicam quænam hæc sit mulierum supplex pompa.

STROPHE 1.

CHO. Missa, ex ædibus egressa sum 20

Inferiarum prævia deductrix frequenti manuum collisu.

Apparet gena lacerationibus cruentis

Unguium sulco recens-inciso;

Cor vero perpetuo gemitibus pascitur.

Liniperdæ textilium vestium 25

Laciniæ ruptæ sunt præ dolore,

Pectorales amictus

Peplorum, deflendis

Miseriis concussorum.

ANTISTROPHE 1.

Penetrabilis enim horror comas erigens, 30
 In ædibus per somnia præsagiens, in somno viam
 Spirans, intempestivum media nocte clamorem
 E penetralibus edidit terribiliter,
 Fœminarum in cubicula graviter irruens.
 Porro horum somniorum interpretes 35
 Divinitus vaticinati sunt, vera se loqui sponsione quasi
 addita testificantes
 Quod qui sint subter terram conquerantur
 Gravissime,
 Et interfectoribus indignentur.

STROPHE 2.

Talem gratiam ingratam, 40
 Averruncatricem malorum,
 Eheu terra, terra !
 Procurans (cupiens) me mittit
 Impia mulier *Clytemnestra* : Metuo autem
 Verbum hoc proferre. 45
 Quin enim ? triste hoc est inferiarum beneficium sanguine
 semel in terram effuso.
 Eheu ærumnosissima domus !
 Eheu eversiones ædium !
 Expertes Solis, hominibus invisæ
 Tenebræ operiunt ædes, 50
 Propter cædem dominorum.

ANTISTROPHE 2.

Majestas inexpugnabilis, indomita,
 Olim indebellata,
 Per aures mentemque
 Populi permeans, 55
 Nunc recessit. Metuit vero
 Quis ? Prospere agere
 Hoc inter homines Deus est, et plus quam Deus.
 Impetus justitiæ animadvertit
 Celer aliquos ipso die, (circa meridiem) 60
 Aliis vero, in dubia crepusculi luce
 Tarda ira dolores germinant,
 Alios autem inactuosa coercet nox.

Propter sanguinem epotum a terra altrice

Cruor ultionem provocans fixus est, non diffluens. (evanesens.) 65

Noxa luctuosa dilacerat autorem

Ut omnes vires exhauriente morbo scateat.

Expugnatori virginalium thalamorum nullum datur

Remedium: fluviique omnes uno alveo

Euntes detestandam

70

Cædem purgaturi, irent frustra.

Mihi autem necesse est, necessitatem enim urbi communem

Dii imposuerunt: etenim e domo

Paterna nos in servilem induxerunt conditionem,

Justa et injusta,

75

Prout vitæ nostræ fortunæ convenit,

Eorum qui vi agunt laudare, acerbum mentis

Odium coërcenti: lugeo tamen sub vestibus

Infauftam domini

Sortem, occultis luctibus congelata.

80

ELE. Ministræ fœminæ, dispensatrices domus,

Quoniam adestis hujus placationis una mecum

Deductrices, estote etiam de his consultrices:

Super busto fundens has sepulchrales inferias,

Quomodo benevola loquar? quomodo patrem invocem?

Utrum dicam a chara uxore ad charum

Virum me ferre, a matre scilicet mea?

Hoc non ausa sum, neque habeo quid dicam,

Effundens hoc libum super bustum patris.

Aut hoc potius dicam, prout mortalibus lex est,

90

Rependere par hæc mittentibus

Serta, mercedem malorum dignam?

Aut tacite inhonore, quemadmodum periit

Pater, hæc effundens, effusionem a terra bibendam,

Retro cedam, veluti quis effundens purgamenta,

95

Abjiciens vas oculis irretortis?

Hujus este consilii, o amicæ, participes:

Commune enim existimamus odium in ædibus.

Neque occultate in corde, timore cujusquam.

Fatum enim et liberum *virum* manet,

100

Et eum qui sub dominio est alienæ manus.

Eloquere, si quid his habes melius.

CHO. Reverita, ut altare, sepulcrum patris,

Ex animo, jubes enim, sententiam loquar.

ELE. Loquere igitur, ut revereris sepulcrum patris.

105

CHO. Effundens, bene precare benevolis.

ELE. Quinam vero sunt hi amici quos nominem?

- CHO. Primum quidem teipsam, et quisquis Ægisthum odit.
 ELE. Mihi tibi que igitur hæc vota fecero?
 CHO. Tu ipsa, jam satis gnara, hæc dicas. 110
 ELE. Quem igitur alium addam huic cœtui?
 CHO. Recordare Orestis, ipse sit licet procul.
 ELE. Recte hoc, et non parum me prudentem reddidisti.
 CHO. Nunc cædis recordata, authoribus
 ELE. Quid dicam? ignaram instruens doce. 115
 CHO. Ut adveniat illis Deus, aut mortalium aliquis——
 ELE. Num judicem, aut vindicem dicis?
 CHO. Simpliciter dicas, qui vicissim interficiat.
 ELE. Et hæc a me dicta pie a Diis postulabuntur?
 CHO. Quidni? inimico rependere mala. 120
 ELE. *Adsis* Mercuri terrestris, nuncios mihi
 Subterraneos Deos meas audire
 Preces, paternarum ædium inspectores,
 Ipsamque terram, quæ omnia parit,
 Et nutriens, denuo horum fœtum excipit. 125
 Egoque, hanc aquam lustralem effundens mortalibus
 Dico, invocans patrem, Miserere mei
 Charique Orestis, ut ædibus imperemus.
 Nunc enim tanquam deleti erramus
 A genitrice, quæ te permutavit marito 130
 Ægistho, qui tuæ cædis author est.
 Et ego quidem pro serva habeor: ex possessionibus
 Vero arcetur Orestes, hi autem superbe,
 In laboribus tuis luxuriantur multum.
 Huc ut veniat Orestes feliciter 135
 Rogo te: tu vero audi me, pater,
 Concede mihi, ut modestior multo sim
 Matre, et ut manus sit magis pia.
 Nobis quidem hæc vota; sed adversariis
 Apparere dico te, Pater, ultorem, 140
 Et interfectores vicissim interficere juste.
 Hæc in medio bonæ meæ precationis pono,
 Illis optans hanc malam execrationem.
 Nobis vero sursum mittas fausta,
 Cum Diis, Terraque, et Vindicta victrice. 145
 In hæc vota has libo inferias.
 Vos autem lamentis abundare æquum est,
 Pæana super mortuum accinentes.
- CHO. Fundite lachrymas inter singultus et lugubres querelas
 effusas
 Perdito domino 150

155

* * * * *

Ut animi dubia amplius non fluctuarem.

- Sed bene perspicuum respuere cincinnum,
 Siquidem ab hostili capite detonsus fuerit,
 An consanguineus cum esset una mecum lugeret, 195
 In ornamentum hujus sepulcri, et honor patris.
 Sed Deos invocemus, qui norunt
 Quali in tempestate, nautarum instar,
 Agitamur: si vero oportet consequi salutem,
 Parvi seminis fiat magna radix. 200
 Et quidem vestigia, secundum indicium,
 Pedum consimilia, et meis æqualia sunt.
 Etenim duo hæc sunt pedum delineamenta
 Illius ipsius et cujusquam itineris socii.
 Calces tendinumque descriptiones mensuratae 205
 In idem conveniunt meis vestigiis.
 Adest vero dolor, et animi conturbatio.
 ORE. Precare ut reliqua, Diis persolvendas
 Preces enuncians, recte succedant.
 ELE. Quid ergo nunc Divum auxilio assecuta sum? 210
 ORE. In conspectum eorum venis quos nuper videre expetisti.
 ELE. Quem vero mortalium nosti me vocare?
 ORE. Novi te Orestem efflictim cupientem.
 ELE. At quid assequor eorum quæ petii?
 ORE. Ipse ego sum: ne quære qui tibi sit amicus magis. 215
 ELE. Verum dolum aliquem, o hospes, mihi nectis.
 ORE. Ipse ergo contra meipsum dolos machinor.
 ELE. Sed meis in malis ridere vis.
 ORE. In meis quoque, si modo in tuis.
 ELE. Revera Orestem hisce ego te alloquor? 220
 ORE. Ipsum igitur intuens vix agnoscis me.
 Detonsam autem hanc videns sepulchralem cæsariam
 Cumque meis tua vestigia comparans
 In spem erecta es, et me videre expectavisti,
 Tui autem fratris congruentis cum tuo capite 225
 Considera cincinnum capilli, sectioni apponens:
 Ecce vestem hanc, tuæ manus opus,
 Instrumenti textorii plagas; et amplius, ferarum imagines.
 Cohibe te, neque gaudio attonitum reddas animum.
 Amicissimos enim nobis acerbos esse sensi. 230
 ELE. O dilectissima cura paternæ domus,
 O sæpe jam defleta spes, generis paterni sospitatrix,
 Robore fretus, domum recuperabis patris.
 O jucundus oculus, quatuor mihi vices [fratris, patris,
 matris, sororis] præstans!
 Te enim ut alloquar necesse jam habeo. 235
 Amor meus erga patrem et matrem in te

- Vergit, illa vero justissime odio habita est :
 Imo et Sororis crudeliter mactatæ :
 Fidus frater es, mihi honorem ferens :
 Modo Robur et Vindicta, una cum tertio 240
 Jove omnium maximo, adsint mihi.
- ORE. Jupiter, Jupiter, horum speculator esto omnium :
 Aspice vero prolem orbam aquilæ patris,
 Qui occubuit inter plicas et spiras
 Atrocis viperæ. Hos autem orbatos patre 245
 Jejuna premit fames : non enim valent
 Prædam paternam nidis inferre.
 Ira et me et hanc, Electram dico,
 Videre tibi est, prolem patre orbatam,
 Utrosque eodem modo exules ab ædibus. 250
 Tibi sacra facientis teque honorantis maxime,
 Patris pullos hosce perdens, unde
 Habebis a simili manu lauti epuli præmium ?
 Neque Aquilæ prolem interficiens, iterum
 Habebis quo mittas mortalibus signa persuasoria. 255
 Neque imperii hæc radix a te funditus exsiccata
 Aris *tuis* auxiliabitur, diebus quibus boves mactantur.
 Curam gere, e parvâ tollas in
 Magnam domum, quæ videtur nunc plane cecidisse.
- CHO. O liberi, o servatores domus paternæ, 260
 Silete : ne quis audiat, o filii,
 Linguæque gratificans cuncta hæc enunciet
 Imperantibus : quos o si videam aliquando ipse
 Mortuos in fuligine flammæ picea !
- ORE. Nunquam me destituet Loxiæ prævalidum 265
 Oraculum, jubens ut hoc periculum pertransirem,
 Et sublata voce multa efferens (excitans,) et intolerabiles
 Pœnas, sub hepate calido minatus,
 Nisi ulciscerer patris interfectores,
 Eodem omnino modo vicissim interficere me jubens, 270
 Paternorum bonorum ereptionibus efferatum.
 Me vero dixit charæ animæ has
 Pœnas daturum, sustinentem multa injucunda mala.
 Ac primum quidem ad placanda irata numina pœnas ex
 terra (terræ sterilitate imposita)
 Civibus enuncians dixit, hosce mihi morbos, 275
 Carnibus insidentes sævis maxillis
 Lepras exesuras antiquam naturam,
 Albos autem capillos una cum hac exoriri lue.
 Aliosque denunciavit (mihi Apollo) impetus Furiarum
 A paterno sanguine effectos, 280

Clare videnti in tenebris supercilia moventem.
 Telum enim tenebrosum inferorum,
 Qui sceleratorum consanguineorum manu perierunt,
 Et rabies, et inanis nocturnus timor
 Agitat, turbat, et per urbem insequitur 285
 Æreoflagro laceratum corpus. [hominem misere affectum.]
 Atque his quidem neque poculi
 Participes fieri fas est, neque libaminis,
 Ab aris recedere, non visam patris
 Iram sustinere oportet; nec cum quoquam habitare, 290
 Omnibus vero despectum et invisum tandem mori,
 Pessime maceratum in exitialem mortem.
 Talibus oraculis necesse est credere:
 Quod si non credidero, hoc tamen patrandum est.
 Multa enim in unum coincidunt desideria, 295
 Deique jussa, et patris luctus gravis,
 Et rerum premit inopia,
 Et ne cives mortalium præclarissimi,
 Trojæ eversores glorioso animo,
 Duabus mulieribus sint subditi; 300
 Mens enim (Ægisthi) fœminea est: si vero non, statim
 ipse experietur.

CHO. At, o magnæ Parcæ, *date* ex Jovis decreto
 Hac terminari negotium,
 Qua jus transit. 305
 Pro odiosa lingua odiosa
 Lingua rependatur; debitum
 Exigens Justitia altum clamat,
 Pro mortifera plaga mortiferam
 Plagam sustineat. Agentem pati,
 Valde antiquus sermo hæc dicit. 310

STROPHE.

ORE. O pater, gravia perpesse pater, quid tibi
 Loquar, aut quid faciam,
 Secundo vento a longe huc accedens,
 Ubi te lectus *feralis* tenet,
 Lux tenebris par? 315
 Gratia vero pariter
 Vocantur dolor celebris
 Ab Atridis qui prius domos habuere.

CHO. Fili, animum

Defuncti non domat 320
 Valida ignis maxilla,
 Manifestat vero postea iras.
 Lugetur autem mortuus,
 Manifestus fit qui eum læsit.
 Patrumque et matrum [parentum] 325
 Gemitus justus investigat
 Omnia, ab utraque parte (valde) conturbatus.

ANTISTROPHE.

ELE. Audi, o pater, per vices
 Multum lachrymabiles dolores.
 Duorum liberorum lamentatio 330
 Sepulchralis ingemiscit.
 Bustum vero et supplices excipit,
 Pariterque exules.
 Quid horum bene? quid sine malis?
 Non invicta est calamitas *nostra*. 335

CHO. At enim vates Apollo ex his querelis
 Patrare possit lætitiæ voces;
 Et loco gemituum sepulcralium
 Pæan ædibus Regiis
 Amicum recens-ascitum restituat. 340

ELE. Si enim sub Ilio
 Ab aliquo Lyciorum, pater,
 Hasta percussus occubuisses,
 Linquens gloriam (velut hæreditatem) in ædibus,
 Liberorumque viis (vitæ) 345
 Invidendam fortunam parans,
 Amplum habuisses
 Sepulcrum in transmarina terra [litore Troadis]
 Familiæ tuæ tolerabile,
 Amicus inter amicos 350
 Qui honeste illic occubuerant,
 Etiam sub terra insignis,
 Venerandus rex,
 Sacerdosque maximorum
 Regum apud inferos imperantium; 355
 Rex enim eras quamdiu vixisti,
 Ex eorum numero, qui munus regium sibi facto creditum
 Tum bellica virtute, tum eloquentia populo persuadenti
 ornant.

Neque sub Trojæ
 Mœnibus occisus, pater,
 Cum alia hasta cæsa militum turba
 Apud Scamandri fluentum sepultus es.
 Utinam vero, priusquam sic sub interfectoris
 Manu occubuisses,
 Ut exitiale fatum
 E longinquo aliquis audivisset
 Horum laborum experts.

360

365

CHO. Hæc quidem, o nata, auro potiora,
 Magnaque fortuna et hyperborea
 Majora loqueris: doles enim.
 Verum gemini hujus flagelli
 Sonus advenit: horum quidem auxiliores
 Sub terra; horum vero qui dominantur,
 Invisorum horum, manus impuræ sunt:
 Liberis vero (*Agamemnonis*) hoc multo majus pertinet
 [multo vehementius hoc duplex flagellum vexat] 375

370

ELE. Hoc me penetravit tanquam sagitta.
 CHO. Jupiter, Jupiter, ab inferis immittens
 Tarde-punientem vindictam
 In mortalium audax et fraudulentum
 Genus, certe similiter matri delegabitur,
 Mihi detur concinere
 Amarum ejulatum
 Viri interfecti,
 Mulierisque perditæ.
 Quid enim animi sensa occulto?
 Fatum tamen circumvolitat.
 Verum ante faciem,
 Acerbumque cor,
 Ira, infensum odium.
 Quando vero præpotens
 Jupiter manum injiciet?
 Heu! heu! capita (dominos, qui nunc sunt) interficiens.
 Fidelia fiant huic regioni.
 Vindictam super injustis expeto.
 Audite verò a terrestribus honoratæ *Furiæ*.

380

385

390

395

Quinetiam lex est, ex cæde guttas
 Fusas in terram, alium requirere
 Sanguinem. Inclamat enim exitium Erinnys,
 A prius interfectis vindictam
 Aliam vindictæ addens.

400

Ubi, ubi estis inferorum potestates? *Furiæ*,
 Videte, præpotentes diræ interfectorum,
 Videte Atridarum reliquias ad angustias
 Redactas, et ab ædibus
 Inhonore motas. Quo quis se vertat, o Jupiter? 405

ELE. Subsilit iterum mihi charum cor,
 Hunc audienti gemitum.
 Et modo pusillanima sum,
 Viscera mea conturbantur
 Verbum hoc dum audio. 410

E contra, cum fortia
 Strenuaque *profers*, destillat dolor,
 Ut res mihi prosperæ videantur.
 Quid vero dicemus? num dolores
 Quos passi sumus a genitrice 415
 Blandiri licet? hæc autem nequaquam demulcentur.

Tanquam lupa vorax
 Implacabilis est matris ira.
 Icit ictum Martium, Cissiaë
 More bellatricis, 420
 Firmiter scilicet inconcussos et circumductos videre
 Licuit, frequentes manus ictus:
 De loco superiore e longinquo huic plagarum crepitui re-
 spondebat

Pulsatum nostrum et miserrimum caput.
 Eheu! eheu! inimica 425
 Audacissima mulier, quæ hostili funere
 Sine civibus Regem
 Sine luctibus
 Maritum indefletum sepelire sustinuisti!

ORE. Inhonora sunt cuncta quæ memorasti, hei mihi! 430
 Patris vero ignominiam (mater mea) certe luet
 Auxilio quidem deorum,
 Auxilioquestrarum manuum.
 Deinde, cum interfecero, moriar.

ELE. Amputatæ sunt extremitates corporis, ut hoc quoque scias
 Quo autem modo interfecerat, eodem modo etiam sepe-
 livit,

Mortem inferre cupiens
 Non tolerandam ævo tuo.
 Audis paterna opprobria.

ORE. Dicis paternam necem. 440

ELE. Ego vero secessi
 Inhonora, nihili æstimata.
 Conclavi exclusa instar canis noxiæ,

- Promptiores risu effudi lacrymas,
 Gaudens quod luctuosum gemitum absconderem. 445
 Hæc audiens animo
 Inscribe, per aures vero deinde fac
 Ut quieta mentis agitatione altiore cælaturam ducas
 Hæc enim sic se habent,
 Reliqua vero ut ipse intelligas enitere. 450
 Convenit autem inflexibili robore eos aggredi.
- ORE. Te dico; adsis amicis, pater.
 ELE. Ego quidem tibi accino lachrymans,
 Totusque hic chorus sic acclamat,
 Audi in lucem reversus, 455
 Et opitulare adversus hostes.
 Mars Marti auxiliare, Vindicta Vindictæ.
 Eheu Dii, perficite juste.
- CHO. Tremor mihi subrepat audienti has preces.
 Fatum ab antiquo manet, 460
 Precantibus autem adveniat.
 Heu labor consanguineus,
 Et incongrua vindictæ
 Sanguinolenta plaga!
 Heu gemendos intolerabiles luctus! 465
 Eheu dolorem non sedandum,
 Ædibus ulcerosum.
 Propinquos non alienis
 Et peregrinis, sed sibi ipsis invicem
 Vitam adimere, sanguineorum 470
 Deorum sub terra hic est hymnus.
- Verum audientes, beati terrestres *Dii*,
 Hanc precationem, mittite opem
 Liberis lubenter ad victoriam.
- O Pater, qui more non regio obiisti, 475
 Precanti mihi concede ut dominus sim ædium tuarum.
- ELE. Et ego, pater, tua hac ope indigeo,
 Ut fugiam magnam Ægistho inferens mortem.
- ORE. Sic enim legitimæ tibi mortalium dapes
 Fient; si vero non, inter bene cœnantes eris 480
 Inhonorus in pyris nidore fumantibus terræ.
- ELE. Et ego tibi libamina nuptialia meæ hæreditatis
 Afferam ex paternis ædibus:
 Omnium autem præcipue hoc bustum colam.
- ORE. O terra, da mihi ut pater inspiciat pugnam. 485
 ELE. O Proserpina, des et præclarum robur.

ORE. Memento balneorum quibus interfectus es, pater.

ELE. Memento etiam retis quo te interemerunt.

ORE. Catenis non ferreis captus es, pater.

ELE. In tegminibus turpiter excogitatis. 490

ORE. Numquid excitaris his opprobriis, pater?

ELE. Numquid erectum tollis charissimum tuum caput?

ORE. Justitiam mitte quæ auxilietur amicis,

Aut similia invicem des ut damna accipiant,

Si quidem superatus vicissim superare velis. 495

ELE. Et hunc extremum exaudi clamorem, pater,

Videns pullos hosce tuo insidentes tumulo.

Miserere fœminæ, prolisque pariter maris:

Et ne extinguas hoc semen Pelopidarum.

Sic enim, non moreris, ne mortuus quidem. 500

Liberi enim fama salutaris viro

Morienti: sunt tanquam suberes qui ducunt rete,

E fundo contortum servantes funiculum.

Audi, pro te enim fiunt hi questus.

Ipse vero servaris, hunc honorans sermonem: 505

Et quidem inculpatum hunc sermonem honorans

Honorem hujus sepulchri adhuc ne defleti assequaris.

Quod reliquum est, quoniam animo jam erectus es ad facinus aggrediendum,

Fac, fortunam experiens.

ORE. Sic erit; extra cursum autem non est, interrogare 510

Unde inferias misit, quo verbo *mota*

Tardius curans insanabile malum:

Mortuo vero, non id curanti, misera gratia

Missa est: non habeo unde conjiciam qualia sint

Hæc munera, minora vero sunt peccato. 515

Omnia enim si quis effuderit pro sanguine

Unius, inanis est labor; ita se res habet.

Cupienti, si modo nosti, hæc narra mihi.

CHO. Novi, o fili, adfui enim; et, ex insomniis

Et noctivagis terroribus perculsa 520

Inferias hasce misit, Diis invisa mulier.

ORE. Numquid somnium etiam audivistis, ita ut recte referatis?

CHO. Parere Draconem visa est, ut ipsa ait——

ORE. Ubi tandem finit et terminatur sermo?

CHO. In fasciis, instar pueri, involvere 525

Aliquo cibo indigentem, recens natum animal venenosum,

Ipsa etiam adhibuit mammillam in somnio.

ORE. Et quomodo? mansitne mamma ab odioso animali invulnerata?

CHO. Adeo ut cum lacte grumum sanguinis educeret.

- ORE. Non utique inane est visum hoc a marito immissum. 530
- CHO. Illa vero in somnis exclamavit territa.
 Multæ autem intrarunt, extinctæ tenebris,
 Lucernæ in ædes dominæ gratia:
 Mittit vero postea hæc funebria libamina,
 Remediun fore sperans mala ablaturum. 535
- ORE. Sed terræ supplico huic, et busto patris,
 Ut somnium hoc a me perfectum reddatur.
 Judico vero id congruenter se habere.
 Si enim eundem mihi locum relinquens,
 Serpensque fasciis omnibus instructus fuit, 540
 Et arripuit mammillam quæ me nutriit,
 Grumo vero sanguinis miscuit charum lac;
 Illa autem exterrita huic malo ingemuit,
 Oportet igitur ipsam, quemadmodum enutrivit terribile hoc
 monstrum,
 Mori morte violenta: instar draconis vero ego 545
 Ipsam interficiam, ut somnium hoc innuit.
 De his vero prodigiorum interpretem te diligo.
- CHO. Ita sit. Cætera amicis edissere;
 Hos unum quid ut faciant, hos ne quid faciant, jubens.
- ORE. Brevis hic est sermo. Hanc quinem introire *volo*: 550
 Hortor vero ut occultet hæc mea consilia:
 Ut, qui dolo interfecerint venerandum virum,
 Dolo etiam capiantur eodem laqueo
 Morientes, quomodo et Loxias prius effatus est,
 Rex Apollo, vates adhuc non mendax. 555
 Hospiti enim similis, perfectum habens sagum,
 Veniam cum hoc viro Pylade ad aulæ portas,
 Et hospes et amicus ædium.
 Utrique autem vocem emittemus Parnessidem,
 Linguae Phocensis sonum imitantes. 560
 Nec quidem janitorum quisquam læto animo
 Recipiet *nos*, domus enim ex malis insanit.
 Manebimus ita, donec rem conjiciat quis
 Ædes præteriens, et hæc proferat;
 Quid a janua supplicem arcetis? 565
 Ægisthus si domi præsens scit——
 Si igitur transiero limen januarum aulæ,
 Illamque in solio patris invenero,
 Aut si, veniens postea, ad os (coram me)
 Loquetur, et oculos in me conjiciat, plane scias, 570
 Priusquam ipse dicat, Cujas est hospes? mortuum
 Sistam, celeri feriens ense.
 Erinnys vero, raro cæde indigens,

Immixti sanguinis ebibet tertium haustum.
 Tu igitur, tu *Electra*, quæ in domo sunt pulchre serva,
 Ut bene parata hæc eveniant.
 Vos autem hortor linguam faventem ferre,
 Silere, ubi oportebit, et opportuna loqui.
 Hunc *Pyladem* cæterorum curam habere volo,
 Gladii certamina prospera mihi reddentem. 580

STROPHE 1.

Multos quidem terra nutrit
 Terribiles terrorum angores
 Marinæque ulnæ animalium
 Inimicorum mortalibus
 Plenæ sunt, emicant etiam mediæ *inter cælum et* 585
Terram fulgura sublimia,
 Volucresque, et pedestria *animalia*,
 Et ventosarum
 Procellarum iram considera.

ANTISTROPHE 1.

Sed audacissimam viri 590
 Mentem quis enarret?
 Et mulierum animis audacium,
 Et in omnia audaces
 Amores mortalium calamitatibus contubernales,
 Conjugalesque cohabitationes? 595
 Mulieribus imperans
 Amor infaustus vincit
 Et bestias et homines.

STROPHE 2.

Sciat quisquis non levibus
 Curis edoctus est, 600
 Qualem liberorum perditrix
 Misera Thestii filia excogitavit
 Comburendo quandam astutiam,
 Exurens filii *sui* cruentum
 Torrem æquævum, ex quo veniens 605
 A matre clamaverat,
 Et ejusdem mensuræ in diem
 A fato decretum per totam vitam.

ANTISTROPHE 2.

Oportet aliam quandam vulgo jactatam odisse

Sanguinolentam Scyllam, 610
 Quæ hostibus patriam obsidentibus
 Virum charum perdidit, Creticis
 Aureis monilibus
 Persuasa, donis Minois;
 Nisum immortalis capillo 615
 Spolians inconsulte
 Spirantem in somno blando,
 Invenit vero ipsum Mercurius.

STROPHE 3.

Quoniam autem recordati sumus gravium
 Laborum, *reminiscamur*, inopportune vero, infelices 620
 Nuptias, ædibus abominandas,
 Fœmineaque animi consilia
 Contra maritum bellicosum,
 Contra maritum, etiam hostibus formidandum decus:
 Colens etiam ædium focum non calefactum, 625
 Mulieris gladium immania facinora ausum.

ANTISTROPHE 3.

Malorum maxime verbis celebratur Lemnium;
 Verum nimirum lugetur abominandum:
 Comparet autem quis
 [Clytæmnestræ] grave malum malis Lemniis. 630
 Calamitate autem diis exosa
 Mortalium genus inhonorum periiit.
 Colit enim nemo quod Diis invisum est.
 Quid horum non recte colligo?

STROPHE 4.

Prope vero per pulmones gladius 635
 Acutus (amarus) Justitiæ ex adverso
 Transit.
 Quod enim justum non est, campum (viam)
 Esse non pede tritum.
 Omnem Jovis 640
 Majestatem transgressi sunt illicite,

ANTISTROPHE 4.

Justitiæ radix firmatur.
 Ferrum tundit Fatum gladios fabricans:
 Infert ædibus

Filium 645
 Sanguinum antiquiorum.
 Luit pœnam facinoris
 Tandem inclyta profundæ mentis Erinny.

ORE. Puer, puer, audi sonum portarum aulæ.
 Quis intus? o puer; iterum quis, o puer, in domo? 650
 Hac tertia vice famulum domorum voco,
 Utrum hospitibus comis est Ægisthus.

FAM. Recte, audio. cujus es hospes? unde?

ORE. Annuncia dominis ædium,
 Ad quos venio, et novos fero rumores. 655
 At festina, quoniam noctis currus properat
 Tenebricosus, jam tempus vero ut viatores demittant
 Anchoram in ædibus hospites excipientibus.
 Exeat aliquæ ædium præfecta
 Mulier, loci domina. Virum autem *exire* est magis de-
 corum. 660

Pudor enim, in dictis obscura
 Verba non addit: audacter vir alloquitur
 Virum, et observat manifestum signum.

CHO. Hospites, dicatis si qua re opus est; adsunt enim
 Qualia has ædes decent, 665
 Et calida lavacra, et laborum oblectamenta,
 Lectus, justorumque oculorum præsentia.
 Si quid aliud vero agere oportet quod consilium requirit,
 Virorum hoc est opus, quibus communicabimus.

ORE. Hospes quidem Dauliensis sum e Phocensibus: 670
 Proficiscentem proprium sagum gestantem
 Ad Argos, cum divertissem,
 Ignotus ignoto mihi dixit vir obviam factus,
 Quærens a me quo tenderem, et indicans viam,
 Strophius Phocensis: hoc enim in confabulatione didici:
 Siquidem alia de causa, o hospes, ad Argos proficisceris,
 Parentibus, omnino recordatus,
 Mortuum Orestem narra, ne obliviscare:
 Sive igitur ea opinio amicorum vincet, ut revehatur,
 Seu ut inquilina, in æternum hospes, 680
 Sepeliatur, eorum mandata transmittite.

Nunc enim latera urnæ aheneæ
 Cinerem operiunt viri merito deplorati.
 Hæc sicut audiui, enarravi. Utrum vero
 Dominos et affines alloquor, 685
 Nescio; attamen parentem nosse oportuit.

ELE. Hei mihi! hic funditus periimus.

- O ineluctabilis harum ædium imprecatio
 Ut multa inspicis, etiam a longe res bene positas
 Arcubus bene-collimantibus e longinquo feriens, 690
 Amicis me miserrimam denudas,
 Et nunc Orestes, bene enim sibi consuluerat,
 Extra limen lethale pedem ferens,
 Spem quæ in ædibus furoris pulchri
 Medicus fuit, præsentem, in quæstionem adducit. [refert.]
- ORE. Ego quidem hospitibus adeo beatis
 Bonorum causa negotiorum volui
 Innotescere, et hospitio excipi. Quid enim
 Hospite hospitibus est benignius?
 Impium hoc mihi reputabatur in animo 700
 Tale negotium amicis non peragere,
 Promittentem et hospitio exceptum.
- CHO. Non consequeris quicquam minus te dignum,
 Neque minus fueris domui charus.
 Alius similiter venisset idem narraturus. 705
 Sed jam tempus est, ut hospites diurno labore
 Confecti longi itineris, fruantur rebus commodis.
 Duc ipsum in ædium cubicula virilia ad hospites
 Accipiendos apta, (hospitales,) pedissequas (reversos) etiam
 hosce, et itineris comites;
 Ibique consequantur quæ in ædibus commoda sunt. 710
 Consulo tibi hæc agere tanquam rationem mihi reddes.
 Nos autem isthæc ædium dominis
 Communicabimusque, et amicis non destituti
 Consilium super hac calamitate capiemus.
- CHO. Siet, charæ famulæ ædium, 715
 Aliquando oris
 Robur ostendemus pro Oreste.
 O terra veneranda, et venerandus collis
 Sepulchri, qui nunc super navium rectorem
 Corpus regium jaces 720
 Nunc audi, nunc opem fer.
 Nunc tempus instat, quo suada fallax
 Descendat et terrestris Mercurius
 Et nocturnus in hisce dirigat
 Certaminibus gladiatoriiis. 725
- FAM. Videtur hic hospes malum attulisse ædibus,
 Hanc vero Nutricem Orestis fientem video.
 Quo calcas, Gilissa, ædium fores?
 Dolor qui te comitatur sine mercede est.

- NUT. Domina ad hospites Ægisthum vocare 730
 Quam citissime jussit, ut apertius
 Vir a viro hunc nuper allatum rumorem,
 Adveniens audiat. Coram famulis quidem
 Posuit risum sub tristibus oculis
 Occultans ob rem peractam. Bene 735
 Illi, ædibus vero hisce infælicissime accidit,
 Ob hanc famam quam clare nunciarunt hospites.
 Certe ille audiens animo lætabitur:
 Cum interroget de historia. O miseram me!
 Quam mihi antiqui permixti 740
 Dolores non ferendi in his Atræi ædibus
 Accidentes, mentem mihi in pectore mœstam reddiderunt!
 Nunquam tamen adhuc talem calamitatem sustinui;
 Cætera enim mala patienter exhausti:
 Verum charum Orestem, meæ animæ exercitationem, 745
 Quem a matre excipiens enutrivit
 * * * * *
- Et e sublatæ vocis alloquiis quæ per cubiculum nocte va-
 gans dixi,
 Multa et fastidiosa, inutilia mihi quæ sustinui.
 Quod enim non sapit, tanquam brutum pecus,
 Educare necesse, quomodo enim non? tuo pte rationis usu;
 Non enim fatur puer adhuc in fasciis,
 Seu fames, sive sitis, aut humectatio ex urina
 Urgeat, tenera vero alvus infantium sibi ipsi sufficit.
 Hæc omnia prædicens, sæpe vero existimo
 Decepta pueri fascias nitidas reddidi, 755
 Lotrix nutrixque eodem functæ sunt officio.
 Ego vero duplex hoc officium
 Curans, Orestem excepi ad *enutriendum* patri.
 Verum nunc mortuum esse audio misera.
 Vado autem ad virum, harum perniciem 760
 Ædium, qui lubenter hos sermones audiet.
- CLY. Quomodo igitur jubet eum venire instructum?
 NUT. Quomodo? dic rursus, ut certius sciam.
 CLY. Utrum cum satellitibus, aut solum?
 NUT. Adducere jubet hastatos assecclas. 765
 CLY. Tu ne hæc indices huic a domino invisio:
 Sed ipsum venire, ut absque timore audiat,
 Quam citissime jube læto animo.
 Nuncio enim læto clam animo erigatur.
- NUT. Num bene velle videris modo nunciatis? 770
 CHO. Sed, si Jupiter aliquando mutationem malorum dederit.
 NUT. Et quo pacto? Orestes, spes domus, periit.

CHO. Nondum: hæc falsus vates resciscat.

NUT. Quid dicis? numquid nosti quid præter jam dicta?

CHO. Ito, nuncia, fac tibi imperata.

775

Diis curæ sint ea quorum curam suscipiunt.

NUT. Vado, tuisque obaudiam verbis.

Verum eveniat optime, Deorum munere.

STROPHE.

CHO. Nunc supplicanti mihi, Jupiter

Pater Deorum cœlestium,

780

Concede sortem faustam, ut consequar, convenienter

Modestis recte postulantibus, videre *te*

Dijudicantem rem totam.

Dixi, o Jupiter: tu autem eum *Orestem* serves,

Eheu! eheu! ante inimicos vero

785

Intra interiora cubicula eum colloces, ô Jupiter.

Quoniam si eum erexeris

Dupliciter et tripliciter

Lubens tibi retribuet.

ANTISTROPHE.

Respice amici viri pullum orbem

790

Junctum currui

Damnorum, ejusque cursui pone

Modum. Quis moderationem servatam

Hoc videre solum

Finitorum malorum desiderium?

795

Quique interiorum ædium

Divitem recessum administratis,

Audite, benevoli Dii.

Agite, olim occisorum

Expiate sanguinem recenti vindicta.

800

Vetus cædes non amplius in ædibus pariat,

His duobus feliciter interfectis.

O qui magnum habitas speluncam, prospere

Concedas *Oresti* iterum aspicere domum viri

Agamemnonis, et libere

805

Et splendide videre charis

Oculis obscuras

Latebras. [ædes hujusce calamitate obnubilatas.] opi-
tuletur vero juste

Filius Maiæ faventissimus

Factum prosperum concedens.

810

Multa etiam alia (Apollo) revelabit vaticinans
Occulta. Captu autem difficile [nondum impletum] ora-
culum edens

Noctem et tenebras ante oculos præfert,
Die autem exorto etiam nihil manifestius.
Et tunc quidem divitias 815

Idoneas ad expiandam domum
Muliebres faustos
Simulque citharæ sono
Perstrepentes cantus dimittemus
Urbi. Quæ autem feliciter eveniunt, 820

Meum, meum hoc crescet lucrum :
Et calamitas abest ab amicis.
Tu autem confidens, cum advenerit
Pars operis,

Exaudiens in facinore patris causa suscepto 825
Clamantem ad te, fili, patris vocem, [ne eum inultum sinas]
Et finem impone calamitati huic abominandæ,
Perseique in animo
Cor retinens

Iis autem et qui sub terra sunt benevoli, 830
Et qui superius, reddens
Triste beneficium iræ vindicis,
Introferentem cruentæ cædis calamitatem,
Authorem vero necis interimens.

ÆG. Venio quidem non invocatus, sed a nuncio vocatus, 835
Novum rumorem vero audio quosdam
Hospites adventantes ferre, minime optandum,
Mortem Orestis. Hoc spargere in ædibus,
Fiet dolor timorem stillans ad cædem pristinam
Adhuc exulceratum et doloribus mordens 840
Quomodo hæc vera et clara existimem?

An potius mulieribus ex timore concepti rumores
Hi sublimes exsiliunt, [volitant,] morituri absque effectu?
Quid ex his potes eloqui ut manifestes animo?

NUT. Audivimus quidem, tu autem hospites interroga 845
Intus profectus: non enim adeo valent nuncii,
Ac si dominus ipse de his interroget.

ÆG. Videre et inquirere volo ex nuncio,
Utrum ipse morienti prope astitit,
Aut ab obscura fama edoctus refert. 850
Nequaquam certe meam mentem decipiet oculatam.

CHO. Jupiter, Jupiter, quid dicam, unde incipiam

Hæc orans et perturbato animo exclamans?
 Ob benevolentiam vero
 Quomodo justa loquens finiam? 855
 Nunc enim futuræ sunt pollutæ
 Acies securium homines-domantium,
 Aut omnino afferre Agamemnoniæ
 Domui interitum in perpetuum,
 Aut ignem et lucem in libertatem 860
 Ab hostibus partam, magistratusque populum regentes.
 Habebit patrum amplas divitias.
 Talem pugnam solus adversarius
 Cum duobus futurus est divus Orestes
 Edere. Sit vero in victoriam. 865

ÆG. Hei! hei! otototoi!

CHO. Age, age potius;
 Quomodo habet? quem exitum habuit in ædibus?
 Procul hinc stemus, re jam absoluta,
 Ut videamur horum insontes malorum 870
 Esse: pugnae enim constitutus est terminus.

FAM. Hei mihi valde! hei mihi domino interempto!
 Hei mihi etiam iterum tertio alloquio!
 Ægisthus non est amplius. Verum aperite
 Quam citissime, et muliebres fores 875
 Vectibus laxate: etiam valde robusto opus est,
 Non ut opem ferat interfecto: ut quid enim?
 Heu! heu! surdis vociferor, et dormientibus frustra
 Irrita loquor. Ubi est Clytæmnestra? quid facit?
 Videtur enim ipsius cervix prope sub novaculæ acie 880
 Cadere, jure percussæ.

CLY. Quid rei est? Quem clamorem excitas in ædibus!
 Vivum hominem a mortuis occisum esse aio.

CLY. Hei mihi! Intellexi dictum, etiam ex ænigmate.
 Dolo interficimur quemadmodum interfecimus. 885
 Det aliquis securim homines-perdentem citissime
 Sciamus utrum vincimus, aut vincimur.
 Ad hoc enim malum processi.

ORE. Et te quæro. ille quod satis est habet.

CLY. Hei mihi! cecidisti, dilectissime Ægisthe. 890

ORE. Virum diligis? in eodem igitur sepulchro
 Jacebis. Mortuum non unquam prodes.

CLY. Inhibe *manum*, o fili, hanc vero reverere, fili,
 Mammam, ad quam sæpius dormituriens sinul

Gingivis emulxisti nutritivum lac.

895

ORE. Pylade, quid faciam? matrem interficere timebo?

PYL. Quorsum abirent Apollinis oracula

Delphis edita, et fida juramenta?

Omnes prius hostes quam Deos existimes. [Omnium
potius inimicitias tibi suscipiendas crede quam De-
orum.]

ORE. Judico te vicisse, et admones me recte.

900

Sequere: juxta hunc ipsum interficere te volo,

Hunc enim, dum viveret, prætulisti patri:

Moriens huic condormi, quoniam diligis

Virum hunc, cum autem quem oportuit dilexisse, odisti.

CLY. Ego nutriti te; nunc autem senescere velim.

905

ORE. Quæ patrem interfecisti, una mecum habitabis?

CLY. Fatum horum, o fili, author est.

ORE. Et hanc igitur fatum paravit mortem.

CLY. Nihilne vereris maternas diras, fili?

ORE. Eadem, enim quæ peperisti me, projecisti in infortunium.

CLY. Nequaquam ejeci ad ædes amicas——

ORE. Dupliciter venditus sum, libero patre natus.

CLY. Ubi tandem pretium quod vicissim accepi?

ORE. Pudet hoc tibi aperte exprobrare.

CLY. Ne pudeat, sed dic similiter et patris tui malas errores.

ORE. Ne incuses laborantem intus sedens.

CLY. Grave est mulieribus a viro arceri, fili.

ORE. Nutrit autem viri labor sedentes intus.

CLY. Interfecturus videris, o fili, matrem.

ORE. Tu teipsam, non ego, interficies.

920

CLY. Vide sis, cave matris iratas canes.

ORE. Patris vero quomodo effugiam, negligens hæc?

CLY. Videor lamentari viva ad sepulchrum frustra.

ORE. Patris enim fatum hanc tibi decernit mortem.

CLY. Hei mihi quæ pariens hunc serpentem enutrivit!

925

Revera vates fuit iste in somnis timor.

ORE. Interfecisti quem non oportuit, patere ergo quæ non
oportuit.

CHO. Lugeamus igitur etiam horum calamitatem duplicem.

At quoniam multas cædes exsuperavit

Miser Orestes, hoc lætæ accipimus,

930

Ut oculus domus non omnino extinctus cadat.

STROPHE.

Tandem quidem advenit vindicta Priamidis,
Gravis pœna.

Venit autem in domum Agamemnonis
 Duplex leo, duplex Mars. 935
 Et declarat totum
 Oraculo admonitus exul,
 Divinis consiliis excitatus.
 Maxima voce gratuletur sibi herilium domorum,
 Refugium malorum et possessionum attritionis, 940
 Sub duorum inquinatorum
 Infelici fortuna.

ANTISTROPHE.

Advenit vero illi cui curæ fuit occultæ pugnæ
 Dolosa pœna.
 Tetigit vero pugnam manu nunquam fallente confidens
 Jovis filia; Justitiam autem eam
 Appellamus,
 Mortales verum nomen assecuti;
 Exitialem spirans adversus hostes iram.
 Qua Loxias Parnassius, 950
 Magnum inhabitans recessum in terræ colle,
 Inhospitalem, sine fraude dolosam,
 Tandem læsam,
 Persequitur.

Firmiter inhæret Deus non 955
 Opitulari malis.
 Par est cœleste imperium revereri.
 Adest tempus lucem videndi, sed spoliatus sum
 A magno sole ædium.
 Reduc tamen (eum ô deus) in ædes nostras, inde enim
 A longo tempore semper humi prostratus jacuit;
 Fortasse perfectus (Sol s. Orestes ab omni labe purus)
 redibit
 Ad vestibula ædium, quando a domo
 Scelus omne expulerit purgamentis
 Calamitatum expiantibus. Fortunæ autem 965
 Fausto tali jactu
 Omnia (mala) vidisse et audisse querentibus
 Ædium incolis
 Aliquando feliciores cadent. Adest tempus lucem videndi.

ORE. Videte regionis duplicem tyrannidem, 970
 Patris *mei* interfectores, ædium eversores.
 Venerandi quidem erant, in thronis tunc sedentes,

Amantesque etiam nunc, ut conjicere affectus
 Licet, et manet juramentum probationibus.
 Una jurarunt nefarie in mortem patris, unaquæ 975
 Mori: evenere etiam hæc secundum juramentum.
 Videte denuo, horum auditores malorum,
 Artificium, vinculum misero patri,
 Compedesque manuum et pedum pares.
 Extendite, et circulo virorum in propinquo adstantium
 Integumentum hoc ostendite, ut videat pater,
 Non meus, sed qui omnia hæc inspectat
 Sol, impia matris meæ opera.
 Ut aliquando adsit mihi testis in judicio,
 Quod justo perpetravi hanc necem 985
 Matris, Ægisthi enim non memoro necem;
 Habet enim adulteri, ut par est, pœnam:
 Quæ in virum hoc concepit odium,
 A quo liberorum onus sub zona sustinuit,
 Dilectum pridem, nunc vero hostile, ut apparet, malum.
 [liberorum onus.] 990
 Quid tibi videtur? myræna seu vipera fuit,
 Quæ tactu alium putrefacit non morsum,
 Propter immane ausum et impium commentum.
 Quibus nominibus illud commentum compellem, quamvis
 disertus forem?
 Rete feræ, aut mortui pedibus involutum 995
 Loculi tegumentum; rete igitur est.
 Reticulum appelles, et ad ligandos pedes vestes.
 Talem possideat vir furax,
 Hospites fallens, et furacem
 Vitam agens: hoc dolo 1000
 Multos interficiens multum æstuet in animo.
 Talis mihi uxor in domo
 Ne sit: moriar potius Deorum arbitrio sine liberis.

CLY. Hei, hei, tristia opera!
 Horrenda morte interemptus es. 1005
 Hei, hei! manenti dolor augescit.

Fecit, aut non fecit: testis autem mihi est
 Vestis hæc, quam tinxit Ægisthi ensis.
 Cædis vero tinctura post tempus diutinum conjicitur
 Varios colores vestis corrumpens. 1010
 Nunc ipsum laudo; nunc defleo astans,
 Et parricidam vestem hanc alloquens.
 Lugeo quidem opera, et effectum, et totum genus,

Non-expetenda habens hujus victoriæ inquinamenta.

Nemo hominum vitam innocuam 1015

Turpis omnino transiget.

Ad laborem autem hic statim ille ~~vero~~ *tandem* veniet.

ORE. Viderit alius, ego novi quo res recidet,

Me enim, ut aurigam extra cursum ab equis ductum,

Ferunt victum 1020

Animi contumaces. In animo vero est timor

Et cantare paratus, et subsilire ira.

Modo autem dum mentis compos sum, prædico

Amicis, et dico me interfecisse matrem non injuria,

Parricidam scelestam, et eorum odium. 1025

Et incitamentum hujus audaciæ jacto

Pythium vatem Apollinem esse, qui oraculo edidit mihi

Hæc agenti extra malum crimen fore,

Recusanti vero non memorabo qualem pœnam.

Conjectura enim nemo earum atrocitatem assequatur.

Et nunc aspiciate me, quomodo instructus

Hoc oleæ ramo et corona adibo

Apollinis solium, et in umbilico orbis positum fanum,

Et ignis lucem dictam immortalem ;

Ad fugiendum hunc sanguinem communem : neque 1035

Ad domum aliam divertere Apollo permisit.

Hoc tempore dico, omnes Argivi mihi

Ut testes sint, quomodo mala data sunt.

Ego vero errabundus, ab hac terra exul,

Vivus mortuusque, hanc famam linquens, 1040

Sed cum bene fecerim, neque claudatur os (obmutescam)

Malis rumoribus, neque ipse mihi mala vaticinabor,

Liberans totam Argivam urbem,

Duorum draconum facile abscindens caput.

Ah ! Ah ! famulæ mulieres, hæ Gorgonum similes 1045

Pullatæ, et implicatæ

Plurimis serpentibus. Non diutius manebo ego.

CLY. Quæ te phantasïæ, hominum charissime patri,

Exagitant ? Siste : ne timeas valde vincens.

ORE. Non sunt mihi phantasïæ horum malorum. 1050

Certo enim hæ sunt matris iratæ canes.

CLY. Recens sanguis adhuc in manibus est,

Hinc perturbatio tibi in animum cadit.

ORE. Rex Apollo, hæ augentur quidem numero,

Et ex oculis distillant sanguinem odiosum. 1055

CLY. Intus purgatio est. Apollinem cum attigeris,

Liberum te ab his malis faciet.

ORE. Vos quidem has non videtis, ego autem video,
Exagitor vero, et diutius non manebo.

CLY. Verum fortunatus sis, et qui te inspectat Deus 1060
Libens custodiat in periculosis calamitatibus.

Hæc quidem ædibus Regiis

Tertia tempestas

Spirante vento procelloso adfecta est.

Primum quidem liberis mortem inferentes 1065

Dolores miserique Thyestæ.

Secundo viri Regia cædes:

In latrina vero cæsus periit Achivorum

Imperator.

Nunc vero tertius alicunde advenit sospitator: 1070

Aut fatum dicam?

Ubi finiet, ubi desinet,

Recumbens vindictæ robur?

EUMENIDES.

DRAMATIS PERSONÆ.

PYTHIA VATES.

APOLLO.

ORESTES.

CLYTEMNESTRÆ IDOLUM.

CHORUS EUMENIDUM.

MINERVA.

PRÆVII DEDUCTORES.

Prologum agit vates.

EUMENIDES.

PYTHIAS.

EQUIDEM primum precibus hisce veneror
Deorum primam vatem, Terram: post hanc vero Themis,
Hæc nimirum a matre secunda huic
Insedit oraculo, ut fertur. In tertia autem
Sorte, volente ea, nec invito quoquam, 5
Titanis, alia Terræ filia, sedit
Phœbe, hæc vero dedit natale donum
Phœbo, et nomen habet a Phœbe denominatum.
Linquens autem lacum, et Deliam petram,
Appellens ad littora Palladis naves excipientia, 10
Ad hanc terram accessit, et Parnessi sedem.
In pompa vero deducunt eum, et plurimum colunt
Vias excindentes filii Vulcani, terram
Horridam reddentes frugiferam.
Advenientem vero eum valde honorat populus, 15
Delphusque rex regionis hujusce gubernator.
Postquam Jupiter autem animum ejus divina arte implevit
Hunc quartum statuit vatem in solio,
Jovisque patris propheta est Loxias.
Hos precibus initio invoco Deos: 20
Pollas autem Pronæa in sermone celebratur.
Veneror etiam Nymphas, ubi Corycia petra
Cava, avium amans, [ab avibus frequentata] Dæmonum
habitaculum.
Bacchus vero locum possidet, neque oblita sum,
Ex quo Bacchis in prælio dux fuit Deus, 25
Instar leporis Penthei mortem inferens:
Plistique fontes, et Neptuni robur
Invocans, et perfectum altissimum Jovem.
Deinde vates in solio sedeo:
Et nunc quidem ut consequar feliciorum prioribus intro-
itum 30
Quam auspiciatissime concedant, et si qui a Græcis
Adsunt, eant sorte sortientes, ut moris est.

- Vaticinor enim, quemadmodum dirigit Deus.—
 Atrocia profecto dicere, atrocia etiam oculis cernere,
 Iterum me misit ex ædibus Loxiæ, 35
 Ut nec viribus valeam, nec pedes promovere possum :
 Manibus autem curro, non crurum velocitate :
 Tremebunda enim anus, nihil, puero similis,
 Ego quidem serpo ad recessum multis coronis redimitum :
 Video autem virum in umbilico Diis invisum 40
 Sedentem, supplicem, a cujus manibus
 Stillat sanguis, recens evaginatum gladium
 Tenentem, et olivæ prælongum ramum
 Lana prægrandi prudenter coronatum,
 Albo villo. hic enim aperte eloquar. 45
 Coram vero hocce viro admiranda cohors
 Mulierum in soliis sedens dormit :
 Non mulieres, verum Gorgonas dico.
 Sed neque Gorgonum formis assimilabo :
 Vidi enim illas pictas Phineos 50
 Cœnam auferentes : hæ quidem sine pennis
 Apparent, nigræ omnino abominandæ :
 Stertunt autem halitu, cui periculosum est appropinquare,
 Ex oculis quoque distillant exosam vim :
 Ornatusque talis, qualis neque recte ad Deorum 55
 Imágenes, aut in ædes hominum inferatur.
 Gentem hujusce cætus nunquam vidi,
 Nec terra aliqua gloriatur hoc genus
 Nutrire sine damno, non ingemiscere ob labores.
 Abhinc jam harum ædium domino 60
 Ipsi Loxiæ præpotenti curæ sit.
 Medico-vates est et portentorum interpres,
 Aliisque ædium expiator.
- APO. Non te prodam : usque ad finem vero tibi custos
 Prope astans, longe quoque absens, 65
 Inimicis tuis non fiam mitis.
 Et nunc quidem protervas hasce vides
 Somno captas : cadent abominandæ virgines,
 Anus, filiæ vetulæ, quibuscum haud commiscetur
 Deorum quisquam, hominumve, aut ferarum : 70
 Malorum vero causa fuere : unde et malas
 Tenebras incolunt, Tartarumque subtus terra,
 Odia hominum Deorumque cœlestium.
 Nihilominus fugè, neque animo succumbe
 Exagitabunt enim te per continentem longam 75
 Sine tædio errantem per terram vagis cursibus peragratam
 Perque mare, et urbes circumfluas.

Ne ante fatigeris huncce demulcens
 Laborem : accedens vero ad urbem Palladis
 Sedeto, antiquum ulnis amplexus simulacrum : 80
 Ibique horum iudices delinientesque
 Sermones habentes, artificium inveniemus,
 Ut in æternum ab his liber evadas laboribus.

Ego enim persuasi te ut maternum corpus interficeres.

ORE. Rex Apollo, tenes propositum injuriam mihi haud faci-
 endi : 85

Et quoniam hoc in animum induxisti, cura ne me negligas.
 Robur tuum ad faciendum sat idoneum est.

APO. Memineris, nec timor opprimat mentem tuam.

Tu vero, o Mercuri, fraternus sanguis et ab eodem
 Patre, serva eum : merito nomen obtinens, 90

Deductor esto, hunc meum regens

Supplicem. Veneratur Jupiter hanc venerationem legibus
 concessam

Provenientem mortalibus auspicata fortuna.

CU. Dormitisne? ohe, et quid opus est dormientibus?

Ego vero a vobis hic neglectui habita sum 95

Inter cæteros mortuos, quod interfeci *Agamemnonem*

Probrum in mortuis non deficit,

Erro etiam turpiter : vobisque dico quod

Maxime incusor ab hisce.

Passa adeo atrocia ab amicissimis, 100

Deorum nemo mei gratia irascitur,

Interemptæ a manibus matricidis.

Contemplare vulnera cordis mei.

Mens enim sopita visu perspicacior est :

Interdiu vero mortalium fatum non percipitur. 105

Multas profecto mearum liguriistis

Inferias absque vino fusas, sobria placamenta,

Et noctu venerandas cœnas ad focum ignis

Mactavi, tempore nemini Deorum communi.

Et hæc omnia cerno pedibus calcata. [neglecta et con-
 tempta] 110

Hic vero exultans aufugit, hinnuli instar,

Et leviter e mediis retibus

Exsiliit, vobis irridens admodum.

Audistis quæ dixi de anima mea ;

Sapite, o sub terra Deæ : 115

Ego Clytæmnestra quæ sum somnium vos nunc voco.

(CH. Ronchus.)

CLY. Stertatis, vir autem aufugit procul.

- [Dii] enim amici ejus supplicis, mihi haud sunt amici.
 (CH. Ronchus.) 120
 CLY. Valde somno capta es, nec deploras dolorem nostrum :
 Orestes vero, hujusce matris suæ interfector abiit.
 (CH. Stertor.)
 CLY. Clamas, dormis, non exsurges statim ?
 Quod unquam a te factum præterquam malum ? 125
 (CH. Stertor.)
 CLY. Somnus laborque proprii conjuratores
 Diræ dracænæ robur abstulerunt.
 (CH. Ronchus duplex, acutus)
 Cape, cape, cape, cape, dic. 130
 CLY. In somnio persequeris feram, clangis autem veluti
 Canis curam laboris haud intermittens.
 Quid facis ? exsurge, neque te vincat labor,
 Neque ignores damnum somno facta ignava.
 Doleas animo ob probra justa : 135
 Prudentibus enim instar stimulorum sunt.
 Et sanguineum tuum halitum afflans illi,
 Spirituque, ventris æstu eum labefaciens,
 Persequere, macera eum secunda consecratione.
 CHO. Excita, excita, et tu hanc, et ego te. 140
 Dormisne ? exsurge, et excute somnum.
 Videamus siquid hujus procemii frustraneum sit.

STROPHE 1.

- Hei ! hei ! popax ! injuriam passæ sumus, amicæ :
 Multa quidem passa sum, et frustra, ego.
 Passæ sumus injuriam gravissimam, papæ ! 145
 Malum non ferendum.
 Eretibus excidit, aufugit præda.
 Somno capta prædam perdidit.

ANTISTROPHE 1.

- Eheu, Jovis fili, furax es.
 Juvenis autem vetulas Deas astutia devicisti, [proculcasti]
 Supplicem venerans et in Deos impium
 Et in parentes crudelem :
 Matricidam furtim abstulisti Deus cum sis.
 Quid horum recte fieri quis dicet ?

STROPHE 2.

- Mihi autem probrum e somno veniens, 155

Percussit instar aurigæ
 Stimulo medium corpus feriente
 Sub præcordia, sub jecur,
 Flagellatoris,
 Inimici tortoris 160
 Gravi valde gravi horrore percellar.

ANTISTROPHE 2.

Talia perpetrant juniores Dii
 Imperio potiti præter jus,
 Sanguine stillantem thronum
 A capite ad pedes 165
 Licet terræ umbilicum
 Videre, cædis
 Terribili piaculo, quod ipse suscepit, pollutum.

STROPHE 3.

Domestico vero, vates, tuo inquinamento
 Recessum contaminasti, ipse 170
 Tuopte quidem ductu, et tuapte sponte,
 Injustorum quidem Deorum simulacra honorans,
 Ab antiquo vero genita fata perdens.

ANTISTROPHE.

In me quoque sævus, sed hunc non solvetur
 Sub terra fugiens, 175
 Nunquam liberabitur.
 Cædis autem reus cum sit, alium in capite illius
 Contaminatorem possidebit.

APOLLO. Statim, jubeo, his ædibus
 Excedite, discedite a recessibus fatidicis; 180
 Ne accepto alato albo serpente, (sagitta,)
 Ab aureo nervo cum impetu prorumpente
 Præ dolore emittas nigram, ex hominibus, spumam,
 Evomens grumos quos e cæde hausisti.
 Ædibus hisce accedere non convenit : 185
 Verum ubi capita abscindentes, oculos effodientes
 Exercentur vindictæ, cædesque, seminisque liberorum
 Abortus, testium exsectio, et partium extremarum
 Amputatio lapidatioque; ubi mussitant ejulatum
 Multum sub spina defixi: age, auditis 190
 Qualis convivii, Diis abominandæ,

- Desiderium habetis. Eoque ducit universa species
 Oris vestri. Antrum leonis sanguinem sorbentis
 Inhabitare tales par est, non autem in vicina
 Hujus oraculi sede deversari inquinamenta. 195
 Excedite absque pastore pascentes : [errantes]
 Talem enim gregem Dii omnes aversantur.
- EUM. Rex Apollo, ausculta mihi vicissim.
 Tu ipse horum non particeps es,
 Verum unus, unicus totius rei author es. 200
- APO. Quomodo? tam longe sermonem extende.
- EUM. Oraculo jussisti ut hospes matrem interficeret.
 Oraculo jussi pœnas patris affligere. Quid tum?
- EUM. Deinde pollicitus es te esse novæ cædis defensor.
- APO. Etiam jussi ad has domos reverti. 205
- EUM. Et deductrices hasce probris insectaris.
- APO. Non enim his ædibus accedere par est.
- EUM. Verum hoc nobis mandatum est.
- APO. Quis hic honor, jacta præmium *hoc* amplum.
- EUM. Matricidas ex ædibus arcemus 210
- APO. Quid enim? mulieris cædes, quæ maritum
 Interfecit, non habeatur pro cæde mutua consanguinea.
 Tum sane nullo in honore haberentur, nihilque valerent
 Junonis jugalis et Jovis fœdera.
 Venus etiam inhonora hoc sermone abjicitur, 215
 Unde mortalibus adveniunt deliciæ charissimæ.
 Torus enim viro et uxori sacer esse debet,
 Et ipso jurejurando sanctius colendus.
 Tu igitur si sese invicem interficientibus adeo indulges,
 Ita ut nihil propterea labores, nec irata (cædis auctorem)
 respicias, 220
- Dico te injuste Orestem persequi.
 Alterum enim [Orestis facinus] video te ægerrime tulisse,
 Alterum vero [Clytæmnestræ] manifesto remissius tractare.
 At causam hanc Minerva Dea judicabit.
- EUM. Virum istum non relinquam unquam. 225
- APO. Tu igitur persequere, et plus laboris insume.
- EUM. Honores meos ne tu extenuas verbis.
- APO. Nolo sustinere ut a te honores reciperem.
- EUM. Magnus enim diceris apud solium Jovis.
 Ego vero, trahit enim secum maternus sanguis vindictam,
 Hunc virum persequor, et instar venatricis sequor.
- APO. At ego opitulabor, et supplicem liberabo:
 Atrox enim inter homines et Deos
 Est ira supplicis, si volens eum prodidero.

- ORE. Regina Minerva, Apollinis jussu 235
 Advenio, propitiae vero suscipe me cædis reum,
 Non vero piaculo pollutum, neque impurum manu,
 Sed jam obtusum, et probe exercitatum
 Aliis in ædibus et profectionibus mortalium. [salutationibus hominum, quos purificationis causa adii.]
 Similiter terram et mare pertransiens, 240
 Observans Apollinis jussa oraculo data,
 Accedo domum et simulacrum tuum, o Dea.
 Hic morabor, expectans causæ finem.
- CLY. Sit ita. hoc viri est manifestum signum. 245
 Sequere consilia indicis vocem non edentis.
 Sicut enim canis vulneratum hinnulum,
 Ex sanguinis guttis indagamus.
 Multis autem laboribus gravissimis anhelant
 Viscera: terræ enim omnis peragratus est locus,
 Et supra mare sine alis volans 250
 Huc persecuta veni, non tardior nave.
 Et hic nunc hic resedit.
 Odor humani sanguinis arridet mihi.
- Vide, vide iterum,
 Observate omnia. 255
 Ne aufugiat
 Matricida impunis.

STROPHE.

- Hic rursus robur habens, simulacrum
 Amplexus Deæ immortalis,
 Judicio se sistere volet ob manuum facinus. 260

ANTISTROPHE.

- Hoc autem fieri non queat: maternus sanguis humi est,
 Non revocandus, papæ!
 Liquidus terra fusus periit.

- Verum vicissim oportet te dare pœnas, a vivo ut sorbeam
 Rubrum e membris libum, a te vero 265
 Pastum habeam haustus non hauriendi:
 Et vivum te macerans deducam deorsum.
 Vicissim pœnas lues ob maternam calamitatem.
 Ibi videbis quis mortalium injuria affecit alium,
 Seu in Deum, sive in hospitem aliquem 270

Impie agens, aut in charos parentes,
 Unum quemque ferentem pœnas facinori pares.
 Magnus enim Pluto a mortalibus rationes cujusque faci-
 noris exigit

Sub terra.

Omnia inspectat animo memori. 275

ORE. Ego, malis edoctus, novi

Multa purgamenta, et loqui cum oporteat,
 Et silere similiter : hac vero in causa
 Loqui constitutus sum a sapiente informatore.
 Dormit enim et elanguescit manus sanguis, 280

Maternæ cædis piaculum eluitur.
 Recens enim cum esset apud domum Dei
 Phœbi, purgamentis porcellorum cæsorū ablatus est.

Longum vero mihi esset ab initio repetere
 Quot homines jam sic adierim, ut nihil iis conversatio mea
 nocuerit. 285

Tempus tollit omnia senescens simul.
 Et nunc quidem e puro ore fauste invoco
 Reginam hujusce regionis Minervam, ut mihi
 In auxilium veniat : possidebit autem sine hasta
 Meque ipsum et terram et Argivum populum, 290
 Fidum merito in perpetuum auxiliatorem.

Verum seu in locis regionis Libycæ
 Circa Tritonis fluentum, rivi ubi nata est,
 Rectum statuit aut coopertum pedem,
 Amicis auxilium ferens, sive Phlegræam planitiem, 295
 Ut dux fortis, inspectat,
 Veniat, audit enim etiam procul existens Deus,
 Ut horum averruncatrix mihi fiat.

CLY. Nec Apollo te aut Minervæ robur
 Liberet, quin neglectus 300

Pereas, ubi animo gaudeas ignorans,
 Ineruentum animal dæmonum umbra.
 Vicissim ne loqueris, sed exspuis sermones,
 Mihi nutritusque et sacratus?

Etiam vivus me pasces, neque ad altare cæsus : 305
 Hymnum vero audies hunc ligatorium tui.

CLY. Age autem, jungamus chorum, quoniam
 Cantum exosum
 Ostendere statutum est,
 Simulque proferre quo ritu ordo noster 310
 Muneris vices sibi demandatas inter homines expleat.

Recti iudices cupimus fore.
 Puras manus habentibus
 Nulla a nobis ira adrepat,
 Illæsus vitam transigit: 315
 Ei vero qui scelerate agens, quemadmodum hic *fecit*,
 Sanguineas manus occultat,
 Testes veræ mortuis
 Faventes, ultrices sanguinis
 Certo apparemus. 320

STROPHE 1.

Mater quæ me peperisti, o mater
 Nox, cæcis et videntibus
 Pœnam, audi: Latonæ enim filius
 Inhonoram me facit,
 Hunc auferens 325
 Hinnulum, maternæ cædis
 Expiationem propriam.
 Super mactatum vero
 Hic cantus, delirium,
 Insania, amentia, 330
 Hymnus Furiarum,
 Ligatorius animorum, absque lyra
 Cantatus, tabefaciens mortales.

ANTISTROPHE 1.

Hanc enim sortem validum
 Fatum destinavit firmiter 335
 Manere, quibus cædium propinquorum perpetratio
 Inanis contigit,
 Hosce persequamur, donec
 Sub terra veniat: mortuus autem
 Non admodum liber est. 340
 Super mactatum vero
 Hic cantus, delirium,
 Insania, amentia,
 Hymnus Furiarum,
 Ligatorius animorum, absque lyra 345
 Cantatus, tabefaciens mortales.

STROPHE 2.

Natis nobis sortes
 Hæ assignatæ sunt:

Ab immortalibus vero manus
 Abstinerè, neque quis nobis est 350
 Conviva communis.
 Candidarum vestium
 Expers, exsors sum :
 Domuum enim suscepi
 Eversiones, quando Mars, 355
 Mitis cum sit, amicum interfeciat ;
 In hunc enixe irruentes,
 Quamvis validum, similiter
 Perdimus ob sanguinem recentem.

ANTISTROPHE 2.

Festinamus autem auferre 360
 Hanc curam a quoquam,
 Deorum immunitatem
 Meis precibus statuere,
 Nec in eorum iudicium venire
 Jupiter enim sanguinem stillans 365
 Abominandum hoc hominum genus sermone
 Suo non dignatus est.
 Opiniones vero hominum de se, etiamsi sub æthere
 Venerandæ [tantum non ad sidera elatæ] consumptæ
 Sub terra deficiunt inhonoræ 370
 Nostro accessu pullato,
 Saltibusque pedum sanguinolentis.

STROPHE 3.

Exsiliens enim a longe graviter cadens
 Defero pedis robur,
 Titubantia crura longo cursu defessis, 375
 Non ferendum damnum.

ANTISTROPHE 3.

Cadens autem sub animi noxa hoc non intelligit :
 Tales enim in virum tenebræ propter scelus advolarunt,
 Et obscuras quasdam tenebras contra domum
 Queruntur multiplices gemitus. 380

STROPHE 4.

Ira enim promptæ
 Et versatiles, et malorum

Memores venerandæ,
 Et a mortalibus difficulter demulcendæ sumus,
 Obeuntes regna ignobilia, honore carentia 385
 Diis separata,
 Sole carentia, aspera
 Vivis et mortuis simul.

ANTISTROPHE 4.

Quis igitur mortalium hæc non veneretur
 Et metuat, 390
 Meam audiens legem
 A fato constitutam a Diis
 Datam perfectam? superest mihi
 Præmium antiquum, neque
 Ignominiam consequor, quamvis sub terra 395
 Stationem obtinens, et tenebras Solis expertes.

MIN. A longe exaudivi ego vocis clamorem,
 A Scamandro terram occupans
 Quam duces et primores Achivorum,
 Captivæ pecuniæ sortem magnam, 400
 Attribuerunt quicquid est in æternum mihi,
 Selectum munus Theseos posteris;
 Unde veni propere indefesso pede,
 Absque alis vento implens [stridens] sinum ægidis,
 Pullos adultos adjungens currui. 405
 Novum vero cernens hunc terræ cætum,
 Nihil quidem timeo, admiratio vero oculis inest.
 Qui tandem estis? omnes autem in commune alloquor;
 Hunc etiam hospitem insidentem simulacro meo,
 Et vos nulli eorum qui gignuntur generi similes, 410
 Nec inter Deas a Diis visas,
 Neque mortalibus formis similes.
 Deformem vero proximos conyiciari
 Longe a recto est, et abest Justitia.

CLY. Audies cuncta breviter, o Jovis filia. 415
 Nos sumus Noctis æternæ (tenebrosæ) filiæ:
 Diræ vero vocamur in ædibus sub terra.

MIN. Genus quidem novi, et unde nomen obtines.

EUM. Honores meos statim audies.

MIN. Intelligam si quis aperte loquatur. 420

EUM. Homicidas ex ædibus arcemus.

MIN. Et homicidæ ubi fugæ est terminus?

- EUM. Ubi gaudere nusquam moris est.
 MIN. Numquid et tale exilium huic destinās?
 EUM. Matricida enim fore dignatus est. 425
 MIN. Nullius aliæ necessitatis metuens iram?
 EUM. Ubi enim tantus stimulus ac matrem interficere?
 MIN. Duobus præsentibus dimidium sermonis adest.
 EUM. At juramentum ejus accipiamus, si dare vult.
 MIN. Malis haberi justa quam juste agere. 430
 EUM. Quomodo? dic: verborum prudentum non indiga es.
 MIN. Dico, vi juramenti iniqua haud vincere.
 EUM. Verum examina, litem vero juste dirime.
 MIN. Numquid penes me erit causæ finis?
 EUM. Quidni? veneramur dignam dignis. 435
 MIN. Quid ad hæc, hospes, respondere vis?
 Referens vero patriam, et genus, et ærumnas
 Tuas, deinde propulsa hoc vituperium.
 Si modo causa fretus, simulacrum hoc
 Sedes amplexus prope domum meam 440
 Venerandus supplex, instar Ixionis;
 His omnibus responde quod mihi intellectu facile sit.
 ORE. Regina Minerva, primum magna te cura
 Quæ quantum ex postremis verbis colligo, te habet sollici-
 tam, liberabo.
 Non sum contaminatus, neque inquinamentum 445
 Contrahit a manu mea amplectenti simulacrum tuum.
 Horum vero signum tibi proferam magnum:
 Mutus ut sit cæde contaminatus, lex est,
 Donec a viro sanguinis piaculo reum liberante
 Mactationes lactentis pecudis cruentabunt. 450
 Dudum in aliis ædibus hæc mactavimus, [hæc sacra per-
 fecimus]
 Et animalibus et fluentis liquidis.
 Hanc curam sic longe removeo.
 Meum autem genus ut se habeat, statim audies.
 Argivus sum, patrem vero nosti optime, 455
 Agamemnonem, nautarum Ducem,
 Quicum tu Trojam Ilii urbem funditus
 Evertisti. hic obiit inhonore, domum reversus:
 Ipsam vavra mea mater
 Interfecit; et reticulis doloso artificio textis 460
 Occultans, ipsa professione sua declaravit cædem balnei
 opem perpetratam.
 Egoque reversus, exulans antea temporis,
 Interfeci matrem, neque id nego,

- Pœnis vicissim lethalibus ob charissimi patris necem.
 Et horum in commune Apollo auctor fuit, 465
 Dolores prædicens stimuli instar pungentes cor,
 Si horum quicquam non facerem adversus cædis auctores.
 Tu, utrum juste necne, litem dirime :
 Tecum enim agens omnino hæc laudabo.
 MIN. Res major est quam ut mortalium quis existimet 470
 Se posse dirimere : nec mihi quidem licet cædis
 Litem celeriter vindictam provocantis determinare.
 Præsertim quod tu bene paratus
 Supplex venisti purus innoxius ad ædes *meas*.
 Nihilo secius tamen te, si insons apparueris, urbe mea
 recipiam, 475
 Hæ vero ingrato munere fungentes,
 Nec consecutæ victoriam,
 Retrocedant : venenum ex animis
 Terra cadens, haud ferendus æternus est morbus.
 Et hæc quidem. ita se habent, utramque partem manere,
 Utramque autem dimittere sine offensione haud licet.
 Verum quandoquidem res huc pervenit,
 Cædis Judices juramento obligatos seligens
 Hanc legem in æternum duraturam feram.
 Vos autem testimonia et argumenta 485
 Vocate in auxilium causæ juramenta.
 Secernens vero civium meorum optimos
 Veniam, ad recte dirimendam hanc causam :
 Juramentum transgressos nihil iniquum animis.

STROPHE I.

- CLY. Nunc pravitas novarum 490
 Legum, si vicerit
 Causa noxia
 Hujusce matricidæ.
 Omnes jam mortales hoc facinus
 Facilitati adaptabit. *ad idem aggrediendum promptos faciet.*
 Multæ certissimæque a liberis illatæ
 Perpersiones manent parentibus,
 In posterum.

ANTISTROPHE I.

- Neque Furiarum quæ mortales inspectant
 Adrepet ira aliqua 500
 Hisce facinoribus :

Omnem cædem [inultam] abire sinamus.
 Patietur enim alius ab alio
 Questus proximorum mala,
 Cessationem et effugium, et sanationem
 Horum malorum non firmam : infelix vero
 Frustra consolabitur.

505

STROPHE 2.

Neque quis invocet nos
 Calamitate percitus,
 Hoc verbum inclamans
 Eheu Justitia !
 Eheu Furiarum throni !
 Talem fortasse pater quis
 Aut mater recens vulnerata
 Ejulatum ejulet : quandoquidem
 Cecidit domus Justitiæ.

510

515

ANTISTROPHE 2.

Aliquando timor
 Et animorum inspector
 Et animis insidens timet. [terret conscientiam.]
 Saluberrimum est
 Inter angores sapere discere
 Quis vero nihil in luce
 Cordis enutriens.
 Sive urbs sive homo similiter,
 Amplius veneretur Justitiam ?

520

525

STROPHE 3.

Neque vitam legibus solutam,
 Nec tyranno subditam
 Laudes.
 Medio omni robur Dæus dedit,
 Alia aliter inspicit.
 Aptum verbum dico,
 Impietatis filia est
 Contumelia quam certissime :
 E sanitate vero animi provenit
 Omnibus chara et
 Votis expetita felicitas.

530

535

ANTISTROPHE 3.

In summa vero dico,

Altare Justitiæ reverere :

Neque ipsam,

Lucrum respiciens, impia 540

Pedis conculcatione ignominia afficias.

Vindicta enim aderit,

Dignus manet exitus.

Quapropter unusquisque parentum

Sanctitatem revereatur 545

Et hospites honorantia

Ædium commercia

Revereatur. [et hospitum jura ad ædes deversantium pie
colat.]

STROPHE 4.

Quocirca is qui non necessitate coactus

Justus fuerit, infelix non erit: 550

Funditus perire nunquam queat.

In contraria audacem legum violatorem dico,

Omnia commiscentem sine justitia

Suo tempore magna cum vi interiturum

Cum vela invaserit tempestas 555

Fractasque antennas.

ANTISTROPHE 4.

Invocat autem non audientes :

In mediis et invictis fluctibus (oppressus) :

Tum ridet Deus hominem audacem,

Duitius non gloriantem cernens inextricabilibus 560

Calamitatis laqueis irretitum, e quibus expedire se nullo
modo potest.

Post longum enim tempus pristina felicitate

Scopulo justitiæ allisa

Periit indefletus ignotus ab omnibus.

MIN. Promulga, præco, et multitudinem cohibe. 565

Penetrans * * Tyrrhena

Tuba, humano spiritu impleta,

Intentam vocem proferat multitudini.

Repleto enim hocce concilio,

Tacere præstat, et leges meas ediscere 570

Totam urbem in perpetuum,

Et ut horum recte dijudicetur causa.

CLY. Rex Apollo, quæ habes, dominare.

Dic quid tibi cum hac re.

- APO. Testimonium ferens veni : est enim ædium
 Supplex hic vir, ædium mearum domesticus,
 Hujusce autem cædis expiatorius sum ego :
 Simulque causam ipse ago : verum incusor
 Hujusce maternæ cædis. Tu vero introduce
 Ut nosti, hanc confirmans causam. 575
 MIN. Vestrum est loqui, introduco vero causam.
 Accusator primus initio loquens,
 Fiat totius rei verus informator.
 EUM. Multæ quidem sumus, compendio vero loquemur.
 Responde autem verbum verbo vicissim adaptans. 585
 Dic primum utrum matrem interfecisti.
 ORE. Interfeci. hoc nullatenus nego.
 EUM. Unum quidem hoc est trium luctationum.
 ORE. Non jacenti (*devicto*) hunc jactanter profers sermonem.
 EUM. Oportet ut dicas quomodo interfecisti. 590
 ORE. Dicam. Manu gladio armata collo vulnus infligens.
 EUM. A quo persuasus es ? et cujus consiliis ?
 ORE. Hujusce oraculis. testis mihi adest.
 EUM. Vatesne tibi author fuit ut matrem interficeres ?
 ORE. Adhuc quidem de fortuna mea non conqueror. 595
 EUM. Verum si te corripuerit calculus, fortasse aliud dices.
 ORE. Credo, sed a tumulto auxilia mittet pater.
 EUM. Matrem interficiens mortuis confide.
 ORE. Duorum enim inquinamentorum concursus habuit.
 EUM. Quomodo ? doce eos qui in his jus dicunt. 600
 ORE. Maritum suum interficiens patrem etiam meum interfecit.
 EUM. Tu quidem vivis, illa autem a cæde libera.
 ORE. Quid ergo eam vivam in exilium non fugasti ?
 EUM. Non erat consanguinea viri quem interfecit.
 ORE. Egone vero sum matris meæ consanguineus ? 605
 EUM. Nonne enim nutriit te, o homicida, intra
 Zonam ? abominaris charissimum maternum sanguinem ?
 ORE. Jam tu testimonium fer : indica
 Autem mihi, Apollo, si ipsam juste interfeci.
 Fecisse enim, ut res est, non negamus ; 610
 Verum utrum juste necne tuo animo
 Videatur hæc cædes facta, judica, ut hisce referam.
 APO. Referam vobis hanc Minervæ
 Legem vere, vates cum sim non mentiar.
 Nunquam dixi quid fatidicis in sedibus 615
 De viro, muliere, aut urbe,
 Quod Jupiter cœlestium pater non præcepit.
 Hoc quidem jus quantum valeas edisce.

Vobis autem præcipio patris consilio obsequi.

Juramentum enim non est Jove potentius. 620

CLY. Jupiter, ut tu ais, hoc oraculum protulit,
Ut diceret Oresti huic, quod patris necem
Ulciscens matri nullum honorem haberet?

APO. Non enim idem est, [mulierem occidi] et virum illustrem
mori,

A Jove concessis sceptris nobilitatum, 625

Idque a muliere, non validis

Arcubus longe-jaculantibus, tanquam Amazonis.

Verum, ut audies, Minerva, vosque qui sedetis

Ad hanc litem calculo dirimendam,

Eum enim ab expeditione bellica lucrifacientem 630

Pleraque meliora benevolis recipiens

Lavacrum ei, balneum paranti, in fine [lavationis]

Pallium præbuit, et exitum non habente

Artificioso indumento virum illigans percussit.

Hoc viri fatum vobis relatum est, 635

Venerandi viri, navarchæ.

Hanc talem retuli, ut mordeatur (ad indignationem moveatur) populus,

Qui constitutus est ad decernendam hanc causam.

CLY. Patris fatum veneratur Jupiter ut videtur ex tuo sermone:

Ipse autem compedibus vinxit patrem vetulum Saturnum.

Quomodo hæc hisce non contraria dicis?

Vos autem hæc ut audiatis contestor.

APO. O abominanda animalia, Deorum odia!

Compedes quidem solvat, est hujusce rei remedium,

Et plurimum artificium liberatorium: 645

Postquam vero viri sanguinem attraxerit pulvis

Semel morientis, nulla amplius fit resurrectio.

Horum incantamenta not concessit pater

Meus, alia vero omnia sursum deorsum

Volvens constituit, viribus non anhelans. 650

CLY. Vide quomodo tu defendere hunc reum possis, ut absolvatur.

Matris sanguinem consanguineum effundens terra

Deinde Argis paternas ædes incolet?

Quibus usus altaribus publicis?

Quæ contribulium lavacrum hunc recipiet? 655

APO. Et hoc quoque dicam, et attende quam recte dicam.

Mater non est partus appellati

Procreatrix, verum nutrix foetus recens sati:

Procreat ille qui rigat, hæc vero ut hospes hospiti

- Servavit germen quibus ne noceat Deus. 660
 Signum hujusce sermonis monstrabo tibi.
 Pater quidem fiat sine matre: vicinus
 Testis adest filia cœlestis Jovis,
 Non in tenebris alvi enutrita,
 Quale tamen germen nulla Dearum pariat. 665
 Ego vero, Minerva, aliaque quemadmodum novero,
 Urbem tuam et populum faciam magnum,
 Et hunc misi tuarum ædium incolam,
 Fidus ut fiat in perpetuum.
 Et hunc possideas auxiliatorem, o Dea, 670
 Et posteros: et hæc in æternum maneant,
 Horum fœdera ut amplectantur posterī.
- MIN. Jam his præcipio ex animo ferre
 Calculum justum, jam dictum est satis.
- CLY. Nobis quidem jam omnis emissa est sagitta: 675
 Maneo ut audiam quomodo certamen hoc dijudicabitur.
- MIN. Quid enim? quomodo decernens a vobis irreprehensa
 sim?
- CLY. Audivistis, quæ audivistis, in pectore vero
 Sententiam ferentes juramentum reveremini, hospites.
- MIN. Audiatis jam legem populus Atticus, 680
 Primæ causæ fusi sanguinis iudices.
 Manebit autem in posterum populo Ægei,
 Semper incorrupta hæc erit curia.
 Areopagum verò hunc, Amazonum sedem,
 Tentoriaque, quando venerunt ob iram in Theseum 685
 Bellum inferentes, et urbi huic novæ
 Altas turres habenti turribus tunc opposuerunt:
 Marti autem sacrificarunt, unde nomen obtinet
 Petra, et Areopagus: in hoc majestas
 Civium, timorque cum reverentia cognatus ab injuria 690
 Coercebit, dieque et noctu simul,
 Ipsis civibus novas non introducentibus leges [non de-
 lentes leges]
 Malis accessionibus: cœno aquam
 Limpidam inquinans, nunquam invenies potum.
 Neque anarchiam neque tyrannidem 695
 Curantibus civibus meis consulo venerari,
 Et severitatem omnem extra urbem non ejicere.
 Quis enim mortalium nihil metuens, justus erit?
 Talem juste metuentes majestatem,
 Regionisque munimentum, et urbis salutem 700
 Habeatis qualem hominum nemo obtinet,

Neque inter Scythas, nec in Pelopis locis.

A muneribus immunem hanc curiam,

Venerandam, ad iram promptam, (severam) pro dormientibus

Pervigil terræ præsidium constitui.

705

Hanc quidem adhortationem extendi meis

Civibus in futurum. Recte autem agere oportet,

Et calculum tollere, et litem determinare,

Reveritos juramentum. Dicitur sermo.

CLY. Et quidem gravem hanc terræ societatem

710

Consulo nullatenus ignominia afficere.

APQ. Ego quoque oracula et mea et Jovis

Timere jubeo, nec infructuosa facere.

CLY. Verum res sanguineas, non sortitus, curas,

Oracula non amplius pura proferes hic moratus.

715

APQ. Numquid et pater erravit consilii

In expiatione primæ cædis ab Ixione factæ?

CLY. Ais. ego vero causam non consecuta

Gravis admodum huic regioni conversabor iterum.

APQ. Verum inter juniores et veteres Deos

720

Inhonora es tu: vincam autem ego.

CLY. Talia fecisti etiam Pheretis in ædibus:

Persuasisti fatis ut mortales facerent immortales.

APQ. Æquum est profecto venerantem beneficio afficere.

Maxime vero cum id roget. [indigeat]

725

CLY. Tu quidem veteres leges corrumpens

Somno decepisti veteres Deas.

APQ. Tu quidem statim, non consecuta causæ finem,

Evomes venenum inimicis tuis minime grave.

CLY. Quandoquidem inequitas [insultas] mihi vetulæ juvenis,

Hujusce causæ auditor maneo,

Ut animi dubia irascar urbi.

MIN. Hoc meum est opus, postremam litem dijudicare.

Calculum vero hunc Oresti adjiciam:

Mater enim nulla est quæ me genuit.

735

Virilem sexum in omnibus præterquam in nuptiis

Toto animo laudo, valde sum dedita patri.

Ideo mulieris non præfero fatum

Maritum interficientis ædium inspectorem.

Vincit autem Orestes, si paria suffragia habere judicetur.

Quam primum ejicite ex alveis sortes,

Quibuscunque judicum hoc mandatum est officium.

ORE. O Phœbe Apollo, quomodo certamen hoc dijudicabitur?

EUM. O Nox atra mater, numquid vides hæc?

- ORE. Nunc mihi aut laqueo perire, aut lucem videre est : 745
- CLY. Nobis enim pereundum est, aut priores honores assequi.
- APO. Numerate recte ejectos calculos, hospites ;
 Justitiam in distributione venerantes.
 Suffragio *uno* absente damnum provenit magnum.
 Sed unum suffragium injectum domum servare potest.
- MIN. Hic vir effugit sanguinis litem :
 Æqualis enim est numerus sortium.
- ORE. O Pallas, quæ servasti ædes meas,
 Patria terra orbatum, tu
 Me restituisti : et Græcorum aliquis dicet, 755
 Vir Argivus rursus in opibus
 Paternis habitat, Minervæ et Apollinis
 Voluntate, et omnia perficientis tertii
 Sospitatoris, qui paternum veneratus fatum
 Servat me, hasce cernens matris patrocinium agentes.
 Ego vero regioni huic et exercitui tuo
 Deinceps in omne tempus futurum
 Fœdus juramento confirmans, nunc domum abeo,
 Quod nunquam quisquam Rex terræ huc
 Veniet inferens bene paratam hastam. 765
 Ipsi enim nos in sepulcris tunc existentes
 Mea prætergredientes hoc tempore facta juramenta
 Non evitandis comminiscemur infortuniis
 Vias molestas, et infausta itinera
 Faciemus, ita ut ipsos pœniteat laboris : 770
 Recta statuentibus et urbem hanc Palladis
 Honorantibus perpetuo confœderata hasta
 Ipsi nos erimus magis benevoli.
 Salve et tu etiam, et populus urbis incola,
 Auxilium hostibus non vitandum habeas, 775
 Sospitatoremque et hasta victoriosum.
- CLY. Eheu ! Dii juniores antiquis legibus
 Inequitastis, et e manibus eum abstulistis meis.
 Ego vero inhonora, misera, ira exardescens,
 In hac terra, heu ! 780
 Eheu ! eheu contrariam
 Cordis guttam dimittam
 Terram corrumpentem ! ex ea vero
 Virus infrugiferum libere, [frugibus terræ et humanæ so-
 boli perniciosum]
 Eheu Justitia ! in terram irruens 785
 Mortalium corruptrices maculas in regione projiciet.

Ingemiscam ? quid faciam,
 Aut sim ? mala non ferenda
 Civibus passa sum,
 Eheu ! grandia quidem, 790
 Filiæ infelices
 Noctis contumelia contristatæ.

MIN. Mihi obtemperate ægre hæc non ferre.
 Non enim victæ estis, verum paribus suffragiis causa
 Exiit revera, non in infamiam tui. 795
 Præterea a Jove clara aderant testimonia,
 Ipse etiam oracula reddens, ipse aderat testis,
 Quod hæc Orestes perpetrans damnum non ferret.
 Vos autem huic terræ ne graviter
 Irascamini, ne indignemini, neque sterilitatem 800
 Immittatis, dimittentes dæmonum stillas,
 Cuspides immites exesuras semina.
 Ego enim vobis justissime spondeo
 Quod sedes et latibula justæ terræ,
 Nitidos sedentes ad focos, 805
 Habebitis, ab his civibus plurimum cultæ.

CLY. Eheu ! Dii juniores antiquis legibus
 Inequitastis, et e manibus eum abstulistis meis.
 Ego vero inhonora, misera, ira exardescens
 In hac terra, heu ! 810
 Eheu ! eheu contrariam
 Cordis guttām dimittam
 Terram corrumpentem ! ex ea vero
 Virus infrugiferum, illibere
 Eheu Justitia ! in terram irruens 815
 Mortalium-corruptrices maculas in regione projiciet.
 Ingemiscam ? quid faciam
 Aut sim ? mala non ferenda
 Civibus passa sum,
 Eheu ! grandia quidem, 820
 Filiæ infelices
 Noctis contumelia contristatæ.

MIN. Non estis inhonoræ, neque iracunde admodum
 Deæ mortalium terram vix sanandam statuatis,
 Ego quoque Jovi freta sum, et quid attinet dicere ? 825
 Etiam Deorum unica claves ædium novi,
 Ubi fulmen est obsignatum :
 Verum eo non opus est : tu vero mihi obsecuta

Linguæ petulantis fructum ne ejicias in terram,
 Qui causæ sit omnia ut infauste eveniant. 830
 Quiescere fac atri fluctus acerbum robur,
 Ut veneranda, et mecum contubernalis;
 Magnæ hujusce regionis sacrificia ex primitiis
 Tibi mactabuntur pro liberis et in nuptiarum solemnibus,
 Habens in æternum laudabis sermonem. 835

CLY. Me hæc pati, eheu !
 Me vetulam terram incolere
 Inhonoram, heu facinus !
 Spiro robur iramque totam.
 Hoi, hoi, terra, eheu ! 840
 Quis subit
 Latera mea dolor ?
 Iracundiam audi, mater
 Nox : a me enim honorem publicum
 Deorum fraudulentum 845
 Facile sustulerunt doli.

MIN. Iram tibi condono : senior enim es.
 Et quidem tu multo me sapientior es :
 Verum et mihi sapere dedit Jupiter non parce
 Vos autem in extraneam venientes regionem, 850
 Hanc terram diligetis : hæc prædico.
 Futurum enim tempus honorabilius erit
 Civibus hisce : et tu venerabilem
 Sedem retinens apud ædes Erechthei,
 Consequeris a viris et fœmineo ornatu 855
 Qualem ab aliis mortalibus nunquam obtineas.
 Tu vero in locis nostris ne ejicias
 Neque sanguineas corruptrices viscerum juvenilium
 Pœnas, furentes ira a vino non excitata :
 Neque accendens tanquam cor gallorum, 860
 Inter cives meos statuas bellum
 Et civile, et inter se invicem atrox,
 Extraneum sit bellum, non omnino præsens,
 Id quo fuerit magnus gloriæ amor,
 Domesticæ vero avis non dico pugnam. 865
 Talium optionem facere tibi licet a me,
 Bene facientem, beneficio affectam, plurimum cultam,
 Participem fore hujusce regionis Diis charissimæ.

CLY. Me hæc pati, eheu !
 Me vetulam terram incolere 870

Inhonoram, heu facinus !
 Spiro robur iramque totam.
 Hoi, hoi, terra, Eheu !
 Quis subit
 Latera mea dolor ?
 Iracundiam audi, mater
 Nox : a me enim honorem publicum
 Deorum faudulenti
 Facile sustulerunt doli.

875

MIN. Non gravabor tibi fausta dicere :
 Ut nunquam dicas te, a juniore me
 Deam antiquam, et a mortalibus civitatum incolis,
 Ingloriam errare hoc solo privatam.
 Verum si quidem tibi chara sit Suadæ veneratio,
 Linguae meæ delinimentum,
 Tu maneat (*hic* :) si autem manere nolis,
 Non juste huic urbi inferas
 Odium iramve, aut damnum populo.
 Licet enim tibi hujusce terræ participi
 Esse in æternum juste cultæ.

880

885

890

CLY. Regina Minerva, quam dicis me habituram sedem ?

MIN. Ab omni illæsam ærumna : tu vero admitte.

CLY. Et quidem admitto : quis vero honor me manet ?

MIN. Ut nulla domus sine te prospera sit.

CLY. Tune hoc facies, ut ego tantum valeam ?

895

MIN. Colenti enim casus tribuimus faustos.

CLY. Numquid et mihi spondebis in omne tempus ?

MIN. Non enim mihi licet dicere quæ non perficio.

CLY. Pene me delinîsti, et recedo ab ira.

MIN. Hanc igitur terram incolens obtinebis amicos.

900

CLY. Quid ergo me jubes huic urbi exoptare,

MIN. Qualia ad victoriam non malam spectant ;

Et hæc e terra, et a marino rore,

Et a cœlo, ventorumque flatus

Claro Sole spirantes accedere terræ,

905

Fructumque terræ et pecudum copiose affluentem

Civibus abundantem non marcescere tempore,

Mortalisque seminis salutem.

Impiis autem iracundior sis.

Diligo enim hortulani instar,

910

Justorum horum dolore liberum genus.

Hæc ad te pertinent. quod vero ad celebria

Egregia attinet certamina, curabo ego

Hanc victoriosam inter mortales celebrare urbem.

STROPHE 1.

CLY. Recipiam Palladis contubernium, 915
 Neque ignominia afficiam urbem
 Quam et Jupiter omnipotens et Mars,
 Tanquam præsidium Deorum colit,
 Ornamentum Græcorum numinum
 Altaribus eorum tuendis idoneum. 920
 Ita ego precor
 Vaticinans benevole
 Futuros vitæ eventus utiles,
 Agro affluenter educere
 Splendidum Solis jubar. 925

MIN. Hæc ego lubenter horum civium gratia
 Ago, magnas et difficulter placandas
 Deas, ut hic sedem capiant persuadens.
 Hæ enim omnia quæ ad homines pertinent
 Sortito administrant. 930
 Quisquis verò has deas nactus est graves et iratas,
 Ipse nescit unde ipsi accidant vitæ calamitates
 Priorum enim peccata eum
 Ad has detrudunt, tacita mors,
 Etiam si vehementer vociferantem 935
 Inimico irarum impetu perdit.

ANTISTROPHE 1.

CLY. Arboribus autem noxium autem ne spiret damnum,
 Meum beneficium dico;
 Ardorque germina plantarum corrumpens
 Ne transeat terminum locorum, 940
 Nec infructuosus niger
 Adrepat morbus,
 Ovesque partu admodum felices
 Cum gemello fœtu
 Nutriat *terra* stato tempore. Proventus terræ 945
 Uberes lucrosa
 Deorum dona pendant.

MIN. Hæc audite, o Urbis præsidium (*Areopagitæ*)
 Qualia perficiet: plurimum enim potest

Veneranda Erynnis apud immortales, 950
 Inferosque, circaque homines
 Manifesto perfecte agunt,
 Hisce quidem cantus (*vitam jucundam*) aliis vero
 Lacrymarum vitam tristem [*cæcam*] reddentes.

STROPHE 2.

CLY. Viros autem tollentem intempestivam 955
 Prohibeo fortunam,
 Puellarumque amabilium
 Vitam concedite
 Felici conjugio et sorte iis conveniente beatam,
 Deæ, quarum Fata 960
 Sorores uterinæ
 Deæ recte res distribuentes,
 Omni domui communes,
 Omni tempori irruentes
 Justo accessu 965
 Omnino Dearum maxime venerandæ.

MIN. Hæc regioni
 Meæ lubenter perficientibus
 Lætor: exosculor autem Suadæ oculos,
 Quod mihi linguæ et ori invigilavit 970
 Adversus has aspere abnegantes:
 Verum victor evasit Jupiter Forensis,
 Vincit bonos
 Contentio nostra in perpetuum.

ANTISTROPHE 2.

CLY. Malis non satiatam 975
 Nunquam in urbe hac seditionem
 Fremere precor.
 Neque pulvis, hausto
 Atro cruore civium,
 Ultiones per furorem factas 980
 Cædes propter cædes
 Accipiat ab urbe,
 Gaudia concedant
 Communi animo,
 Et odisse una mente: 985
 Multorum enim inter mortales hoc est remedium.

MIN. Preces prudentibus faustæ linguæ

Viam inveniunt.

Ex terrificis hisce personis

Magnum lucrum video (*adfuturum*) civibus.

990

Has enim benevolas benevoli semper

Valde colentes, et terram et urbem

Recte judicantem

Decorabitis omnes viventes.

STROPHE 3.

CLY. Salvete opibus absque detrimento affluentes,

995

Salve populus urbis,

Prope Jovem sedentes,

Virginis amicæ amici,

Prudentes in tempore.

Palladis sub alis

1000

Existentes veneratur pater.

MIN. Salvete et vos: priorem vero oportet me

Proficisci thalamos monstraturam.

Ad ignem sacrum horum deductorum

Ite. et victimis hisce venerandis

1005

Sub terra ruentes, et mala quidem

Ab hac regione arcete, sed bona

Mittite in urbis victoriam.

Vos autem deducite, urbis incolæ,

Filii Cranai, hasce inquilinas.

1010

Sit vero bonorum

Bona mens civibus.

ANTISTROPHE 3.

CLY. Salvete, salvete iterum, reduplico,

Omnes per civitatem

Diique et mortales,

1015

Palladis urbis incolæ:

Contubernium meum

Honore prosequentes, nunquam

Queremini de calamitatibus vitæ.

MIN. Laudo verba harum precationum,

1020

Mittamque lumina lampadum splendentium

In infernos et subterraneos locos,

Cum famulis quæ præsidio sunt simulacro

Meo juste. Lumen enim totius terræ

Theseidos egrediatur celebre agmen

1025

Puellarum, mulierum, et vetularum.

Purpureis induti vestibus

Colite, et lumen ignis proveniat,

Ut benevolum hæc terræ societas

In futurum prosperis eventibus conspicua sit. 1030

D. Migrate ex ædibus, magnæ, venerandæ

Noctis pueræ, sed liberis carentes,

Cum benevola pompa.

Fausta vero precamini: ite

Sub terræ latebris antiquis, 1035

Et honoribus et sacrificiis

Cultæ, fortunaque.

Fausta vero precamini universæ.

Propitiæ vero et benevolæ terræ

Ite venerandæ, accensa 1040

Lampade oblectatæ. In via autem

Exclamate nunc in cantibus:

Libationes ædium in perpetuum sint facibus collucentibus.

Ita Palladis civibus Jupiter omnia cernens

Unaque cum eo Parca descendit [descendat] 1045

Exclamate nunc in cantibus.

SUPPLICES.

DRAMATIS PERSONÆ.

CHORUS DANAIDUM.

SENEX.

REX ARGIVORUM.

DANAUS.

PRÆCO.

Prologum agit Chorus.

SUPPLICES.

CHORUS.

JUPITER quidem supplicum-præses inspectet
Benevole classem nostram
Navalem solventem ab ostiis
Minime profundis
Nili. Divinam enim linquentes 5
Terram Syriæ conterminam fugimus,
Non ob sanguinem publica
Urbis sententia damnatæ,
Verum ab eodem genitorum maritorum fugientes 10
Nuptias Ægypti filiorum impiasque
Abominantes.
Danaus autem pater, et consilii autor,
Et cœtus princeps, hæc disponens,
Ex calamitatibus honestissima, auctor nobis fuit
Ut fugam capesseremus propere per fluctus marinos, 15
Ut appellamus autem ad terram Argivam, unde
Nostrum genus, cœstro percitæ
Vaccæ e contrectatione, et ex afflatu
Jovis celebre deductum est.
Quam igitur terram hac magis benevolam 20
Accedamus,
Cum hisce supplicum in manibus
Lana coronatis ramis?
O urbs, o terra, et limpida aqua,
Supremique Dii, et graviter punientes 25
Inferi sedes obtinentes,
Et Jupiter tertius sospitator, custos ædium
Piorum virorum, recipiatis supplicem
Fœmineam classem benevolo
Spiritu regionis; virorum vero grande 30
Examen protervum Ægypto genitum,
Priusquam pedem in limosa hac terra
Ponant, vehiculo celeri [nave]

Mittite ad mare, ubi turbine
 Procelloso tonitruui et fulguri 35
 Imbriferisque ventis efferati
 Maris occurrentes pereant,
 Priusquam lectos, a quibus arcet Justitia,
 Assumentes sibi consanguineas
 Invitas, inscendant. 40

STROPHE 1.

Nunc autem invocamus
 Divinum vitulum transmarinum
 Vindicem, filiumque
 Flores-comedentis progenitricis 45
 Vaccæ ex afflatu
 Jovis. Contrectationem enim Jovis nomine filii
 Confirmavit fatale tempus
 Proprie Epaphumque peperit.

ANTISTROPHE 1.

Nomen ejus memorans
 In uberibus 50
 Matris antiquæ locis,
 Priorum laborum recordans,
 Nunc ostendam
 Manifesta testimonia, obscuraque
 (*Novi*) quamvis insperanda comparebunt. 55
 Intelliget vero quis sermonem post tempus aliquod
 exactum.

STROPHE 2.

Si quis augurum vero prope sit
 In terra, planctum tristem audiens,
 Existimabit se audire
 Vocem Tereos 60
 Miserandæ uxoris,
 Lusciniaëque a circis fugatæ:

ANTISTROPHE 2.

Quæ a locis et fluviis prohibita,
 Plangit planctum novum nidorum :
 Recolit vero pueri 65
 Fatum, qui ab ipsa cædis authore
 Periit ipsius manibus,

Crudelis matris iram sustinens.

STROPHE 3.

Sic et ego tristibus ionicis cantibus
 Dilacero teneram 70
 Nilo-enutritam genam,
 Lacrymasque haud expertum cor.
 Et querelas carpo
 Metuens amicos, hujusce
 Fugæ æria a terra 75
 Si quis sit qui curet.

ANTISTROPHE 3.

Verum Dii generis auctores
 Audite justitiam recte respiciens.
 Sane autem partim
 Iis haud præter fas perficientes 80
 Partim eorum proterviam verissimo odio prosequentes,
 In nuptias justî sitis.
 Est autem iis qui bello male affecti sunt
 Altare Mars fugientibus
 Propugnaculum Deorum veneratio. 85

STROPHE 4.

Si quis cordate Jovem colat. [Utinam, deus rebus nostris
 vere bonam exitum largiatur.]
 Jovis consilium haud in promptu est conjectura indagare,
 Ubique splendet, etiam
 In tenebris.
 Diræ sunt fortunæ 90
 Hominibus diversiloquis.

ANTISTROPHE 4.

Cadit autem secure non in tergum
 Consilio Jovis quicquid integrum perficitur.
 Densæ enim animi
 Umbrosæque tendunt viæ, 95
 Perceptu omnino difficiles.

STROPHE 5.

Damnat autem respiciens
 Ab excelsis turribus impios

Mortales, vim vero
 Nullam exarmat [exercet] 100
 A divino numine impunem.
 Sedens superius mens
 Illinc tamen [illam injuriam] persequitur
 Sedibus in puris.

ANTISTROPHE 5.

Respiciat autem [divinum numen] contumeliam 105
 Mortalem, qua juveniliter se (in nos) effert
 Radix propter
 Meas nuptias æstum amoris
 Malesuada mente,
 Mentem furentem 110
 Retinens stimulum non vitandum, noxam
 Fraude nostra sero intelligens.

STROPHE 6.

Tales dolores miseros inclamans dico
 Stridulos graves lacrymas elicientes,
 Eheu ! eheu ! 115
 Lugubres cantilenas decentia
 [Inclamans carmina,]
 Viva me doloribus honoro (*mihi præfica sum.*)
 Supplex imploro Apiam terram,
 Simul ut barbaram orationem 120
 Æqui bonique consulas rogo.
 Sæpius autem lacero vestimenta
 Linea, aut
 Sidonium capitis tegumentum.

ANTISTROPHE 6.

Diis autem justa et perfecta sacra, rebus bene gestis, 125
 Largiter præbeantur, si mors abfuerit.
 Eheu ! eheu !
 Eheu, judicatu difficiles labores !

* * *

Qua fluctus hic abducet ?
 Supplex imploro Apiam terram, 130
 Simul ut barbaram orationem
 Æqui bonique consulas rogo.
 Sæpius autem lacero vestimenta
 Lineo, aut

Sidonium capitis tegumentum.

STROPHE 7.

Remus quidem et lino consuta
 Domus (*i. e. navis*) mare arcens, belli
 Tempestatem haud expertam me misit cum flatibus.
 Neque me hujus exitus pœniteat,
 Sed in tempore 140
 Pater qui omnia cernit
 Benevolus faciat
 Semen magnum venerandæ matris,
 Lectos virorum, hei ! hei !
 Innuptum indomitum effugere. 145

ANTISTROPHE 7.

Libens vero cupientem casta
 Respiciat me Jovis filia,
 Retinens venerandum vultum secure.
 A gravibus persecutionibus
 Secure 150
 Indomitam indomita
 Liberet.
 Semem magnum venerandæ matris,
 Lectos virorum, hei ! hei !
 Innuptum indomitum effugere. 155

STROPHE 8.

Si vero non, denigratum
 Fulmine ictum genus
 Terrestre,
 Plurimos recipientem hospites
 Mortuos Jovem 160
 Adibimus e ramis (*facto*)
 Laqueo morientes,
 Non consecutæ (*auxilium*) Deorum cœlestium.
 O Jupiter, eheu in Io
 Iram numinum investigatricem. 165
 Novi vero noxam
 Uxoris (Jovis) omnium cœlestium numinibus potentiolem.
 Ex valido enim vento
 Provenit tempestas.

ANTISTROPHE 8.

- Tunc non justos 170
 Jupiter consequetur sermones,
 Vaccæ
 Filium ignominia afficiens,
 Quem ipse aliquando generavit,
 Nunc habens retortum 175
 Oculum in precibus (*nostris* :)
 Ex alto vero benevole audiat invocatus.
 O Jupiter, eheu in Io
 Iram numinum investigatricem.
 Novi vero noxam 180
 Uxoris (Jovis) omnium cœlestium numinibus potentiorē
 Ex valido enim vento
 Provenit tempestas.
- DAN. Pueræ, sapere oportet: cum prudenti vero
 Venitis fido sene patre hujus maritimi itineris duce. 185
 Et quid in terra agendum nunc consilium capere
 Hortor, observare mea verba memorantes.
 Video pulverem, mutum exercitus nuncium,
 Fistulæ non tacent axe agitatæ,
 Turbam vero clypeatam et hastam quatientem 190
 Cernō, cum equis et curvis curribus.
 Fortasse ad nos hujusce terræ principes
 Speculatum venient, nuntiis de adventu nostro auditis.
 Verum sive innoxius, sive efferatus
 Cruda ira, concitatur in hunc cœtum, 195
 Melius fuerit omni modo, o puellæ, cumulo
 Adsidere horum Deorum qui certaminibus præsumunt.
 Turre potentius est altare, infractum scutum.
 Verum quam citissime ite, et alba (*lana*) coronatos
 Olivæ ramos, ornamenta venerandi Jovis, 200
 Cum reverentia gestantes manibus sinistris,
 Modesta et tristia et convenientia verba
 Cum hospitibus permutate, ut advenas decet,
 Clare proferentes fugam incruentam.
 Vox autem sequatur, primum quidem non temeraria, 205
 Non protervus e fronte modesta
 Proveniat vultus ab oculo pudico.
 Et neque procaces [sermonem occupando] nec prolixæ es-
 tote:
 Hoc (loquendi) genus est valde odiosum.
 Cedere autem recordare: auxilii indiga es peregrina exul.

Audacter enim loqui non decet inferiores.

CHO. Pater, prudenter prudentes alloqueris.

Diligenter autem recordabimur hæc tua

Prudentia præcepta: Jupiter autem genitor inspiciat.

DAN. Ne nunc otiosa sis, artificii autem adsit robur. 215

CHO. Cupio quidem nunc prope te sedem habere.

DAN. O Jupiter, ne te nostri tum demum misereat, cum laboribus prorsus oppressæ fuerimus.

CHO. Respiciat quidem benevolò oculo.

Hoc volente fauste hæc cedent.

DAN. Jovisque alitem hunc nunc invoke. 220

CHO. Invocamus jubar Solis sospitatorium,

Castumque Apollinem, exulem e cœlis Deum.

Cernens hoc fatum, ignoscat mortalibus.

DAN. Ignoscat quidem, et benevolus adsit.

CHO. Quem amplius Deorum horum invocabo? 225

DAN. Video tridentem hunc, signum Dei.

CHO. Benevole (*huc nos*) misit, benevole etiam recipiat in terra.

DAN. Mercurius hic alius secundum Græcorum leges.

CHO. Liberis fausta pronunciet.

DAN. Omnium horum Regum commune altare 230

Veneramini: in hoc loco sancto ut turba turturum

Sedete, circorum cognatorum ob metum,

Inimicorum consanguineorum, inquinantium genus.

Quomodo avis avem devorans casta sit?

Quomodo invitam ducens ab invito 235

Pudicus sit? neque apud inferos mortuus

Effugiat petulantiam criminis, hoc perpetrans.

Etiam ibi judicat facinora, ut fertur,

Jupiter alius inter mortuos exercens supremum jus.

Considerate et permutate hunc locum, 240

Ut res hæc vobis in victoriam cedat.

REX. Cujatè cœtum hunc haud Græcum,

Vestibus barbaris et velamentis

Ornatum alloquimur? non enim Argivus est

Mulierum amictus, neque a locis Græciæ. 245

Quomodo autem ad regionem (*hanc*) neque præcone

Præmisso, extraneæque, sine duce, venire

Ausæ estis intrepide, mirandum hoc est.

Rami quidem, ut moris est supplicibus,

A vobis deponuntur apud Deos certaminum præsides:

Hoc tantum Græca terra conjectura assequatur,

Alia etiam multa conjicere par esset,

Nisi præsentis vox foret quæ indicet.

CHO. De amictu locutus es vera verba.

Ego vero te utrum ut popularem alloquor, 255
Aut custodem templi sceptro insignem, aut urbis ducem?

REX. Ad hæc responde et cum fiducia dic mihi:

Indigenæ enim ego sum Palæchthonis
Filius Pelasgus, hujusce terræ princeps.
Mei autem, Regis, apte cognomen ferens 260

Pelasgorum genus hac terra fruitur,
Totiusque terræ, per quam Algos transit,
Strymonque ad Solem occidentem, imperium habeo.
Termino autem hanc Perrhæborum terram,
Quæque ultra Pindum, prope Pæonas, 265
Montesque Dodonæos: contrahit autem terminus
Humidi maris: hæc præter illa possideo.

Ipsius vero regionis Apiæ solum hoc
Olim nomen tulit medici gratia.

Apis enim veniens e finibus Naupactiis 270

Medico-vates filius Apollinis terram hanc
Expurgavit ab animalibus homines interimentibus;
Quæ quidem antiquorum sanguinum inquinamentis
Polluta edidit terra iratas belluas,
Draconum turbam, crudele contubernium. 275

Horum remedia incisoria et liberatoria
Inculcate inveniens Apis Argivæ terræ,
Memoriam in precibus mercedis loco consecutus est.
Habens jam (*hæc*) de me indicia,
Genus tuum clare efferas, et ulterius loquaris: 280
Longam quidem orationem urbs non diligit.

CHO. Brevis et perspicuus sermo, Argivæ genere
Gloriamur fore, semen vaccæ prole felicis:
Et hæc omnia vera ostendam in sermone.

REX. Incredibilia auditu mihi, o hospites, loquimini, 285
Quomodo hoc sit vobis Argivum genus.

Libycis enim similiores estis
Mulieribus, et nullatenus indigenis,
Et Nilus quidem talem nutriat plantam,
Cypriusque character in fœmineis formis 290

Similis incutitur a maribus fabris:
Indasque audio nomadas camelis
Equis celeritate paribus vehi, terram
Vicinam Æthiopibus incolentes.

Innuptasque carnem devorantes Amazonas, 295
Si arcus gestaretis, omnino conjicerem
Vos fore. Edoctus melius sciam

Quomodo progenies semenque Argivum tuum sit.

CHO. Ædituam Junonis dicunt aliquando

Io fuisse hac in Argiva terra

300

Quam, ut maxime et magna fama se habet.

* * * * *

REX. Numquid et fama est Jovem commiscuisse se cum mortali?

CHO. Neque vero latuit Junonem iste pellicatus

REX. Quomodo ergo finiunt Regum hæ contentiones?

CHO. Mulierem vertit in vaccam Argiva Dea.

305

REX. Numquid igitur appropinquat Jupiter vaccæ pulchri-corni?

CHO. Aiunt assumpta tauri vaccis insilientis forma.

REX. Quid ad hæc uxor præpotens Jovis?

CHO. Omnia cernentem custodem constituit vaccæ.

REX. Qualem omnia cernentem bubulcum dicis?

310

CHO. Argum, quem Mercurius terræ filium interfecit.

REX. Quid igitur aliud struxit infelici vaccæ?

CHO. Boves exagitantem asilum, motorium,

Œstrum id vocant Nili incolæ.

REX. Eam igitur ex hac terra expulit longo cursu.

315

CHO. Et hæc omnia dixisti convenienter mihi.

REX. Etiam ad Canobum et ad Memphim profecta est?

CHO. Et Jupiter contrectans manu generat prolem.

REX. Quis igitur gloriatur se fore divinum vaccæ vitulum?

CHO. Epaphus, vere a liberationibus cognomen obtinens.

320

REX. * * * * *

CHO. Libyæ maxima hujus terræ parte fruitur.

REX. Quem igitur alium hujus germen dicis?

CHO. Belum filios duos habentem, patrem patris mei.

REX. Sapientissimum hoc nomen indica mihi.

CHO. Danaus: frater autem ei est quinquaginta filiorum pater:

Etiam Danai nomen proprio vocabulo

Ægyptus. Intelligens vero nostrum antiquum genus

(Ita) agas ut Argivum erigas cœtum.

REX. Videmini quidem mihi hujus terræ fuisse participes

Antiquitus: verum quomodo paternas ædes

330

Deserere ausæ estis? quinam accidit casus?

CHO. Rex Pelasgorum, varia sunt hominum mala.

Laboris nunquam videas eandem alam.

Quandoquidem quis expectasset insperatam hanc fugam,

Nos appellere ad Argos affinitatem prius consanguineam,

Odio lectorum nuptialium in timorem conjectas?

REX. Quid ais te petere a diis hisce certaminum præsidibus?

Alba (lana) coronatos tenentes recens-decerptos ramos?

CHO. Ut non fiam famula Ægypti generi.

REX. Utrum præ odio, aut quod non licitum est dicis? 340

CHO. Quis vero propinquos (dote sua) dominos emat?

REX. Robur quidem eo modo magis augetur mortalibus.

CHO. Et ab infelicibus quidem facilis est discessus.

REX. Quomodo ergo versus vos pius ego sim?

CHO. Petentibus ne tradas iterum Ægypti filiis. 345

REX. Gravia tu quidem dicis, bellum novum suscipere.

CHO. Verum Justitia commilitones suos tuetur.

REX. Recte istud quidem si nimirum Justitia ab initio causæ
patrocinata fuerit.

CHO. Reverere tu puppem [aras hasce] urbis ita coronatam.

REX. Horrui, cernens has sedes umbrosas. 350

CHO. Atrox quidem est ira Jovis supplicum præsidis.

STROPHE 1.

CHO. Palechthonis fili, audi me

Benevolo corde, Pelasgorum Rex.

Respice me supplicem exulem vagabundam,

Ut vitulam albis maculis cumpunctam in petris 355

Accessu difficilibus. Auxilio

Freta mugit

Enarrans pastori dolores.

REX. Cerno ramis recens decerpitis umbrosum

Novumque sodalitium, quod ad deos certaminum præ-
sides confluit 360

Sit res hospitum ab urbe oriundarum sine civitatis damno.

Neque ex insperatis et improvisis urbi

Fiat contentio : his enim non indiget urbs.

ANTISTROPHE 1.

CHO. Respiciat quidem fugam absque noxa

Supplicum præses Themis, Jovis omnia perficientis filia.

Tu vero a serius-genita senex existens discere

Supplicem venerans, a quo

Sacrificia diis propitiis grata pacem exposcent

A viro puro.

REX. Atqui haud sedetis ad ædium focum lararium 370

Mearum : si vero in commune polluitur urbs,

In commune populus curam gerat conficiendi remedia.

Ego autem non perficiam promissum prius,

Civibus vero omnibus de hac communicabo.

STROPHE 2.

CHO. Tu quidem urbs, tu populus es, 375
 Rector nullius iudicio obnoxius existens,
 Imperium geris altaris et foci terræ:
 Unico tuo nutu
 Inque solio regio solo sceptrum habente negotium
 Omne peragis: scelus devites. 380

REX. Piaculum quidem eveniat inimicis meis;
 Vobis autem auxiliari sine damno haud possum;
 Neque vero clementis est hasce preces negligere.
 Non queo me extricare, metuo et
 Efficere, et non efficere, fortunæque optionem facere. 385

ANTISTROPHE 2.

CHO. E cœlis speculatorem respice,
 Custodem ærunnosorum
 Virorum, qui propinquis assidentes
 Non consequuntur justitiam legibus consentaneam.
 Permanet quidem Jovis supplicum præsidis ira 390
 In difficulter demulcendis patientis ærunnis.

REX. Si tui imperium habeant Ægypti filii,
 Secundum urbis legem aientes se genere proximos
 Fore, quis hisce sese velit opponere?
 Oportet te, instar reæ, hac defensione uti secundum leges
 domesticas, 395
 Quod non habeant jus qualecunque in te.

STROPHE 3.

CHO. Ne fiam unquam subdita
 Virorum robori: a stellis vero ductum
 Artificium nuptiarum infelicium terminabo
 Fuga. in auxilium autem assumens justitiam, 400
 Judica prout exigit Deorum reverentia.

REX. Non facile iudicatu iudicium est: ne me iudicem assumas.
 Prius etiam dixi quod sine populo hæc non
 Fecero, quamvis imperium obtinens, ne quando
 Dicat populus, si quid aliter evenerit, 405
 Advenas honorans, perdidisti urbem.

ANTISTROPHE 3.

CHO. Utrosque consanguineorum inspectat
 Jupiter in alteram partem inclinans, rependens ut æquum
 est
 Prava quidem pravis, sanctaque sanctis.
 Cur, hisce cum æquato libramine constantibus, 410
 Te piget quod justum est facere?

REX. Opus quidem est profunda cura sospitali,
 Instar urinatoris, in imum pervenire (*oportet*)
 Perspicacem oculum, non nimis circumvolutum;
 Ut sine damno hæc, primum quidem urbi 415
 Nobisque ipsis eveniant fauste,
 Et ut neque bellum [ab Ægypti filiis vos] tanquam [suis]
 vindiciis obnoxias persequatur.
 Neque in Deorum sedibus hic collocatas
 Tradentes vos, Deum omnia-perdentem
 Atrocem contubernalem habebimus vindicem, 420
 Qui nec in Orco mortuum liberat.
 Nonne videtur quod opus sit cura sospitali?

STROPHE 1.

CHO. Curato, et esto
 Juste pius hospes,
 Exulem ne tradas 425
 Alonge expulsione
 Infelici proruentem :

ANTISTROPHE 1.

Nec cernas me a sedibus
 Multorum Deorum tanquam pignus raptam, o qui
 Totum terræ imperium habes. 430
 Nosce injuriam virorum,
 Et caveto ab ira (*Jovis*.)

STROPHE 2.

Neque sustineas supplicem cernere
 A simulacris præter 435
 Jus raptam
 Instar equi et vittarum peplorumque,
 Multis liciis textorum meorum prehensionem.

ANTISTROPHE 2.

Noris enim hæc, et liberis et ædibus

Qualia facias,

440

Certum est his vicissim rependere

Similem justitiam :

Hæc perpende justa a Jove jura.

REX. Et quidem perpendi : huc vero res pervenit,

Aut in hos aut illos bellum novum suscipere

445

Omnino necesse est : et clavis compacta est navis,

Cuneis nauticis ita adjuncta.

Absque dolore non erit finis.

Et divitiis quidem e domo direptis,

Jactura illa major, et qui eam magnopere expleat acervus

Aliunde accesserit Jovis fortunatoris beneficio.

Et si lingua forte effuderit verba non opportuna,

Luctuosa animum valde commoventia,

Facile inveniatur sermonis sermo demulctorius.

Ut vero consanguineus sanguis haud effundatur, oportet

Multum sacra facere, et cadere sacrificia ad responsa

Elicienda diis multis, (et cædere multas hostias multis diis)
multa damni remedia.

Omnino ab hac lite ego recedo :

Velim autem ignarus potius malorum quam gnarus

Fore. Fausta eveniant præter sententiam meam. 460

CHO. Multorum audi finem modestorum sermonum.

REX. Audio, ulterius loquaris, non me fugiet.

CHO. Habeo fasciam cingulaque vestes colligantia.

REX. Fortunæ mulierum hæc conveniunt.

CHO. Ex his igitur, scias, commentum (*fuerit*) pulchrum. 465

REX. Dic, qualem hanc vocem prolocutura es.

CHO. Nisi certi aliquid huic cœtui promiseris.

REX. Quid tibi peraget cingulorum commentum ?

CHO. Novis tabulis ut simulacra hæc ornem.

REX. Ænigmati simile est hoc verbum : verum quomodo, dic.

CHO. De Diis hisce ut suspendam me quantocius.

REX. Audivi sermonem cor pungentem.

CHO. Intelligis : manifestius enim te cernere feci.

REX. Et undequaque res ineluctabiles (*sunt.*)

Malorum autem multitudo, ut flumen, ingruit. 475

Et mare calamitatis immensa profunditate haud exsuperabile

Me obruit, et nullibi portus (*est*) malorum.

- Si enim vobis hoc negotium non perficiam,
 Piaculum nominasti nulla arte reparandum.
 Rursus si cum consanguineis tuis, filiis Ægypti, 480
 Pro muris constitutus pugnam confecero,
 Quomodo damnum non fiat acerbum,
 Viros mulierum gratia terram cruentare?
 Necesse tamen est iram revereri Jovis supplicum
 Præsidis: maximus enim (*Jovis*) inter mortales timor
 (*est.*) 485
- Tu quidem senex pater harum virginum
 Ramos hosce sub ulnis ferens,
 Ad alia altaria Deorum hujusce regionis
 Deponas, et videant hujus adventus signum
 Cives cuncti: nec temere effutiat 490
 Sermo meus: ad incusandum enim magistratum pronus
 est populus.
 Fortasse commiseratio inspiciens hæc,
 Odio habeat injuriam cœtus masculi.
 In vos autem populus sit magis benevolus:
 Versus inferiores enim quisque benevolentiam fert. 495
- DAN. Plurimum a nobis hæc sunt æstimata,
 Reverendum benevolum hospitem invenire.
 Asseclas vero et monstratores viæ ex indigenis
 Una mitte, ut Deorum urbis præsidum
 Altaria ante templa (*exstructa*) et sedes Deorum 500
 Inveniamus, securitas vero sit per urbem
 Euntibus: formæ species non similis (*illis*) est.
 Nilus enim non simile Inacho genus
 Nutrit. cave ne audacia pariat metum:
 Etiam amicum quis ex ignorantia interfecit. 505
- REX. Eatis, o viri: recte enim loquitur hospes.
 Ducite ad urbis altaria, Deorum sedes.
 Nec occurrentibus multa loqui oportet,
 Ducentes nautam hunc Deorum domesticum.
- CHO. Hunc quidem allocutus es, et composite eat. 510
 Ego autem quid faciam? quomodo mihi robur præbes?
- REX. Ramos quidem hic linque, laboris signum.
 CHO. Et quidem linquo, manu et verbis tuis.
 REX. Lævem in hunc lucum nunc diverte.
 CHO. Et quomodo profanus lucus me liberet? 515
- REX. Non alatorum rapinis te trademus.
 CHO. Verum iis qui draconibus infestis infestiores sint.
 REX. Fausta sint verba fauste loquenti.
 CHO. Non mirum est tristem me fore animi metu.

REX. Verum regum metus semper immoderatus est. 520

CHO. Tu et loquaris animo læto et agas.

REX. Non longo tempore solus fuerit pater (*tuus.*)
Ego vero populum convocans indigenam,
Persuadebo communitatem, ut benevolam (*versus te*)
faciam,

Tuumque docebo patrem qualia loqui oportet. 525

Ad hæc maneat, et a Diis indigenis

Precibus ea pete, quæ obtinere tibi animus est.

Ego autem peragens veniam :

Suada autem et fortuna perfica sequatur.

STROPHE 1.

CHO. Rex regum, beatorum 530

Beatissime, et perfectorum [potentium potentissimum]

Perfectissimum robur, beate Jupiter,

Obsequere et fiat.

Immerge mari virorum injuriam juste odio habens,

Lacuique injice purpureæ 535

Remigibus atris actam navem exitiosam.

ANTISTROPHE 1.

A fœminis descendens respiciens

Multo celebratum nostrum

Genus, a dilecta tibi progenetrice muliere,

Renova jucundam fabulam, 540

Esto memor contrectator Ius.

Divinæ (*Ægypti*) genus gloriamur fore,

Ab hac terra incolæ.

STROPHE 2.

In antiquum vestigium migravi

Matris flores depascentes vultus, 545

Pratum quod vaccam pavit, unde Io

Œstro exagitata

Fugit amens,

Multa mortalium pertransiens

Genera. Bis autem oppositam 550

Terram fato dissecans

Transitum fluctuosum pervenit :

ANTISTROPHE 2.

Penitus transit Asiam terram

Per Phrygiam oves pascentem.
 Pertransit autem Teuthrantis urbem Mysorum, 555
 Lydiasque planicies ;
 Et per montes Cilicios
 Pamphyliorumque genera concitato cursu ;
 Fluvios quoque perpetuo-fluentes,
 Et fertilem admodum tellurem, et 560
 Veneris terram frumentiferam.

STROPHE 3.

Pervenit autem, acta jaculo
 Bubulci alati,
 Ad divinum omnium altricem lucum,
 Pratum a nive nutritum, quemque intrat 565
 Typhonis robur,
 Aqua Nili a morbis intacta,
 Insaniens laboribus
 Ignominiosis, doloribusque tanquam stimulo
 Pungentibus divinæ Junonis. 570

ANTISTROPHE 3.

Mortales vero qui tum terræ erant incolæ
 Gravi timore animo
 Perculsi sunt, visum insolitum,
 Pecudem intuentes intractabilem mortali sexu
 Mixtam, partem quidem vaccæ, 575
 Partem vero mulieris : prodigium vero stupebant.
 Tunc quis erat qui demulcebat
 Errantem miseram
 Cæstro agitatam Io ?

STROPHE 4.

Jupiter seculi infiniti dominus. 580
 * * * * *
 Vis autem innocuo robore
 Et divinis afflatibus
 Cessat, lacrymarum vero
 Distillat luctuosum pudorem.
 Recipiens vero saburram (onus) divinam, ut vere fertur,
 Peperit filium inculpatum,

ANTISTROPHE 4.

Longo ævo beatissimum :

Unde tota clamat terra,
 Vitale hoc genus
 Revera Jovis est. 590
 Quis enim (*alius*) sedasset
 Junonis morbos insidiosos?
 Hoc Jovis opus est: et hoc genus qui dicis
 Ex Epapho fore, (*veritatem*) consequaris.

STROPHE 5.

Quem Deorum aptius invocem 595
 Justiora ad opera?
 Pater rerum conditor, a seipso Rex * *
 Generis valde prudens magnus
 Faber, omne commentum secundus Jupiter,

ANTISTROPHE 5.

Sub dominio nullius potentiorum sedens 600
 Minus imperium obtinet:
 Neminem superius sedentem veneratur infra,
 Adest opus simul ac dictum,
 Quorum animus sagax fert peragere.

DAN. Bono animo este, filiæ, bene indigenæ 605
 Populi scita jam perlata et rata sunt.

CHO. O salve, senex charissime nunciorum mihi,
 Dic vero nobis quam in partem latum sit populi, decretum,
 Populi imperium obtinens manus qua (suffragiorum)
 numero major est.

DAN. Decretum est Argivis non sentiis diversis, 610
 Verum ita ut juvenescam ego animo vetulo;
 Totius enim populi manibus dextris
 Horruit æther hanc rem decernentis;
 Nos (*scilicet*) hanc terram incolere liberos, et
 Pignoris loco non captos, et cum jure asyli inter homines:
 Et neque incolarum neque advenarum
 Quenquam ducere: si vero addatur vis,
 Qui non opitulabitur his terræ participibus,
 Infamem futurum publica sententia in exilium missum.
 Talem persuasit sententiam de nobis loquens 620
 Pelasgorum rex, Jovis supplicum præsidis iram
 Gravem prædicens nunquam in futurum
 Urbem angere, hospitaleque et urbicum simul

Dicens duplex inquinamentum ante urbem apparens
 Infinitum calamitatis nutrimentum fore. 625
 Hæc audiens Argivus populus, manibus
 Statuit sine præcone ut hæc fierent.
 Concionatoriam autem audiit suasoriam orationem
 Pelasgorum populus : Jupiter vero finem statuit.

Agedum, recitemus in Argivos 630
 Preces bene ominatas, bonorum retributiones.
 Jupiter vero inspectet hospitalis hospitis
 Oris honores vere
 Inculcate ad omnem finem.

STROPHE 1.

Nunc tandem Dii 635
 A Jove orti audiatis nos
 Fausta generi (*huic*) precantes
 Nunquam pelasgorum urbem,
 Illætabilem clamorem edens,
 Incendat ferox Mars, 640
 Arationibus
 Demetens mortales in aliis :
 Quoniam miserti sunt nostrum,
 Sententiamque benevolam protulerunt :
 Reverentur supplices Jovis, 645
 Gregem haud invidia dignam :

ANTISTROPHE 1.

Neque pro viris
 Sententiam protulerunt, ignominia
 Afficientes litem mulierum :
 Divinum respicientes 650
 Vindicemque speculatorem,
 Non oppugnandum, quem
 Nulla domus habeat
 Super tectum
 Inquinantem, gravis enim insidet. 655
 Reverentur enim consanguineos,
 Supplices puri Jovis,
 Quapropter puris
 Aris Deos placabunt.

STROPHE 2.

Umbroso igitur [olivæ ramis operto] 660
 Ex ore evolent
 Honorificæ preces,
 Nunquam pestis viris
 Hisce urbem exinaniat,
 Nec indigenis 665
 Cadaveribus cruentet terram :
 Juventutis flos non decerpatur :
 Neque Veneris
 Concubitor, exitialis Mars,
 Demetat florem. 670

ANTISTROPHE 2.

Et senum [sacerdotum] ministeriis frequentibus
 Affluent
 Aræ, ignibusque adolescent,
 Ut urbs recte administretur.
 Jovem magnum venerentur, 675
 Hospitalem supremum Jovem,
 Qui cana lege fatum dirigit.
 Nasci rectores terræ
 Alios in perpetuum precamur :
 Dianam vero jaculatricem mulierum 680
 Partus inspectare.

STROPHE 3.

Neque viros interficiens
 Pernicies adveniat,
 Hanc urbem devastans,
 Chororum et lyræ expers, 685
 Lacrymabilem Martem
 Clamoremque populorum excitans.
 Morborumque examen a civium
 Robore absit injucundum :
 Propitius vero Lycius (*Apollo*) sit 690
 Toti juventuti.

ANTISTROPHE 3.

Fructum ferre
 Jupiter concedat
 Terram proventu perpetuo.
 Ita vero et animalia ante urbem pascentia [pecudes] 695

Fœcunda sint.
 Omniaque a Diis recipiant.
 Fauste vero acclament
 Musæ Deæque cantatrices :
 Puroque ex ore feratur
 Cantus lyræ amans.

700

STROPHE 4.

In honore magistratus semper habet
 Populus: urbi imperet
 Providus et commodi publici studiosus magistratus.
 Hospitibusque ad amicam compositionem proclives, 705
 Priusquam arment Martem,
 Id quod justum est sine damno tribuant.

ANTISTROPHE 4.

Deos vero indigenas qui (*hanc*) terram obtinent
 Semper honorent patriis
 Lauriferis sacrificiorum honoribus. 710
 Parentum enim veneratio
 Tertia in legibus
 Scribitur Justitiæ plurimum venerandæ.

DAN. Has quidem preces prudentes laudo, amicæ :
 Vos vero ne contremiscatis audientes patris 715
 Inexpectatos hosce et novos sermones.
 Ab hac enim specula supplices-recipiente video
 Navem : insignita enim non me latet ;
 Ornatusque veli, et tabulata, tegumenta [tabulata] navis,
 Et prora ulteriorem oculis cernens viam, 720
 Clavo directori postremo navis
 Parato valde obaudiens, ut (*nobis*) non amica.
 Conspicua vero sunt nautarum nigra
 Membra ex vestibis albis,
 Cæteraque navigia, omniaque auxilia 725
 Decora (*sunt* :) ipsa vero navis dux sub terra
 Contrahens velum omnibus viribus remigatur.
 Verum quiete oportet et prudenter
 Negotium respicientes, Deos hosce non negligere.
 Ego vero auxiliatores et patronos mecum ferens veniam.
 Fortasse enim aut præco aut legatus veniat,
 Nos abducere volentes, vindicias postulantes.
 Verum horum nihil fiet : ne nunc contremiscatis.
 Tamen melius (*est*), si tardi cum auxilio veniamus,

Hujusce auxilii nullo modo oblivisci.
 Bono animo esto: tempore dieque statuto
 Mortalium quis in Deos peccans poenas dabit.

STROPHE 1.

CHO. Pater, timeo, naves tam celeriter volantes
 Veniunt, spatium vero nullum est interea temporis: 740
 Terribilis me detinet timor revera.
 Longa e fuga jam nullus mihi est fructus,
 Pereo, pater, ob metum.

DAN. Quandoquidem perfecta est sententia Arvigorum, o liberi,
 Bono animo esto, pugnabunt pro te, (*id*) ego certo novi.

ANTISTROPHE 1.

CHO. Perditum ac protervum est Ægypti genus,
 Pugnae insatiabile; gnarum alloquor.
 Ligno compactas habentes nigras
 Naves, adnavigarunt, ira bene collimante [viam mon-
 strante]
 Nigro cum exercitu multo. 750

DAN. Verum multos invenient in meridianis
 Caloribus habentes lacertum bene exercitatione con-
 strictum.

STROPHE 2.

CHO. Solam vero ne linquas, oro (*te*), pater.
 Mulier sola relictæ nihili est: non inest (*ei*) robur.
 Vafri autem et fraudulentis 755
 Impuris animis, instar corvorum (*rapient nos*),
 Aras nihili æstimantes.

DAN. Pulchre quidem hæc nobis conducant, o liberi,
 Si simul te et Deos odio prosequantur.

ANTISTROPHE 2.

CHO. Non tridentes hosce et Deorum majestatem 760
 Metuentes, a nobis manum abstinebunt, pater.
 Nimis enim feroces sunt iræ impietate
 Canina audacia et impudentia inducti, deorum

*

*

*

*

*

DAN. Verum fama est lupos potentiores canibus
 Esse: arundinis fructus non præstat aristæ. 765

- CHO. Ut petulantium impiorumque virorum
Iram habentes, illos vitare nos oportet.
- DAN. Non celer est nautici exercitus motus,
Neque statio, neque funium securitas
Ad terram inferenda, neque in anchoræ stabilitate 770
Statim confidunt navium rectores;
Præsertim cum accedant terram portum non habentem,
In noctem recedente Sole, solet
Gravem anxietatem parere nox gubernatori prudenti.
Ita neque fiat exercitus egressus 775
Tutus, priusquam navis statione confidat. Tu vero
Cave ne ob timorem negligas Deos,
Quærens auxilium. Nuncium vero non incusabit urbem senem,
Juvenescentem animo ad loquendum prompto.

STROPHE 1.

- CHO. Eheu terra montana, merito veneranda! 780
Quid patiemur? quorsum fugiamus Apia
In terra, obscurum si qua sit latibulum?
Ater fiam fumus
Nubibus appropinquans Jovis,
Omnino invisibilis 785
Circumvolitans sicut
Pulvis sine alis peream.

ANTISTROPHE 1.

- Consistere cor præ timore haud potest, quin confestim
effugiat.
Tenebrorum mihi palpitat cor.
Patris speculatus me interemit: perii ob metum. 790
Velim autem fatalem
Laqueum consequi in vinculis,
Prius quam vir exosus
Appropinquet manibus,
Prius morienti orcus imperet. 795

STROPHE 2.

- Priusquam illud fiat, sedes mihi in aëre contingat,
Ad quam nubes per aquosas confluant nives,
Aut prærupta, capris inaccessa, inhospitalis
Solitaria, vasta
Vulturibus habitata rupes, profundum 800
Lapsum mihi denuntians,

Antequam invito animo
In violentas istas nuptias incidam.

ANTISTROPHE 2.

Canibus fieri prædam et indigenis
Avibus cœna non recuso: 805

Mors enim liberat

Ab ærumnosis calamitatibus.

Veniat, veniat mors ante

Lectum nuptialem me interimens.

Quod de me amplius remedium 810

Inveniam nuptiarum et liberationem?

Tristem emitte vocem, cœlestes

Cantus precatorios Diis, quæ bonum exitum

Perficiant, quæ me [ex his periculis]

Liberent. 815

Bellica molimina respice, pater,

Si vim inspicere soles

Oculis justis.

Faveas supplicibus tuis,

Jupiter, præpotens, qui terræ imperium obtines. 820

Genus enim Ægyptium masculum

Injuria haud ferenda,

Cursu me persequens,

Fugitivam investigationibus luctuosis

Vi me capere quærit. 825

Tuam autem super omnia bilancem

Libra.

Quid sine te perfectum redditur mortalibus?

Oh, oh, oh! ah, ah, ah!

Jam navales isti raptores in eo sunt, ut in terram escendant

Ante hæc prehensor moriaris, ioph, om

Iterum descensus

Lamentabilem vocem edo.

Video hic procœmia antecedentia labores

Violentos meos hei! hei! 835

Ito celeriter ad opem:

Terribilia castitati nostræ

Non ferenda sive in navi sive in terra impendent,

O rex, tuere nos.

PRÆ. Properate, properate 840

In navem quantocius.

CHO. Non, non,

Vulsiones, vulsiones, punctiones,

- Cruenta lethalis
Abscissio capitis. 845
- PRÆ. Properate, properate perditæ perditæ in navem.
Deinde per multifluum
Salsum transitum,
Tyrannica cum violentia,
Et lancea ferro vincta 850
Cruentam te sistam in nave,
Una strepe postea
Jubeo vi dimittere
Statim mentis insaniam.
- CHO. Hei ! hei ! 855
- PRÆ. Relinque sedes, ito ad navem,
Inutile est hic in urbe deos venerare.
- CHO. Nunquam iterum (*me*) videat
Pinguetifaciens aqua,
Unde auctus 860
Vitalis sanguis mortalibus germinat.
Para vero et omnino proba
Sedes sedes Deorum teneo, o senex.
- PRÆ. Tu vero in navem, in navem
Ibis statim 865
Volens nolens
Vi, vi maxima
Ite protinus priusquam male habeatis
A manibus perditis.
- CHO. Hei ! hei ! hei ! hei ! 870
Infeliciter pereas
In marino luco
Circa Sarpedonium
Promontorium arenosum errans
Lato in aëre. 875
- PRÆ. Ejula, ac clama, et invoca Deos:
Ægyptiam enim navim non evitabis.
Ejula et clama acerbiora
Ærumnæ nomen obtinens. (obtinentia.)

STROPHE I.

- CHO. Hei ! hei ! hei ! hei ! hei 880
Contumelia ante littus latrat
Execranda ferociter profers,
Quæcunque interrogas : magnus
Nilus avertat te inferentem
Injuriam inauditam. 885

PRÆ. Proficisci jubeo in navem ad contrariam partem versam
 Quam citissime : ne qua otietur.
 Trahendi enim violentia capilli tui cincinnos minime reve-
 rebitur.

STROPHE 2.

CHO. Hei ! hei, pater ! simulacrorum
 Auxilium, (nunc vera potius) calamitas me ad mare ducit
 Gradatim tanquam araneæ
 Spectrum, spectrum nigrum.
 Otototoi !
 Mater Terra, mater Terra, clamorum
 Terrorem propulsa. 895
 O pater Terræ fili Jupiter.

PRÆ. Non metuo Deos hujusce loci :
 Non enim me nutrierunt, nec ad senectutem perduxerunt
 victu.

STROPHE 3.

CHO. Furit prope bipes serpens,
 Ut vipera me 900
 Mordens.
 Ototototoi !
 Mater Terra, mater Terra, clamorum
 Terrorem propulsa.
 O pater Terræ fili Jupiter. 905

PRÆ. Si quis in navem non eat, hæc laudans,
 Lacinia vestis texturam non commiserebitur (*lacerabitur
 vestis.*)

STROPHE 4.

CHO. Eheu urbis duces primores, vincor.
 PRÆ. Multos Reges, filios Ægypti, statim
 Videbitis : bono animo este, non vocabitis anarchiam. 910

STROPHE 5.

CHO. Periimus
 Inexpectata, o Rex, passæ sumus.
 PRÆ. Trahere vos videor capillis avellens,

Quoniam non auscultas hisce meis sermonibus.

- REX. Tu quid facis? qua audacia 915
 Virorum Pelasgorum terram hanc ignominia afficis?
 Numquid in mulierum urbem existimas (*te*) venisse?
 Barbarus cum sis versus Græcos admodum insolens es:
 Et in multis peccans nihil animo recte fecisti.
- PRÆ. In quo ex his erratum est mihi præter jus? 920
 REX. Primum quidem hospes fore non nosti.
 PRÆ. Quomodo vero non, perdita inveniens?
 REX. Quos alloqueris hospites indigenas?
 PRÆ. Mercurium maximum hospitem inquisitorem.
 REX. Deos allocutus, Deos non omnino veneraris. 925
 PRÆ. Deos Niliacos veneror.
 REX. Qui vero hic sunt, non omnino, ut ego a te audio.
 PRÆ. Ducam quidem, si quis hasce e manibus non auferat.
 REX. Lugebis si tetigeris, abhinc non longe.
 PRÆ. Audivi verbum nullo modo hospitale. 930
 REX. Non enim hospitio excipio Deorum deprædatores.
 PRÆ. Hæc veniens dicam Ægypti filiis?
 REX. Hoc equidem prorsus non curo.
 PRÆ. Verum ut scias, dicam manifestius.
 Decet enim præconem referre clare 935
 Singula. quomodo dico? et a quo, si rediero, mihi ab-
 reptum esse
 Mulierum consanguineum cœtum?
 Non hæc dijudicat ex testibus
 Mars: neque litem pecunia accepta
 Solvit: verum prius multæ fient 940
 Strages virorum, et vitæ jacturæ violentæ.
- REX. Quid oporteat dicere, justa tandem edoctus,
 Et scias ipse, et socii tui.
 Has vero volentes, et cum lubitu animi,
 Ducas quidem, si pius persuadeat sermo. 945
 Talis omnium urbis civium una
 Sententia decernitur, nunquam vi tradere
 Cœtum mulierum: horum adacta est plane
 Impages penetranter, ut maneat inconcusse.
 Hæc tabulis non sunt inscripta, 950
 Nec in plicaturis librorum sigillata:
 Sed manifesta audis ex libere-loquente
 Lingua: recede vero quam citissime ex oculis (*meis.*)
- PRÆ. Hæc scias, jam bellum suscipies novum. 955
 Victoria vero et robur sit viris.

- REX. Sed et viros quoque hujusce terræ incolas
 Invenietis, non bibentes hordæaceum vinum.—
 Vos vero omnes una cum amicis asseclis
 Cum fiducia ingredimini in urbem bene-munitam,
 Turrium profundo molimine conclusam. 960
 Et domus quidem multæ sunt publicæ,
 Neque vero ego ædificavi parva manu.
 Jucundum est felices inhabitare domos
 Una cum multis aliis: si vero major sit gratia,
 Licet incolere domos quæ vos tantum capiant. 965
 Horum optima animisque (*vestris*) gratissima (*licet*)
 Decerpite (*eligite.*) Patronus autem ego (*ero,*) civisque
 Omnes, quorum hæc decernitur sententia.
 Cur patronos plus pollontes expectares?
- CHO. Pro bonis quidem bonis abundes, 970
 Divine Pelasgorum (*rex.*)
 Huc autem mitte benevolus nostrum
 Patrem fiducia præditum Danaum, providum,
 Et consilii authorem: hujus enim prior
 Est cura, ubi oportet domos incolere, 975
 Et (*ubi*) locus benevolus. quisque inferre
 Contumeliam diversa lingua utentibus
 Promptus (*est:*) eveniant vero optima.
- REX. Imo vero cum bona fama, 980
 Et sine sinistro populari rumore
 Habitacula occupate, charæ famulæ, eo modo [locum
 vestrum tenete,]
 Quo unicuique filiæ constituit
 Danaus tanquam dotem servilem.
- DAN. O liberi, Argivis supplicari oportet,
 Et sacrificare et libare ceu Diis coelestibus 985
 Libamina, quando quidem servarunt nos eodem animo
 omnes.
 Et quæ a me facta sunt adversus pertinaces
 Consanguineos amicos non acerbe audiverunt:
 Mihi autem stipatores hos, satellitesque hastatos
 Statuerunt, ut habeam munus eximium; 990
 Neque inexpectato hasta crudeli cæsus
 Lateam, (ex eaque cæde) huic regioni onus (*piaculum*)
 perpetuum adsit.
 Talia me consecuto, decoram mentis
 Gratiam præstantiorem mihi veneramini.

- Et hæc quidem adscribetis scriptis 995
 Multis aliis prudentibus patris monitis,
 Ignotum cœtum in tempore manifestum fieri.
 Quisque in iniquilinum linguam malam fert
 Promptam, maledictaque proferre facile (*est.*)
 Vos autem hortor me probro non afficere, 1000
 Florem hunc ætatis habentes expetendum a viris, (homi-
 nes allicientem)
 Tenera pubertas [fructus maturitati proximos] custodire
 haud facile est.
 Bestiæ eam insidiantur et mortales,
 Animantiaque alata et pedestria.
 Fructus extreme maturos palam prædicat Venus. 1005
 Et immatura non pati sic manere dico.
 Et in virginum pelicias pulchras
 Unusquisque præteriens oculi amatorium
 Radium conjicit cupidine victus.
 Ad hæc ne patiamur ea quorum (*vitandorum*) gratiâ mul-
 tus labor, 1010
 Multumque mare sorte nobis obtigit in nave,
 Neque dedecus nobis, gaudium vero inimicis meis confi-
 ciamus.
 Habitatio duplex adest,
 Hanc quidem Pelagus, hanc verò urbs dat,
 Habitandam sine mercede: facilia quidem hæc. 1015
 Tantum observa mandata hæc patris,
 Castitatem vitæ præferens.
 CHO. In cæteris prospere nobis res cedant a Diis cælestibus:
 Pubertatis autem meæ gratia bono animo esto, pater.
 Si quid quid novi enim Diis statutum non sit, 1020
 Mentis vestigium prius non mutabo.
 CHO. Agite quidem Principes, magnos
 Deos celebrantes urbisque præsides,
 Quique rivum Erasini
 Antiquum incolitis. 1025
 Vosque comites robur [cantum nostrum] excipite.
 Laus vero huic urbi Pelasgorum
 Contingat, neque amplius Nili
 Ostia celebremus hymnis:
 Amnes vero qui per regionem (*hanc*) 1030
 Nutritium potum
 Fundunt fecunditatis authores,
 Pinguibus effusionibus terræ

Hoc solum emollientes.

Respiciat vero Diana casta 1035

Cætum commiserans : neque ex necessitate

Nuptiæ eveniant Cythereiæ :

Abominandum est hoc præmium : Venerem

Non negligit hic cantus benevolus :

Potens enim est Jovi proxime cum Junone. 1040

Celebratur autem varia-consilia-habens

Dea ob opera grandia.

Sed matri (Veneri) caræ comites adsunt,

Nihil est quod recusari potest

Deos-domanti Suadæ : Harmoniæ data est 1045

Sors Veneris. [Amorem Suada pellicit, Harmonia per-
fecit.]

Fallacesque sunt amorum viæ.

Fugitivos vero afflatus, malosque dolores,

Bellaque cruenta

Metuo. Cur enim (*alias*) secundam navigationem 1050

Fecissent celeribus consecrationibus ?

SEN. Quod a fato decretum est, hoc fiet.

Jovis non vitanda est magna

Immensa mens : multis [*etiam aliis*]

Mulierum nuptiis 1055

[*Talis*] exitus contingat.

SEN. Magnus Jupiter propulset

A me nuptias filiorum Ægypti.

SEN. Hoc optimum quidem sit :

Tu vero id optas quod consequi non potes. 1060

SEN. Tu vero non nosti futurum.

SEN. Ad quid ego divinam mentem

Spectarem, aspectum fundo carentem ?

SEN. Moderata nunc precare.

Quem modum me doces ? 1065

SEN. In res Deorum haud nimium inquirere.

STROPHE.

SEN. Jupiter Rex depellat

Nupias virorum infelices

Hostiles, qui Io

A dolore liberavit feliciter

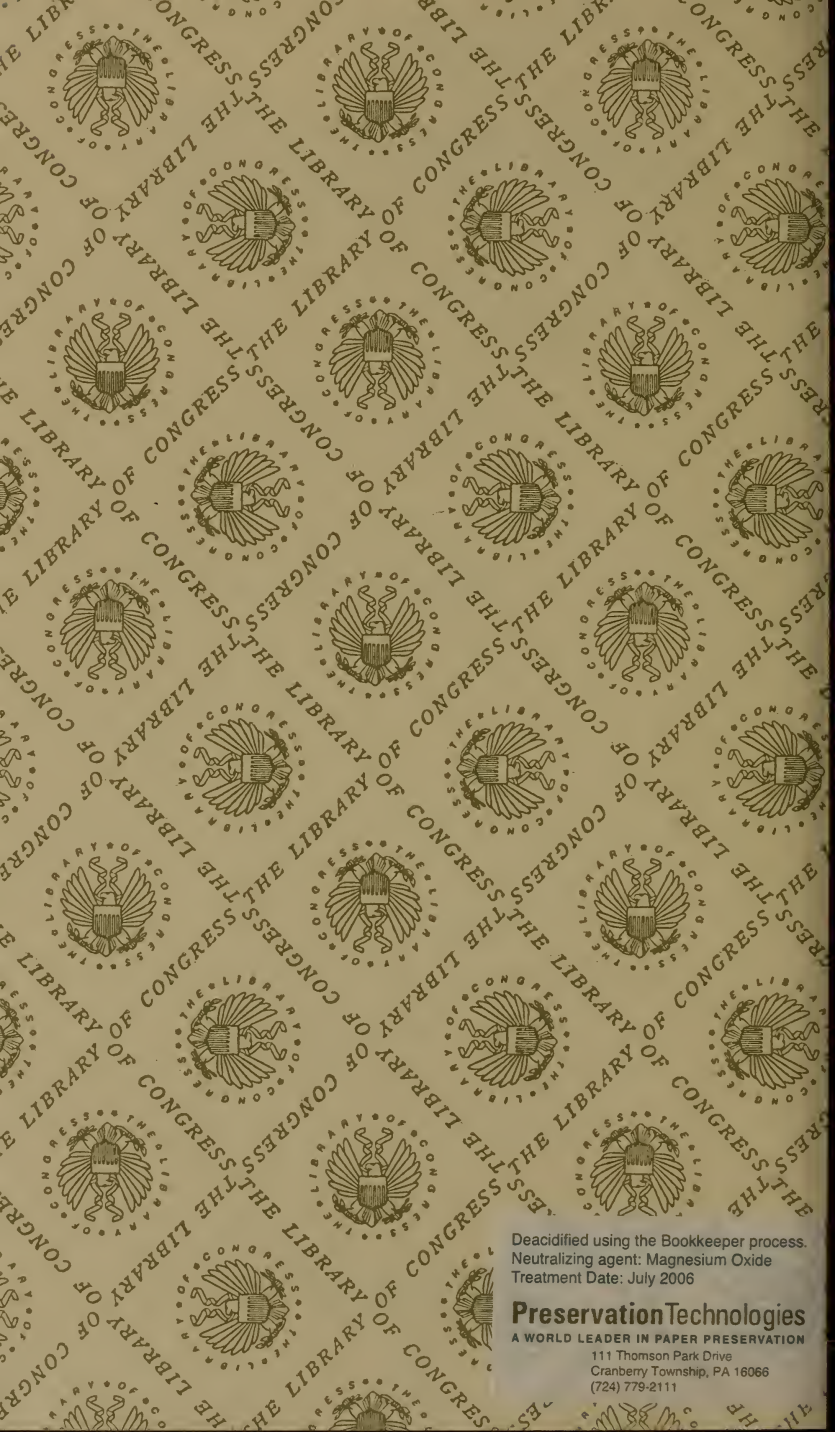
Pæonia manu tractans. 1070

Qui benevola vi genus nostrum condidit

Etiam robur det mulieribus.

Quod melius est mali,
Et quod utriusque fortunæ particeps laudo, 1075
Et ut id quod justum est justa etiam sequi possint,
Precibus meis liberatoriis
Auxiliis Dei.

FINIS.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: July 2006

Preservation Technologies
A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION

111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

HECKMAN
BINDERY INC.

OCT 88

N. MANCHESTER,
INDIANA 46962

